

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός;
Ποια τάση και γιατί επικρατεί στη νέα γενιά της χώρας μας.**

ΤΖΙΡΑΚΗΣ ΘΩΜΑΣ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, Σεπτέμβριος 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός;
Ποια τάση και γιατί επικρατεί στη νέα γενιά της χώρας μας.**

ΤΖΙΡΑΚΗΣ ΘΩΜΑΣ, Α.Μ.: 22075

Επιβλέποντες Καθηγητές:

Χαρά Βαβούρα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου.

Ιωάννης Βαβούρας, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου.

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, Σεπτέμβριος 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**European integration or Euroscepticism?
Which trend and why is it spreading to the new generation of our country?**

TZIRAKIS THOMAS, R.N. 22075

Supervisors:

Hara Vavoura, Assistant Professor of Panteion University.

Ioannis Vavouras, Emeritus Professor of Panteion University.

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of West Attica in partial fulfillment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public Economics and Policy.

Aigaleo, Greece, 2024

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής

Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός;

Ποια τάση και γιατί επικρατεί στη νέα γενιά της χώρας μας.

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής:

- 1) Χαρίκλεια Βαβούρα, Επίκουρη Καθηγήτρια - Πάντειο Πανεπιστήμιο
- 2) Αλίνα Χυζ, Καθηγήτρια - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
- 3) Ανδρέας Αλεξόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής,

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 14 – 10 – 2024

A/A	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Χαρίκλεια Βαβούρα	Επίκουρη Καθηγήτρια Πάντειο Πανεπιστήμιο	
2	Αλίνα Χυζ	Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Αλεξόπουλος Ανδρέας	Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Τζιράκης Θωμάς του Γρηγορίου, με αριθμό μητρώου 22075 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Οικονομική και Πολιτική» του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Τζιράκης Θωμάς

Ψηφιακή Βεβαίωση Εγγράφου

Μπορείτε να ελέγξετε την ισχύ του εγγράφου
σκανάροντας το QR code ή εισάγοντας τον κωδικό
στο docs.gov.gr/validate

Κωδικός εγγράφου: _gkadwIH4MwrtfQ6qoF7A

Σελίδα: 1/1

Υπογραφή:
ΘΩΜΑΣ ΤΖΙΡΑΚΗΣ
Πατρώνυμο: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΑΦΜ: 073607367
Ημ. Υπογραφής: 15/10/2024 20:47:02

**Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός;
Ποια τάση και γιατί επικρατεί στη νέα γενιά της χώρας μας.**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σχεδόν μια δεκαετία μετά το δημοψήφισμα για την αποδοχή ή μη του σχεδίου συμφωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, που προτάθηκε στη χώρα μας για το χειρισμό της ελληνικής κρίσης χρέους, και με τα αποτελέσματα της πολυετούς οικονομικής κρίσης νωπά ακόμα στη μνήμη μας, θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε να ερευνήσουμε, να αναλύσουμε και να σχολιάσουμε τις απόψεις και τη στάση της νέας γενιάς των ανθρώπων που βίωσαν τα γεγονότα ως παιδιά ή έφηβοι. Μιας γενιάς που για πολλά χρόνια είδε τα όνειρά της να ματαιώνονται και το μέλλον της να διαγράφεται αβέβαιο.

Άλλωστε, η συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και τον Ευρωσκεπτικισμό είναι σήμερα περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ στο εσωτερικό των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και των γεγονότων που προηγήθηκαν (χειρισμός ελληνικής κρίσης χρέους, κούρεμα καταθέσεων στις κυπριακές τράπεζες, μέτρα λιτότητας που επιβλήθηκαν στις χώρες με υπερβολικό έλλειμμα κλπ., τα οποία ήταν αμφιλεγόμενης αποτελεσματικότητας), την άνοδο στην εξουσία κυβερνήσεων με αντιευρωπαϊκό προσανατολισμό, αλλά και τη διαχείριση πιο πρόσφατων κρίσεων όπως η πανδημία του Covid-19, ο πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας, η ενεργειακή κρίση, ο χειρισμός της κλιματικής αλλαγής, είναι σημαντικό να καταγραφούν οι απόψεις που επικρατούν σήμερα, ιδιαίτερα στους νέους ανθρώπους, σχετικά με το πώς βλέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τι πιστεύουν για τη μελλοντική της πορεία.

Αυτό είναι το κύριο θέμα που πραγματεύεται η παρούσα Διπλωματική Εργασία, με την προσδοκία να αναδείξει ορισμένα ζητήματα σε σχέση με τη συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση που επηρεάζει σημαντικές πτυχές της καθημερινής ζωής των πολιτών. Των πολιτών που με τη σειρά τους επηρεάζουν μέσα από τη στάση τους την ευρωπαϊκή πορεία, όπως συμβαίνει σε κάθε σύγχρονη δημοκρατία.

Σημαντικοί Όροι: Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Ευρωσκεπτικισμός.

European integration or Euroscepticism?

Which trend and why is it spreading to the new generation of our country?

ABSTRACT

Almost a decade after 2015 and the Greek referendum on the acceptance of the draft agreement of the European Commission, the European Central Bank and the International Monetary Fund, proposed to Greece in order to handle the country's debt crisis, and with the results of the long economic crisis still fresh in the memory of the Greek people, we consider it important to try to research, analyze and comment on the views and attitudes of the new generation of Greek people who experienced those circumstances as children or teenagers and who for many years saw their dreams to be canceled and their future to look uncertain.

Furthermore, the debate on European Integration and Euroscepticism is more relevant than ever before within the member states of the European Union. Following the withdrawal of Great Britain from the European Union, as well as the events that preceded it (handling of the Greek debt crisis, hair-cut of deposits in Cypriot banks, austerity measures imposed on countries with excessive deficit, etc., which were of questionable effectiveness), the rise of anti-European governments to power, and the management of more recent crises such as the Covid-19 pandemic, the Russia-Ukraine war, the energy crisis, and the handling of climate change, it is important to capture the opinions that prevail today, especially among young people, about how they see the European Union and what their views are about its future course.

This is the main topic that this Diplomatic Thesis deals with, with the expectation that it will highlight some issues in relation to our country's participation in the European Union that affects important aspects of the daily life of citizens. Of citizens who in turn influence the European course through their political attitude, as happens in every modern democracy.

Keywords: European Union, European Integration, Euroscepticism.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Έγκριση Εξεταστικής Επιτροπής.....	VII
Δήλωση συγγραφέα Μεταπτυχιακής Εργασίας.....	IX
Περίληψη.....	XI
Abstract.....	XIII
Περιεχόμενα.....	..XV
Κατάλογος Πινάκων.....	XVII
Αφιέρωση.....	XIX
Ευχαριστίες.....	XXI
Εισαγωγή.....	1
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
1. ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	
1.1 Η ιδέα της ενωμένης Ευρώπης.....	3
1.2 Μορφές & στάδια της οικονομικής ολοκλήρωσης.....	5
1.3 Διαχρονική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	7
1.4 Τα Θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	9
1.5 Η υπόσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	11
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
2. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	
2.1 Η Ευρώπη της ανάπτυξης.....	13
2.2 Η Ευρώπη των πολιτών	15
2.3 Η Οικονομική & Νομισματική Ένωση.....	18
2.4 Η Συμφωνία Σένγκεν	24
2.5 Τα Ευρωπαϊκά επιτεύγματα	27
2.6 Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση	29
2.7 Η Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης	31
ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	
3. ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΤΩΝ	
3.1 Ο Ευρωσκεπτικισμός και οι αιτίες του.....	35

3.2	Φόβοι για απώλεια εθνικής κυριαρχίας.....	38
3.3	Το μεταναστευτικό πρόβλημα.....	40
3.4	Οι φόβοι για διαφθορά των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	45
3.5	Έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	48
3.6	Η άνοδος της Ευρωπαϊκής ακροδεξιάς.....	52

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

4.	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΝΕΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 17 – 28 ΕΤΩΝ	
4.1	Γενικές πληροφορίες στατιστικής έρευνας.....	57
4.2	Ερωτηματολόγιο & ανάλυση απαντήσεων.....	58

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5.	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
5.1	Η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	89
5.2	Οι Φιλοευρωπαϊστές.....	90
5.3	Οι Ευρωσκεπτικιστές.....	92
5.4	Συμπεράσματα στατιστικής έρευνας.....	94

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1.	Το ερωτηματολόγιο της Στατιστικής Έρευνας.....	97
----	--	----

	Βιβλιογραφία.....	101
--	-------------------	-----

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Ο χώρος Σένγκεν.....	25
Πίνακας 2: Asylum Applications.....	41
Πίνακας 3: Στοιχεία και αριθμοί για παράτυπες αφίξεις.....	43

Στην σύζυγό μου και στα παιδιά μου
για την κατανόηση και την υπομονή που
επέδειξαν τους τελευταίους 18 μήνες.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ όλους τους καθηγητές και το προσωπικό του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική» για την προσπάθεια που κατέβαλαν και την άψογη συνεργασία στην διάρκεια των μαθημάτων.

Επίσης ευχαριστώ την αδελφή μου Κάλλια Τζιράκη για τις συμβουλές της και τις διορθώσεις που έκανε στο τελικό κείμενο.

**Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός;
Ποια τάση και γιατί επικρατεί στη νέα γενιά της χώρας μας.**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αναλύσεις γύρω από τα ευρωπαϊκά θέματα και την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτυπώνονται καθημερινά στα δελτία ειδήσεων, στα ειδησεογραφικά sites και στα διάφορα forums, αλλά τι πραγματικά πιστεύει η νέα γενιά των ανθρώπων της χώρας μας σήμερα; Τι σκέφτονται οι Έλληνες ηλικίας 17 έως 28 ετών, πόσο παρακολουθούν τα ευρωπαϊκά θέματα και εμβαθύνουν πέρα από τα θέματα της επικαιρότητας; Τι πιστεύουν ότι έχει κερδίσει η χώρα μας από τη συμμετοχή της στους ευρωπαϊκούς θεσμούς στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας; Είναι η Ελλάδα κερδισμένη ή ζημιωμένη από τη συμμετοχή της στην ΕΕ όσον αφορά τα εθνικά θέματα, τη δημόσια διοίκηση, την κουλτούρα και τον πολιτισμό; Τι πιστεύουν ότι ισχύει λόγω της συμμετοχής μας στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια όσον αφορά τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση, την εργασία, την προστασία του περιβάλλοντος; Πιστεύουν ότι θα μπορούσαμε να έχουμε καλύτερες επιδόσεις σε όλες αυτές τις βασικές παραμέτρους που καθορίζουν την ποιότητα ζωής μας σε μεγάλο βαθμό αν δεν ανήκαμε στην ενωμένη Ευρώπη;

Από την άλλη πλευρά, τι επιφυλάξεις έχουν οι νέοι αναφορικά με τη νομιμοποίηση των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφασίζουν για σημαντικές πτυχές της καθημερινής μας ζωής; Πόσο τολμηροί είναι όσον αφορά την προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης; Τι γνώμη έχουν για τον χειρισμό σημαντικών γεωπολιτικών και οικονομικών κρίσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση; Πιστεύουν ότι ορισμένες χώρες ωφελούνται περισσότερο από άλλες λόγω της οικονομικής τους δύναμης και της βαρύτητάς τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των ευρωπαϊκών Οργάνων; Πώς βλέπουν την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της χώρας μας μέσα σε αυτήν τα επόμενα δέκα χρόνια; Και εν τέλει, αν είχαν το δικαίωμα να επιλέξουν για την παραμονή μας στην ΕΕ τι θα ψήφιζαν;

Πριν αναλύσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας, είναι σημαντικό να δούμε εν συντομία πώς γεννήθηκε η ιδέα για μια ενωμένη Ευρώπη, ποιες ανάγκες κάλυπτε αρχικά και πώς αυτές εξελίχθηκαν με την πάροδο των ετών, ποια είναι η δομή και η

υπόσταση των κύριων θεσμικών οργάνων της Ένωσης και ποια είναι τα βασικά της επιτεύγματα στην οικονομία, στην ελεύθερη διακίνηση των οικονομικών πόρων μεταξύ των κρατών μελών και σε άλλα θεμελιώδη ζητήματα.

Δεν θα παραλείψουμε, ωστόσο, να αναφερθούμε και στους σημαντικούς προβληματισμούς που έχουμε σήμερα οι νέοι ευρωπαίοι πολίτες όπως ο φόβος για την απώλεια της εθνικής μας κυριαρχίας και της ελευθερίας λήψης αποφάσεων ανάλογα με τα εθνικά μας συμφέροντα, ο χειρισμός του ακανθώδους θέματος των μεταναστευτικών ροών προς τις χώρες της ΕΕ, η διαφθορά μέσα στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η άνοδος του Ευρωσκεπτικισμού, όπως εκφράζεται μέσα από την άνοδο πολιτικών κομμάτων μη φιλικών προς τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Για να μπορέσουμε να δούμε όλα αυτά τα ζητήματα εξελικτικά στην πορεία των τελευταίων ετών, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας συγκρίνονται με παλαιότερες αντίστοιχες έρευνες, δίνοντάς μας μια εικόνα για την μετακίνηση των θέσεων, των απόψεων και των εμπειριών των νέων, όπως αυτές αλλάζουν από γενιά σε γενιά.

Στόχος μας είναι να δώσουμε μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την βούληση των νέων Ελλήνων πολιτών όσον αφορά τη συνέχιση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και να επιχειρήσουμε να προσδιορίσουμε τη στάση τους απέναντι στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, δεδομένου ότι οι νέοι είναι αυτοί που θα αναλάβουν αναπόφευκτα τα ηνία για την συνέχιση ή όχι του ευρωπαϊκού οράματος.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ο γεωγραφικός χώρος που σήμερα ονομάζουμε Ευρώπη κατοικείται για περισσότερους από τριάντα αιώνες από πολλές διαφορετικές φυλές, με ξεχωριστά γενεαλογικά χαρακτηριστικά, γλώσσες, ήθη, έθιμα, θρησκείες και αντιλήψεις.

Με δεδομένη την τόσο μεγάλη διαφορετικότητα μεταξύ των λαών που την κατοικούν, η ιδέα της δημιουργίας μιας αληθινά ενωμένης Ευρώπης φαίνεται να είναι σχεδόν αδύνατη να εφαρμοστεί στην πράξη. Οι ενώσεις περιοχών και λαών ήταν πολύ συνηθισμένες κατά το παρελθόν στην ευρωπαϊκή ιστορία και γίνονταν κατά κανόνα με επεκτατικούς πολέμους και τη χρήση βίας. Η περιοχή της Ευρώπης κατέχει την πρώτη θέση παγκοσμίως σε αριθμό πολεμικών συγκρούσεων αλλά και σε απώλειες ανθρώπινων ζώων εξαιτίας των πολέμων και των συνθηκών που αυτοί δημιουργούν.

Οι ιστορικοί χρησιμοποιούν τον όρο «αυτοκρατορία» για να περιγράψουν μια μεγάλη ένωση περιοχών και λαών σε μία ενιαία διοικητική οντότητα. Ο όρος αυτός εμπεριέχει την έννοια της βίαιης επικράτησης ενός κράτους επί των υπολοίπων που την αποτελούν, και παρόλο που μία αυτοκρατορία μπορεί να εξασφαλίσει συνθήκες για περισσότερη οικονομική και κοινωνική ευημερία των πολιτών της, εντούτοις για τους περισσότερους ανθρώπους ο όρος διαθέτει αρνητική χροιά.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα Ευρωπαϊκής Ενοποίησης κατά το παρελθόν αποτέλεσε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, η οποία κατάφερε για πολλούς αιώνες να επιβάλει την λεγόμενη «Ρωμαϊκή Ειρήνη» σε ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική.

Μετά τη διάλυση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και πριν από τη δημιουργία των εθνικών κρατών, οι λαοί της Ευρώπης εμπλέκονταν συνεχώς σε πολέμους και στην περιοχή της Ευρώπης επικράτησαν για περίπου χίλια χρόνια διάφορες σκοτεινές και αμφιλεγόμενες αντιλήψεις σχετικά με τη θρησκεία, τον πολιτισμό και τις ατομικές ελευθερίες. Ήταν η εποχή του λεγόμενου ευρωπαϊκού μεσαίωνα.

Οι πολεμικές συγκρούσεις του μεσαίωνα συνεχίστηκαν και κατά την περίοδο της αναγέννησης αλλά και μετά τη δημιουργία των εθνικών κρατών στην Ευρώπη, τα οποία βρίσκονταν περίπου στα όρια που κατέχουν τα κράτη αυτά μέχρι σήμερα.

Αν και η Ευρωπαϊκή ιστορία μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα, είναι γεμάτη από πολέμους, γενοκτονίες και πράξεις ωμής βίας, το μέγεθος αυτών των πράξεων δεν μπορεί να συγκριθεί με την ανθρωπιστική καταστροφή και την καταστροφή των υλικοτεχνικών υποδομών που εκτυλίχτηκε στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα με το ξέσπασμα του Α΄ και του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου, ολόκληρη η ανθρωπότητα, αλλά ιδιαίτερα οι λαοί της Ευρώπης, βρίσκονταν σε σύγχυση συνειδητοποιώντας το μέγεθος της καταστροφής και των εγκλημάτων που είχαν διαπραχθεί κατά την διάρκειά του.

«Εκτός όμως από την πρωτόγνωρη υλική καταστροφή και τις συνέπειες του νέου διχασμού, η Ευρώπη όφειλε στα τέλη της δεκαετίας του '40 να αντιμετωπίσει και ένα εξίσου σοβαρό πολιτικό ζήτημα: έπρεπε να αναζητήσει τα αίτια και να σταθμίσει τις συνέπειες του παρανοϊκού χάους που προκάλεσε η επέλαση των ολοκληρωτικών καθεστώτων» (Ε. Σαχπεκίδου, 2013).

Εκείνη την εποχή στους πολιτικούς κύκλους της Ευρώπης άρχισε να δημιουργείται η "Ευρωπαϊκή ιδέα", η οποία θα λέγαμε ότι στην ουσία ήταν το πολιτικό όραμα για το μέλλον της Ευρώπης, που θα εξασφάλιζε ειρήνη και ευημερία μεταξύ των λαών της.

Στόχος έγινε η οικονομική ανάπτυξη της κατεστραμμένης από τον πόλεμο Ευρώπης, που θα εξασφάλιζε την ευημερία των ευρωπαίων πολιτών, αλλά και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών, η ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης ώστε να αποφευχθεί η επικράτηση στο μέλλον παρόμοιων ολοκληρωτικών καθεστώτων με αυτά που ήταν υπεύθυνα για τη μεγάλη καταστροφή.

Ως πρώτη επίσημη τοποθέτηση για την έναρξη της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών με σκοπό την πραγματοποίηση της "Ευρωπαϊκής ιδέας" θεωρούμε τη διακήρυξη του Γάλλου Υπουργού Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν, που έγινε στις 09-05-1950 και καλούσε τον μέχρι εχθές μεγάλο εχθρό της χώρας του, τη Γερμανία να συνεργαστεί με τη Γαλλία στον οικονομικό τομέα, εκχωρώντας μέρος της εθνικής της κυριαρχίας σχετικά με την παραγωγή άνθρακα και χάλυβα. Ο Σουμάν αναφέρει συγκεκριμένα: «Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί διά μιας, ούτε σε ένα συνολικό σχέδιο: θα οικοδομηθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που κατ' αρχάς θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη. Η συνένωση των ευρωπαϊκών εθνών απαιτεί να εξαλειφθεί η μακράιωνη διαμάχη μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας.» (Ε. Αργυρός/Α. Δεδούλη-Λαζαράκη 2018).

Από τότε μέχρι σήμερα υπήρξαν αμέτρητοι πολιτικοί, διανοούμενοι και τεχνοκράτες που στήριξαν με το έργο τους την "Ευρωπαϊκή ιδέα" και συνέβαλαν στο τεράστιο επίτευγμα της ειρηνικής συνύπαρξης και ευημερίας των λαών της Ευρώπης.

Τον κυριότερο ρόλο σε όλο αυτό το μεγάλο εγχείρημα κατέχουν οι πολίτες της Ευρώπης που καθορίζουν με τη στάση τους τις εξελίξεις σχετικά με τον τρόπο και την ποιότητα της ζωής που επιθυμούν να έχουν.

1.2 ΜΟΡΦΕΣ & ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί της έννοιας της οικονομικής ολοκλήρωσης. «Οικονομική Ολοκλήρωση είναι γενικά η διαδικασία με την οποία εξαλείφονται τα υφιστάμενα εμπόδια μεταξύ ορισμένων επιμέρους οικονομιών, με σκοπό τη δημιουργία μιας οικονομίας μεγαλύτερης και με περισσότερη συνοχή. » (Ι. Βαβούρας-Χ. Βαβούρα 2019).

Όταν λοιπόν αναφερόμαστε σε μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης, κάνουμε μια ενδεικτική και όχι περιοριστική αναφορά, με την έννοια ότι επειδή η οικονομική ολοκλήρωση είναι μια συμφωνία μεταξύ τουλάχιστον δύο κρατών, αυτή μπορεί να περιέχει ιδιαίτερους επιμέρους όρους κάθε φορά, ανάλογα με τις επιδιώξεις των κρατών που συμμετέχουν στη συμφωνία.

Τα κύρια χαρακτηριστικά όλων των μορφών Οικονομικής Ολοκλήρωσης είναι ότι αποτελούν μια διακρατική συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών και ότι στοχεύουν στην οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική ευημερία των πολιτών των κρατών που συμμετέχουν στην συμφωνία.

Οι μορφές Οικονομικής Ολοκλήρωσης είναι οι εξής:

α) Προτιμησιακή Εμπορική Ζώνη. Είναι η πιο ήπια μορφή Οικονομικής Ολοκλήρωσης, κατά την οποία οι χώρες που συμμετέχουν συνάπτουν συμφωνία για περιορισμό ή κατάργηση των δασμών στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές για ορισμένα είδη αγαθών.

β) Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου. Οι χώρες που συμμετέχουν στη δημιουργία μιας Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου συμφωνούν να καταργήσουν την επιβολή όλων των δασμών και των λοιπών περιορισμών στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές, χωρίς να υιοθετούν κοινό δασμολόγιο έναντι των υπολοίπων χωρών.

γ) Τελωνειακή Ένωση. Η Τελωνειακή Ένωση αποτελεί το επόμενο βήμα των κρατών-μελών προς την Οικονομική Ολοκλήρωση και σε αυτή προβλέπεται η εφαρμογή κοινού εξωτερικού δασμολογίου έναντι των τρίτων χωρών πέρα από την κατάργηση των δασμών, των ποσοτικών και λοιπών περιορισμών ανάμεσα στα κράτη μέλη.

δ) Κοινή Αγορά. Σε αυτό το στάδιο της Οικονομικής Ολοκλήρωσης υπάρχουν ακόμα ποιο στενές οικονομικές σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών από ότι στην Τελωνειακή Ένωση, σε σημείο που καταργούνται όλοι οι περιορισμοί σε δύο από τους συντελεστές παραγωγής και επιτρέπεται η ελεύθερη μετακίνηση εργαζομένων και κεφαλαίων. Για να γίνουν εφικτές αυτές οι μετακινήσεις είναι απαραίτητη η σύγκλιση των νόμων που ισχύουν σε κάθε χώρα σχετικά με τα εργασιακά και ασφαλιστικά θέματα αλλά και τα θέματα κίνησης κεφαλαίων.

ε) Οικονομική Ένωση. Σε αυτό το στάδιο της Οικονομικής Ολοκλήρωσης τα κράτη-μέλη προχωρούν πέρα από τη δημιουργία μιας Κοινής Αγοράς, σε ελεύθερη μετακίνηση των εργαζομένων και των αγαθών και δημιουργούν έναν νέο οργανισμό, με νέους Θεσμούς και Όργανα, που είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό των κοινών δημοσιονομικών στόχων των κρατών-μελών. Οι χώρες που συμμετέχουν σε μια Οικονομική Ένωση είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν τους κοινούς Δημοσιονομικούς Κανόνες και να εκχωρήσουν μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας για τη λήψη αποφάσεων που αφορούν την οικονομία τους στον νέο Οργανισμό.

στ) Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Με αυτή την μορφή της Οικονομικής Ολοκλήρωσης επιτυγχάνεται η έκδοση ενιαίου νομίσματος ή η καθιέρωση σταθερών ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων των κρατών μελών. Δημιουργούνται οι Θεσμοί και τα Όργανα που ελέγχουν τα μακροοικονομικά μεγέθη των κρατών και παρεμβαίνουν όταν αυτό είναι απαραίτητο σύμφωνα με τις ισχύουσες Συνθήκες. Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση είναι η μορφή Οικονομικής Ολοκλήρωσης που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα.

ζ) Πλήρης Οικονομική Ολοκλήρωση. Στη μορφή αυτή της Οικονομικής Ολοκλήρωσης υπάρχει μια ενιαία οικονομική πολιτική μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτό τον οικονομικό σχηματισμό. «Κατά συνέπεια, οι χώρες που συμμετέχουν στην οικονομική ολοκλήρωση δημιουργούν ουσιαστικά μια νέα χώρα.» (Ι. Βαβούρας-Χ. Βαβούρα 2019). Το τελευταίο αυτό στάδιο της Πλήρους Οικονομικής Ολοκλήρωσης είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη επειδή προϋποθέτει τη δημιουργία κοινού Συντάγματος, κοινού Δικαστικού Συστήματος, κοινού Στρατού και

κεντρικής Κυβέρνησης, απαιτεί δηλαδή την πλήρη εκχώρηση της εθνικής κυριαρχίας του κάθε κράτους μέλους στους Θεσμούς και τα Όργανα του νέου Οργανισμού.

1.3 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η διαχρονική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από την ίδρυση της έως σήμερα είναι γνωστή στους περισσότερους Έλληνες, καθώς η Ελλάδα είναι μέλος της ΕΕ από την 1^η Ιανουαρίου 1981, και κάθε πλευρά της οικονομικής και κοινωνικής ζωής μας είναι συνυφασμένη σε μεγάλο βαθμό με τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα όργανα της ΕΕ. Η σύντομη ιστορική αναδρομή που ακολουθεί έχει ως μοναδικό σκοπό να αναδείξει τη συνεχώς μεταβαλλόμενη φύση της ΕΕ και την ανάγκη να προσαρμόζεται στις καινούργιες συνθήκες, που δημιουργούνται ως αποτέλεσμα οικονομικών, κοινωνικών, τεχνολογικών, οικολογικών και γεωπολιτικών μεταβολών.

1951 - Συνθήκη ίδρυσης της "Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα & Χάλυβα"

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα & Χάλυβα (ΕΚΑΧ) θεωρείται το πρώτο βήμα προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Υπογράφηκε στο Παρίσι από έξι κράτη (Δυτική Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο). Προέβλεπε τη λειτουργία της "Ανώτατης Αρχής", του "Ειδικού Συμβουλίου Υπουργών", της "Κοινής Συνέλευσης" και ενός "Δικαστηρίου" με σκοπό τη συνεργασία και τον έλεγχο των κρατών μελών σχετικά με την εξόρυξη και την εμπορία του άνθρακα και του χάλυβα.

1957 - Συνθήκη ίδρυσης της "Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας"

Η συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) υπογράφηκε στη Ρώμη από τα έξι κράτη που είχαν ιδρύσει την ΕΚΑΧ. Σκοπός της ΕΚΑΕ ήταν η Δημιουργία Κοινής Αγοράς πυρηνικών υλικών και έλεγχος της Πυρηνικής Ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς.

1957 - Συνθήκη ίδρυσης της "Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας"

Υπογράφηκε στη Ρώμη το 1957 από τα έξι κράτη που είχαν ιδρύσει τις δύο προηγούμενες Ευρωπαϊκές Κοινότητες και αποτελεί ουσιαστικά τον οργανισμό που εξελίχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως την ξέρουμε σήμερα. Προέβλεπε

τη λειτουργία της "Συνέλευσης", που ήταν ένα όργανο με συμβουλευτικό χαρακτήρα, το οποίο έχει εξελιχθεί στο σημερινό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) ξεκίνησε η δημιουργία της Κοινής Αγοράς και της Τελωνειακής Ένωσης.

1986 - Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Πρόκειται για τη σημαντικότερη αναθεωρητική Συνθήκη και υπογράφηκε από τα δώδεκα κράτη-μέλη της ΕΟΚ, τα οποία δεσμεύτηκαν για τη δημιουργία της "εσωτερικής αγοράς" και την επιτάχυνση των διαδικασιών προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

1992 – Συνθήκη του Μάαστριχτ

Θεωρείται η ιδρυτική συνθήκη της ΕΕ επειδή άνοιξε το δρόμο για συνεχώς στενότερη συνεργασία των κρατών μελών, πέραν των οικονομικών θεμάτων, όπως για παράδειγμα την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και την Ευρωπαϊκή Εξωτερική Πολιτική, ενώ στον οικονομικό τομέα θεμελίωσε τη Νομισματική Ένωση των κρατών μελών της ΕΕ.

1997 - Συνθήκη του Άμστερνταμ

Υπογράφηκε από τα δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ και αποτελεί μίας μορφής αναθεώρηση - βελτίωση της Συνθήκης του Μαάστριχτ.

2001 - Συνθήκη της Νίκαιας

Υπογράφηκε από τα δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ και εισήγαγε κανόνες για τη διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, ενόψει της διεύρυνσης που θα ακολουθούσε με την είσοδο στην ΕΕ των κρατών της πρώην Ανατολικής Ευρώπης.

2004 - Συνθήκη της Ρώμης

Με τη συνθήκη της Ρώμης προβλέπονταν η δημιουργία "Ευρωπαϊκού Συντάγματος" και η ΕΕ θα αποκτούσε Ομοσπονδιακό χαρακτήρα, αλλά επειδή καταψηφίστηκε από το Γαλλικό και το Ολλανδικό κοινοβούλιο, η συνθήκη παραμένει ανενεργή μέχρι και σήμερα.

2007 - Συνθήκη της Λισαβόνας

Η πιο πρόσφατη αυτή Συνθήκη έδωσε στην ΕΕ τη σημερινή της μορφή. Είναι η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με αυτήν καθορίζονται

οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της και γενικά ολόκληρος ο τρόπος λειτουργίας αυτού του υπερεθνικού οργανισμού.

1.4 ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

α) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι το σημαντικότερο όργανο της ΕΕ, επειδή είναι αυτό που καθορίζει την πολιτική που ακολουθείται, τόσο στο εσωτερικό της όσο και στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο. Το Συμβούλιο συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές ανά εξάμηνο και σε αυτό συμμετέχουν οι αρχηγοί κρατών ή οι επικεφαλής των κυβερνήσεων των κρατών μελών, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο Ύπατος Εκπρόσωπος για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Οι αποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, ομοφωνία ή ειδική πλειοψηφία, ανάλογα με τη βαρύτητα του υπό εξέταση θέματος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεωρούμε ότι εκφράζει με έμμεσο τρόπο τη βούληση των πολιτών της ΕΕ, καθώς σε αυτό συμμετέχουν και ψηφίζουν οι εκλεγμένοι από τους Ευρωπαίους πολίτες αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων.

β) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελείται από τον Πρόεδρο και 720 ευρωβουλευτές, οι οποίοι εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες των κρατών μελών για να τους εκπροσωπούν μέσω γενικών εκλογών. Λειτουργεί σύμφωνα με τον εσωτερικό του κανονισμό, με τρόπο παρόμοιο των Εθνικών Κοινοβουλίων. Είναι το ένα από τα δύο νομοθετικά όργανα της ΕΕ, και παράγει κανόνες δικαίου στα πλαίσια της «συνήθους» ή της «ειδικής» νομοθετικής διαδικασίας, πάντοτε σε συνεργασία με το Συμβούλιο των Υπουργών.

γ) Το Συμβούλιο των Υπουργών

Το Συμβούλιο αποτελείται από έναν Υπουργό αντιπρόσωπο του κάθε κράτους μέλους και έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες. Έχει δέκα διαφορετικές συνθέσεις όσοι είναι δηλαδή και οι τομείς της πολιτικής της ΕΕ (πχ. περιβάλλον, μεταφορές,

οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις, ενέργεια κλπ). Είναι νομοθετικό όργανο και παράγει κανόνες δικαίου σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι αποφάσεις του λαμβάνονται όπως αυτές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

δ) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετέχουν ο Πρόεδρος, ο Ύπατος Εκπρόσωπος σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας καθώς και ένας υπήκοος από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Ο Πρόεδρος της επιτροπής αναθέτει διαφορετικές αρμοδιότητες σε κάθε μέλος σύμφωνα με τους τομείς των πολιτικών της ΕΕ (πχ. περιβάλλον, μεταφορές, ενέργεια κλπ) τους λεγόμενους Επιτρόπους, οι οποίοι είναι κάτι ανάλογο με τους υπουργούς στις Εθνικές Κυβερνήσεις. Η Επιτροπή ασκεί νομοθετική εξουσία και έχει το δικαίωμα να εκδίδει δευτερογενείς κανόνες Δικαίου (Κανονισμούς, Οδηγίες και Αποφάσεις), ενώ ταυτόχρονα μπορεί να απευθύνει νομοθετικές πρωτοβουλίες-προτάσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι σημαντικότερες από τις πολλές αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι ότι εκτελεί τον Προϋπολογισμό της ΕΕ και διαχειρίζεται τα οικονομικά προγράμματα. Επίσης ασκεί έλεγχο στα κράτη μέλη ως προς την συμμόρφωσή τους με τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες και μπορεί να εισηγηθεί μέτρα εναντίον του κράτους μέλους που δεν συμμορφώνεται σε αυτές.

ε) Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την έδρα του στο Λουξεμβούργο και μετέχουν σε αυτό δικαστές και εισαγγελείς που διορίζονται με εξαετή θητεία από το κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Αποτελείται από το "Δικαστήριο" και το "Γενικό Δικαστήριο", το οποίο ασχολείται κυρίως με προδικαστικά ερωτήματα και δίνει απαντήσεις στα Εθνικά Δικαστήρια των Κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να λύνει διαφορές μεταξύ ιδιωτών αλλά διαφορές μεταξύ ιδιωτών και κρατών μελών ή θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Είναι επίσης αρμόδιο να ελέγχει τις πράξεις και τις παραλήψεις των κρατών μελών και των οργάνων της ΕΕ ως προς το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

στ) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει ανεξάρτητη νομική προσωπικότητα και μέλη της είναι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών μελών που μαζί με την

ΕΚΤ αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών ή Ευρωσύστημα. Η ΕΚΤ ασκεί την νομισματική πολιτική της ΕΕ, μέσω του έλεγχου της ποσότητας του χρήματος που εκδίδει, ενώ πρωταρχικός της στόχος είναι η σταθερότητα των τιμών και, πιο συγκεκριμένα, η διατήρηση του πληθωρισμού σε ποσοστό μικρότερο του 2 τοις εκατό. Ως εργαλείο για τον έλεγχο του πληθωρισμού χρησιμοποιεί κατά περίπτωση την αύξηση ή τη μείωση των βασικών διατραπεζικών επιτοκίων.

ζ) Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Το Ελεγκτικό συνέδριο είναι το όργανο που ασκεί έλεγχο στους λογαριασμούς των οργάνων και των οργανισμών της ΕΕ, με σκοπό να εξασφαλίζει την διαφάνεια και την νομιμότητα των οικονομικών συναλλαγών τους. Αποτελείται από έναν υπήκοο από κάθε κράτος μέλος, που κατέχει τα ανάλογα τυπικά προσόντα αλλά και τη σχετική εμπειρία στον τομέα των λογιστικών ελέγχων και ο οποίος τοποθετείται στο Ελεγκτικό Συνέδριο για έξι χρόνια. Το Ελεγκτικό Συνέδριο συνεργάζεται για την έκδοση Κανονισμών που έχουν δημοσιονομικό αντικείμενο με τα δύο αρμόδια νομοθετικά όργανα της ΕΕ, το Συμβούλιο των Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τα επτά θεσμικά όργανα της ΕΕ δημιουργήθηκαν και εξελίχθηκαν σταδιακά από την ίδρυση της πρώτης Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως σήμερα. Η μορφή και οι αρμοδιότητες των περισσότερων οργάνων της ΕΕ καθορίστηκαν και θεσμοθετήθηκαν με την "Συνθήκη της Λισαβόνας". Η δημιουργία άλλων, όπως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προβλέφθηκαν στη "Συνθήκη του Μάαστριχτ", ενώ ορισμένα άλλα όργανα προϋπήρχαν των δύο αυτών σημαντικών συνθηκών.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι απαραίτητη η αρμονική συνεργασία όλων των θεσμικών της οργάνων, των Εθνικών Κυβερνήσεων, καθώς και των πολιτών της.

1.5 Η ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στην προσπάθειά μας να προσδιορίσουμε την υπόσταση της ΕΕ, παρατηρούμε ότι η ΕΕ δεν είναι κράτος, δεν είναι Διεθνής Οργανισμός, δεν είναι Ομοσπονδία αλλά ούτε

και Συνομοσπονδία και γεννάται το εύλογο ερώτημα "τι είναι τελικά η Ευρωπαϊκή Ένωση;".

«Η ομοσπονδία ως υπόδειγμα διακυβέρνησης, προσδιορίζει τη δημιουργία μια σύνθετης πολιτείας, η οποία αποτελείται από τα συστατικά μέρη και μια ισχυρή κεντρική εξουσία.» (Δ. Χρυσόχου 2003). Παραδείγματα ομόσπονδων κρατών αποτελούν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, οι οποίες έχουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ομοσπονδιακών κρατών, έχουν δηλαδή κοινό Σύνταγμα, κοινή Άμυνα, Κεντρική Τράπεζα και Κεντρική Πολιτική Εξουσία.

«Από την άλλη πλευρά, η συνομοσπονδία αποτελεί μια διεθνική οντότητα, και πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μια ένωση κρατών που βασίζεται στην έννοια της αμοιβαίας εμπιστοσύνης για την επίτευξη ορισμένων κοινών στόχων.» (Δ. Χρυσόχου, 2006).

Οι συνομοσπονδίες κατά κανόνα έχουν μικρή διάρκεια και συνήθως μετασχηματίζονται σε ομοσπονδίες, σε κράτη ή διαλύονται, όπως για παράδειγμα η Συνομοσπονδία των Ηνωμένων Πολιτειών της Βορείου Αμερικής (1781-1789) που μετεξελίχθηκε στο ομοσπονδιακό κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, η Ελβετική Συνομοσπονδία, που μετεξελίχθηκε σε κράτος και η Συνομοσπονδία της Σενεγάλης και της Γκάμπιας (1981-1989) που διαλύθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα.

«Σε ιστορική βάση, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν υπερεθνικό οργανισμό, ο οποίος ακροβατεί διαρκώς μεταξύ Ομοσπονδίας και Συνομοσπονδίας. Η δυσκολία αναφορικά με την εν λόγω κατηγοριοποίηση έγκειται στην ίδια τη φύση των εθνικών και των διεθνών νόμων, καθώς το Ευρωπαϊκό Δίκαιο αποτελείται από συνδυασμούς και των δύο κατηγοριών. Με άλλα λόγια, η ΕΕ είναι ένα σύνολο θεσμικών οργάνων όπου άλλα είναι κοινοτικά, άλλα διακυβερνητικά, κάποια ομοσπονδιακά και άλλα συνομοσπονδιακά.» (Verhofstadt, 2016).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

2. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

2.1 Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί την μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και διαθέτει αυξημένες αρμοδιότητες σχετικά με την οικονομία και την οικονομική ανάπτυξη των κρατών μελών. Από τα πρώτα χρόνια δημιουργίας της ΕΟΚ ξεκίνησε η χρηματοδότηση ορισμένων τομέων της οικονομίας από τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό, με σκοπό άλλοτε την οικονομική στήριξη και άλλοτε την οικονομική ανάπτυξη.

Το 1962 θεσπίστηκε η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΑΠ), με την οποία αναγνωρίζονταν από την ΕΟΚ η στρατηγική σημασία της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, η ανάγκη προστασίας της αγροτικής οικονομίας και της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος. Από τότε μέχρι σήμερα έχουν χρηματοδοτηθεί από τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό αμέτρητα προγράμματα στήριξης των ευρωπαϊών αγροτών και οικονομικής τους ενίσχυσης, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας στον αγροτικό τομέα.

Τα κράτη μέλη που συμμετείχαν στην ΕΟΚ είχαν μεταξύ τους τεράστιες διαφορές σχετικά με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, την παραγωγικότητα, τις υποδομές και όλα τα θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη. Οι διαφορές αυτές είχαν σημαντικό αντίκτυπο στη διαμόρφωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών του κάθε κράτους μέλους, το οποίο ήταν χαμηλό για τους κατοίκους του φτωχού ευρωπαϊκού Νότου και σχετικά πολύ υψηλό για τους κατοίκους του πλούσιου και αναπτυγμένου ευρωπαϊκού Βορρά.

Οι διαφορές αυτές μεταξύ των κρατών μελών αποτελούσαν εμπόδιο στον δρόμο προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Έγινε λοιπόν σαφές ότι, αυτή δεν μπορούσε να προχωρήσει χωρίς τη σύγκλιση των επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης των κρατών μελών. Το εργαλείο που χρησιμοποιείται κατά κανόνα από τα κράτη ώστε να δώσουν ώθηση στην οικονομική τους ανάπτυξη είναι η αύξηση των Δημοσίων Επενδύσεων, με την προϋπόθεση βέβαια ότι υπάρχουν οι αναγκαίοι πόροι να διατεθούν για τον σκοπό αυτό.

Όσον αφορά τις Δημόσιες Επενδύσεις των κρατών μελών, αυτές χρηματοδοτούνταν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους μέχρι το 1981, οπότε ξεκίνησε η πρώτη φάση της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής με τη δημιουργία των ΜΟΠ (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα). Ο σκοπός των ΜΟΠ ήταν κυρίως να χορηγηθούν οικονομικοί πόροι στα κράτη μέλη της Μεσογείου, για να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, διαρθρωτικών αλλαγών και σύγκλισης με τα ανεπτυγμένα κράτη μέλη της Βόρειας Ευρώπης.

Τα ΜΟΠ ολοκληρώθηκαν το 1988 και εκτός του ότι βοήθησαν ουσιαστικά την ανάπτυξη των οικονομικά ασθενέστερων χωρών, αποτέλεσαν δείγμα της αλληλεγγύης που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των λαών που μετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

Μετά την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης το 1987, άνοιξε ο δρόμος για τα επόμενα βήματα της οικονομικής ολοκλήρωσης και έγινε σαφές ότι ήταν απαραίτητη προϋπόθεση η οικονομική ανάπτυξη των φτωχότερων κρατών μελών. Έτσι ξεκίνησε η εφαρμογή των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης από το 1989 έως το 2006, τα οποία συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη των υποδομών και της οικονομίας των ασθενέστερων οικονομικά κρατών.

Εφαρμόστηκαν 3 Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης:

- Α΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (1989 έως 1993)
- Β΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (1994 έως 1999)
- Γ΄ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (2000 έως 2006)

Οι βασικότεροι άξονες προτεραιοτήτων των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης ήταν:

- Βελτίωση του οικονομικού επιπέδου των κρατών.
- Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα.
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Βελτίωση βασικών υποδομών.
- Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών.
- Ενίσχυση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Η στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη δεν σταμάτησε μετά την ολοκλήρωση των τριών Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, αλλά

συνεχίζεται μέχρι σήμερα μέσω των ΕΣΠΑ (Εταιρικό Σύμφωνο στο Πλαίσιο της Ανάπτυξης), τα οποία έχουν βετή διάρκεια (2007-2013, 2014-2020 και 2021-2027) και στόχους παρεμφερείς με τα ΚΠΣ. Τα προγράμματα του ΕΣΠΑ εκτελούνται με συγχρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με ιδιωτική συμμετοχή από τους ιδιώτες επενδυτές.

Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη το 3^ο ΕΣΠΑ (2021-2027) και η συμβολή του στην στήριξη των πολιτών και των επιχειρήσεων έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας και τη βαθειά οικονομική ύφεση που αυτή προκάλεσε.

Οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύοντας στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων είναι σημαντικές και για τα υπόλοιπα κράτη μέλη, και ιδιαίτερα για τα λεγόμενα πρώην κράτη του "ανατολικού μπλοκ", ώστε να επιτύχουν τον στόχο της οικονομικής σύγκλισης.

2.2 Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Όπως ήδη έχει γίνει σαφές από την μέχρι τώρα ανάλυση, οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι απαραίτητο να έχουν δημοκρατική νομιμοποίηση, ώστε να μπορούν να επιτελούν σωστά το έργο που τους ανατίθεται. Όσον αφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα λέγαμε ότι αυτή η δημοκρατική νομιμοποίηση υφίσταται ξεκάθαρα, αφού οι ευρωβουλευτές εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες των κρατών μελών. Κατά αναλογία θα λέγαμε ότι και τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου διαθέτουν αυτή την νομιμοποίηση, αφού έχουν εκλεχθεί ο καθένας στην χώρα του ως πρόεδρος ή πρωθυπουργός, με το ισχύον ανά χώρα εκλογικό σύστημα. Εδώ όμως υπεισέρχεται ο αντίλογος ότι, μπορεί για παράδειγμα η πρωθυπουργός της Ιταλίας να έχει εκλεγεί από το 35% των Ιταλών ψηφοφόρων που συμμετείχαν στην εκλογική διαδικασία, δηλαδή περίπου το 20% του συνόλου των πολιτών της χώρας και παρόλα αυτά να αποφασίζει, μέσω της συμμετοχής της στο Συμβούλιο, όχι μόνο για τους Ιταλούς που δεν την ψήφισαν αλλά και για τους υπόλοιπους ευρωπαίους, κάποιιοι από τους οποίους πιθανόν ούτε γνωρίζουν την ύπαρξή της.

Το πρόβλημα γίνεται εντονότερο όσον αφορά τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα οποία κατέχουν πολύ σημαντικό ρόλο στην άσκηση της Ευρωπαϊκής Νομοθετικής

Εξουσίας και παρόλα αυτά δεν έχουν εκλεγεί άμεσα από τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά έμμεσα από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Με απλά λόγια δεν έχει δώσει κανένας ευρωπαίος πολίτης, άμεσα με την ψήφο του, την νομιμοποίηση στην σημερινή κα Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα Φον Ντερ Λαϊέν να νομοθετεί και να αποφασίζει για θέματα που τον αφορούν.

Οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αδιαφορούν για αυτό το κενό δημοκρατικής νομιμοποίησης που δημιουργείται από τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Ένωσης, το οποίο προσπαθούν να καλύψουν αναλαμβάνοντας διάφορες δράσεις, ώστε να γεφυρωθεί η απόσταση που χωρίζει τον απλό ευρωπαίο πολίτη από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τα κέντρα λήψης των αποφάσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο εκδόθηκε η "Λευκή Βίβλος" τον Μάρτιο του 2017 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε άμεση συνάρτηση με αυτή, εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2021 η Κοινή Δήλωση των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την διεξαγωγή μίας Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης. Οι τρεις Πρόεδροι αναφέρουν σχετικά με τους στόχους της Διάσκεψης ότι: «Η Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης είναι μια άσκηση εστιασμένη στους πολίτες, από την βάση προς την κορυφή, ώστε οι Ευρωπαίοι να μπορούν να εκφράζουν την άποψή τους σχετικά με το τι αναμένουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα δώσει στους πολίτες μεγαλύτερο ρόλο στη διαμόρφωση των μελλοντικών πολιτικών και φιλοδοξιών της Ένωσης, βελτιώνοντας την ανθεκτικότητά της.» (Κοινή Δήλωση των Προέδρων των Ευρωπαϊκών Θεσμών σχετικά με την Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης, 10-03-2021, Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Την Ολομέλεια της Διάσκεψης αποτέλεσαν εκπρόσωποι των τριών θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των Εθνικών Κοινοβουλίων, των ομάδων ευρωπαίων πολιτών (πρόκειται για 800 άτομα που επιλέχθηκαν τυχαία από κάθε κράτος μέλος), των εθνικών ομάδων πολιτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Στο τέλος των εργασιών της Διάσκεψης θα συντάσσονταν έκθεση, η οποία θα υποβάλλονταν στους τρεις Ευρωπαϊκούς Θεσμούς που προαναφέρθηκαν, με όλες τις προτάσεις και τα μέτρα που θα υπερψηφίζονταν από την ολομέλεια. Υπήρχε σαφής δέσμευση των Προέδρων για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Διάσκεψης, οι οποίοι αναφέρουν συγκεκριμένα: «Εμείς, οι Πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θέλουμε οι πολίτες να συμμετάσχουν στη συζήτηση και να εκφράσουν την άποψή τους για το μέλλον της Ευρώπης. Αναλαμβάνουμε κοινή

δέσμευση να ακούσουμε τους Ευρωπαίους και να δώσουμε συνέχεια στις συστάσεις της Διάσκεψης, με πλήρη σεβασμό των αρμοδιοτήτων και των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που κατοχυρώνονται στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες.» (Κοινή Δήλωση, 10-03-2021, Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Η δήλωση των Αρχηγών των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 09-05-2021 έδωσε ιδιαίτερο κύρος στη Διάσκεψη, επειδή αποτελεί στην ουσία μία πρόσκληση προς τους ευρωπαίους πολίτες να συμμετέχουν σε αυτήν, να εκφράσουν τις απόψεις τους και να διαμορφώσουν το μέλλον που επιθυμούν για αυτούς και τις επόμενες γενιές. Συγκεκριμένα οι Αρχηγοί Κρατών αναφέρουν: «Η Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης θα είναι μια ευκαιρία να μιλήσουμε ανοιχτά για την Ευρωπαϊκή Ένωση και να ακούσουμε τους πολίτες μας, κυρίως τους νέους ανθρώπους. Δημιουργεί ένα πλαίσιο διαλόγου, ανταλλαγής απόψεων και συζητήσεων για το τι περιμένουμε από την αυριανή Ευρωπαϊκή Ένωση και τι μπορούμε να συνεισφέρουμε σήμερα. Πρέπει να αναλογιστούμε το κοινό μας μέλλον. Για το λόγο αυτό σας καλούμε να μετάσχετε στη συζήτηση και να διαμορφώσουμε μαζί τα μελλοντικά βήματα.» (Κοινή Δήλωση των αρχηγών κρατών της ΕΕ με αφορμή την Ημέρα της Ευρώπης, 09-05-2021, Διεθνής & Ευρωπαϊκή Πολιτική 2021).

Τα μέλη της Διάσκεψης εργάστηκαν κατά ομάδες στους εννέα τομείς της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής που αφορούν τους ευρωπαίους πολίτες που είναι:

- Ισχυρότερη οικονομία, κοινωνική δικαιοσύνη και θέσεις εργασίας
- Παιδεία, πολιτισμός, νεολαία και αθλητισμός
- Ψηφιακός μετασχηματισμός
- Ευρωπαϊκή δημοκρατία
- Αξίες και δικαιώματα, κράτος δικαίου, ασφάλεια
- Κλιματική αλλαγή και περιβάλλον
- Υγεία
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση στον κόσμο
- Μετανάστευση

Οι τελικές προτάσεις και τα μέτρα στο οποία κατέληξαν οι ομάδες εργασίας υποβλήθηκαν για έγκριση στην Ολομέλεια της Διάσκεψης.

Οι εργασίες της Διάσκεψης ολοκληρώθηκαν την 09-05-2022 και υποβλήθηκε στους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Έκθεση με τα αποτελέσματα της Διάσκεψης, η οποία περιελάμβανε 49 προτάσεις και 326 μέτρα που έπρεπε να υλοποιηθούν για την βελτίωση της ζωής των Ευρωπαίων πολιτών σε όλα τα επίπεδα. Οι υπηρεσίες του Συμβουλίου πραγματοποιούν αξιολογήσεις μέχρι και σήμερα και απαντούν στις προτάσεις και τα μέτρα που τους έχουν υποβληθεί σχετικά με τον τρόπο και τον χρόνο υλοποίησης του καθενός.

Με την επιτυχημένη διεξαγωγή της "Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης" δόθηκε απάντηση σε όλους αυτούς που κατηγορούν τους Θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μη Δημοκρατική νομιμοποίηση και αυταρχική συμπεριφορά στον τρόπο λήψης των αποφάσεων, αφού έδωσαν τη δυνατότητα σε όλους να εκφράσουν την άποψή τους και να διαμορφώσουν συγκεκριμένες προτάσεις, τις οποίες οι Θεσμοί δεσμεύτηκαν να υλοποιήσουν.

2.3 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Οικονομική & Νομισματική Ένωση αποτελεί βασικό θεμέλιο και έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σκοπός της είναι η επίτευξη οικονομικής σταθερότητας και η δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των οικονομιών, με τη διατήρηση υψηλών επιπέδων απασχόλησης και υγιών δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών.

Στην πράξη, η ONE αποτελείται από δύο ενώσεις:

- την **οικονομική ένωση**: δηλαδή το συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών των χωρών που συμμετέχουν, με βάση κοινά αποδεκτούς και προσυμφωνημένους κανόνες, αλλά και συστάσεις,
- τη **νομισματική ένωση**: δηλαδή την ενιαία νομισματική πολιτική για τη ζώνη του Ευρώ, η οποία καθορίζεται από την ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Ευρωσύστημα.

Την ONE συμπληρώνουν:

- η **τραπεζική ένωση**: η οποία αποτελεί ένα σύνολο από ενιαίους και πιο εναρμονισμένους κανόνες για το σύνολο του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού τομέα εντός της Ευρωζώνης, και προβλέπει κεντρική εποπτεία των τραπεζών και εξυγίανσή τους μέσα από τη διεξαγωγή τακτικών stress tests.
- η **ένωση κεφαλαιαγορών**: που συνίσταται σε ένα πλέγμα κανόνων και ρυθμίσεων με στόχο τη ροή κεφαλαίων (επενδυτικών και αποταμιευτικών) προς όλα τα κράτη μέλη, προς όφελος των πολιτών, των επιχειρήσεων και των επενδυτών. Μέσω της ένωσης κεφαλαιαγορών επιμερίζεται ο κίνδυνος του ιδιωτικού τομέα και βελτιώνεται η πρόσβασή του σε χρηματοδότηση.

Η απόφαση των κρατών μελών να οικοδομήσουν μια κοινή αγορά χρονολογείται ήδη από το 1957. Στην πορεία των ετών έγινε αντιληπτό από τα κράτη μέλη ότι, για να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί με θετικό προσανατολισμό η εσωτερική αγορά, θα έπρεπε να υπάρχει στενότερη οικονομική συνεργασία, καθώς και κοινή νομισματική πολιτική, ώστε να μην υπάρχουν αξιοσημείωτες ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών που θα έθεταν εμπόδια και θα προκαλούσαν σοβαρές δυσλειτουργίες.

Τον Δεκέμβριο του 1991, κατά τη σύνοδό του στο Μάαστριχτ των Κάτω Χωρών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε επισήμως την απόφαση να θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση μια Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE), με το **Ευρώ** ως ενιαίο της νόμισμα. Οι αρχές και οι κανόνες λειτουργίας της ONE καθορίζονται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνωστή ως **Συνθήκη του Μάαστριχτ**.

Προπομπό του Ευρώ αποτέλεσε η Ευρωπαϊκή Λογιστική Μονάδα (ΕΛΜ) ή **European Currency Unit (ECU)**, η οποία ήταν η λογιστική μονάδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αργότερα Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1979 μέχρι το 1998. Η αξία της καθοριζόταν από ένα καλάθι νομισμάτων και υπολογίζονταν με βάση ένα ακριβές ποσό των εθνικών νομισμάτων όλων των τότε κρατών μελών της ΕΕ. Κάθε εθνικό νόμισμα συμμετείχε στο καλάθι με βάση διάφορα μακροοικονομικά κριτήρια, όπως, για παράδειγμα, το εθνικό μερίδιο (%) στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το μερίδιο του κάθε κράτους (%) στο εσωτερικό εμπόριο της ΕΚ και η σημασία του εθνικού νομίσματος ως αποθεματικού νομίσματος, όπως π.χ. το γερμανικό μάρκο. Δεν είχε φυσική υπόσταση, όπως τραπεζογραμμάτια και κέρματα, παρά μόνο νομίσματα ειδικών αναμνηστικών εκδόσεων. Παρόλα αυτά, τα κράτη μέλη

είχαν τη δυνατότητα να εκδώσουν κρατικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια σε ECU, τα οποία διαπραγματεύονταν στις πρωτογενείς και δευτερογενείς χρηματιστηριακές αγορές και μπορούσαν να διατεθούν στο επενδυτικό κοινό. Επιπλέον, υπήρχε η δυνατότητα τήρησης τραπεζικών λογαριασμών και πραγματοποίησης εμβασμάτων σε ECU για ιδιώτες και επιχειρήσεις από τις εμπορικές τράπεζες, ανάλογα με την προϊοντική τους πολιτική.

Με βάση τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, εάν μια χώρα που είναι μέλος της ΕΕ επιθυμεί να ενταχθεί στη ζώνη του Ευρώ θα πρέπει να πληροί συγκεκριμένα **κριτήρια σύγκλισης**:

- **χαμηλό πληθωρισμό**: Συγκεκριμένα, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού μιας χώρας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τον ρυθμό πληθωρισμού των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις κατά περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα στη διάρκεια ενός έτους.
- **διατηρήσιμα δημόσια οικονομικά**: Το ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα μιας χώρας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) και το συνολικό δημόσιο χρέος δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ.
- **σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες**: Αυτό σημαίνει ότι το εθνικό νόμισμα της χώρας θα πρέπει έχει παραμείνει εντός των περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ) τουλάχιστον κατά τα δύο προηγούμενα έτη.
- **βιώσιμα επιτόκια**: Το μακροπρόθεσμο επιτόκιο κρατικών ομολόγων μιας χώρας, που αποτελούν το εργαλείο για τη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους της, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το αντίστοιχο επιτόκιο των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες στη διάρκεια περιόδου παρατήρησης ενός έτους.

Η υλοποίηση της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια:

- **1ο στάδιο (01/07/1990-31/12/1993)** Απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών.

- **2ο στάδιο (01/01/1994-31/12/1998)** Στενότερη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και ευθυγράμμιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών που επιθυμούσαν να ενταχθούν.
- **3ο στάδιο (01/01/1999-σήμερα)** Σταδιακή εισαγωγή του ευρώ με παράλληλη άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Κορυφαία στιγμή για την ΟΝΕ αποτέλεσε η **εισαγωγή του Ευρώ**, του ενιαίου νομίσματος της Ευρωζώνης, τον Ιανουάριο του 1999. Το Ευρώ χρησιμοποιήθηκε τα τρία πρώτα έτη αποκλειστικά ως λογιστική μονάδα, και μόνο για ηλεκτρονικές πληρωμές. Τα πρώτα κέρματα και χαρτονομίσματα σε Ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002.

Το ενιαίο κοινό νόμισμα -το Ευρώ- έχουν υιοθετήσει 20 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και αποτελούν την **Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση ή Ευρωζώνη**.

Η Ευρωζώνη αποτελείται από την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Εσθονία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Ιρλανδία, την Κροατία, την Κύπρο, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Ολλανδία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, τη Λιθουανία και τη Φινλανδία, ενώ η Βουλγαρία έχει προχωρήσει σε ενταξιακή διαδικασία.

Εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέσσερα μικρά ευρωπαϊκά κράτη (Μονακό, Άγιος Μαρίνος, Βατικανό και Ανδόρρα), χρησιμοποιούν το Ευρώ ως επίσημο νόμισμά τους και μπορούν να εκδίδουν τα δικά τους νομίσματα, με βάση συμφωνία με την ΕΕ, ενώ χωρίς επίσημη συμφωνία, χρησιμοποιούν το Ευρώ το Μαυροβούνιο και το Κόσοβο. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό της σταθερότητας και της ασφάλειας που προσφέρει σε μικρές και ευάλωτες οικονομίες, ορισμένες από τις οποίες έχουν μάλιστα δοκιμαστεί από πρόσφατες πολεμικές συρράξεις.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ που ανήκουν στην Οικονομική & Νομισματική Ένωση σχηματίζουν μαζί την **Ενιαία Αγορά**. Με εξαίρεση τη νομισματική πολιτική τους, η οποία ασκείται από την ΕΚΤ, τα κράτη αυτά συνεχίζουν να έχουν τον έλεγχο της οικονομικής τους πολιτικής, αλλά λαμβάνουν τις αποφάσεις τους σε στενή συνεργασία και με βάση τους κανόνες και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο εσωτερικό της Ενιαίας Αγοράς επιτρέπεται η ελεύθερη κυκλοφορία των παραγωγικών συντελεστών, δηλαδή ανθρώπινου δυναμικού και κεφαλαίων, καθώς και αγαθών και υπηρεσιών.

Η κρίση δημόσιου χρέους που ξέσπασε το 2009-2010 σε ορισμένες χώρες, κυρίως του ευρωπαϊκού νότου (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία και Κύπρος), ως επακόλουθο της κατάρρευσης της αμερικανικής επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers και του κλυδωνισμού του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, έφερε στο φως τις σοβαρές ελλείψεις διακυβέρνησης της ζώνης του Ευρώ και ανάγκασε την ΕΕ να λάβει έκτακτα και αυστηρά μέτρα για την ενίσχυση της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης.

Τα μέτρα που λήφθηκαν ήταν τα εξής:

- **Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM)**

Πρόκειται για έναν διακυβερνητικό οργανισμό που ιδρύθηκε από τα κράτη μέλη της ζώνης του Ευρώ το 2012, με σκοπό να υποστηρίξει τις χώρες της Ευρωζώνης ώστε να αποφεύγουν ή να ξεπερνούν τις χρηματοπιστωτικές κρίσεις, για να μπορούν να εξασφαλίζουν την σταθερότητα των τραπεζικών τους συστημάτων που είναι απαραίτητη για την οικονομική τους ευημερία μακροπρόθεσμα. Ο ESM παρέχει δάνεια και άλλους τύπους οικονομικής βοήθειας σε κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από σοβαρή οικονομική κρίση, λειτουργώντας ως δανειστής έκτακτης ανάγκης για τις χώρες της Ευρωζώνης. Ο Μηχανισμός ενεργοποιείται όταν μία χώρα δεν είναι σε θέση να εκδώσει κρατικά ομόλογα με χαμηλό επιτόκιο για την αναχρηματοδότηση του δημόσιου χρέους της στις χρηματοπιστωτικές αγορές, ώστε αυτό να παραμείνει βιώσιμο. Ο ESM διαδέχθηκε το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)**, έναν προσωρινό μηχανισμό που δημιουργήθηκε το 2010.

Και οι δύο αυτοί μηχανισμοί διαδραμάτισαν κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση της ακεραιότητας της Ευρωζώνης κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών, παρέχοντας συνολικά δάνεια ύψους €295 δις. σε πέντε χώρες: Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία και Κύπρος. Για να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες που οδήγησαν σε σοβαρά οικονομικά και χρηματοπιστωτικά προβλήματα, οι χώρες αυτές, ως αναγκαίο μέτρο, εφάρμοσαν προγράμματα εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, τα οποία συνάντησαν έντονες αντιδράσεις στο εσωτερικό των κρατών και επέφεραν σοβαρούς κλυδωνισμούς στις πολιτικές ηγεσίες που επιχείρησαν να τις εφαρμόσουν.

- **Η ενίσχυση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης**

Το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης αναφέρεται σε ένα σύστημα θεσμικών οργάνων και διαδικασιών που έχουν θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και την επίτευξη των οικονομικών στόχων της, όπως π.χ. το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (ECOFIN). Το πλαίσιο αυτό αποτελεί ένα αρκετά σύνθετο σύστημα συντονισμού και εποπτείας των πολιτικών που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη. Για να επιτύχει την ευθυγράμμιση των οικονομιών της ΟΝΕ, το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης έχει ως στόχο να παρακολουθεί, να προλαμβάνει και να διορθώνει τις οικονομικές αποκλίσεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο αποσταθεροποίησης τις οικονομίες των επιμέρους κρατών μελών ή να προκαλέσουν επιπτώσεις σε άλλες οικονομίες, το λεγόμενο ντόμινο.

- **Η προώθηση της Τραπεζικής Ένωσης**

Η σύνοδος κορυφής του Ιουνίου 2012 αναγνώρισε την ανάγκη για την εύρυθμη και σταθερή λειτουργία του τραπεζικού τομέα, ιδίως των χωρών της Ευρωζώνης. Σε αυτό το πλαίσιο, λήφθηκε απόφαση από τους ηγέτες της ΕΕ να θεσπίσουν την Τραπεζική Ένωση, για την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και τη διασφάλιση ότι οι φορολογούμενοι Ευρωπαίοι πολίτες δεν θα φέρουν πλέον το βάρος της διάσωσης των «κακών» τραπεζών. Με τη συγκέντρωση της εποπτείας των ευρωπαϊκών τραπεζών στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τη θέσπιση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ) τέθηκαν τα πρώτα θεμέλια της τραπεζικής ένωσης. Ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (ΕΜΕ), που δημιουργήθηκε το 2014, αποτέλεσε έναν δεύτερο δυνητικό πυλώνα εξυγίανσης των τραπεζών. Ωστόσο, η προσπάθεια για τη δημιουργία της Τραπεζικής Ένωσης δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί, ενώ τον Δεκέμβριο του 2017 καθορίστηκαν σε επίπεδο ηγετών των κρατών μελών ως τομείς προτεραιότητας η ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και η περαιτέρω ανάπτυξη του ΕΜΣ.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κατά τη διάρκεια της κρίσης δημόσιου χρέους, ορισμένα κράτη μέλη της ζώνης του Ευρώ, όπως και η χώρα μας, έλαβαν δάνεια χρηματοδοτικής συνδρομής, λόγω της εκτίναξης των spreads των ομολόγων και της

αδυναμίας τους να εκδώσουν κρατικούς τίτλους με χαμηλά επιτόκια. Αρχικά, τα δάνεια αυτά χορηγήθηκαν από τις υπόλοιπες χώρες μέλη μέσω προσωρινών μηχανισμών. Το 2012 θεσπίστηκε για το σκοπό αυτό ο **Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ)**. Αποστολή του είναι να παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε χώρες της Ευρωζώνης που αντιμετωπίζουν σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες οι οποίες θα μπορούσαν να επιφέρουν κλυδωνισμούς σε άλλα κράτη μέλη της ΟΝΕ ή στη ζώνη του Ευρώ στο σύνολό της.

2.4 Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΕΝΓΚΕΝ

Η ζώνη Σένγκεν ή ζώνη ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ αποτελεί ένα από τα πλέον χειροπιαστά επιτεύγματα της Ένωσης με θετικό αντίκτυπο στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Το 1995 ξεκίνησε η κατάργηση των συνοριακών ελέγχων. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι πολίτες της ΕΕ απολαμβάνουν σήμερα το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και άρα τη δυνατότητα να μένουν, να σπουδάζουν, να εργάζονται και να συνταξιοδοτούνται σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ επιθυμούν. Το δικαίωμα αυτό, που σήμερα για τους Ευρωπαίους πολίτες είναι αυτονόητο και δεδομένο, συμβάλει τα μέγιστα στην βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, ενώ για πολλούς πολίτες εκτός ΕΕ φαντάζει «άπιαστο όνειρο».

Όλες οι χώρες της ΕΕ αποτελούν τη ζώνη Σένγκεν, με εξαίρεση την Ιρλανδία και την Κύπρο, λόγω των γεωπολιτικών ιδιομορφιών τους. Στη Σένγκεν συμμετέχουν επίσης τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες εκτός ΕΕ: η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Ελβετία και το Λιχτενστάιν. Επιπλέον, από την 31 Μαρτίου 2024 άρθηκαν οι συνοριακοί έλεγχοι στα εναέρια και θαλάσσια σύνορα για άτομα που ταξιδεύουν από και προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

Συνολικά η ζώνη περιλαμβάνει **29 ευρωπαϊκές χώρες**. Έχει υπολογιστεί ότι πάνω από 1,25 δισεκατομμύρια ταξίδια πραγματοποιούνται εντός του χώρου Σένγκεν κάθε χρόνο και περίπου 3,5 εκατομμύρια άνθρωποι μετακινούνται εντός της Σένγκεν καθημερινά. Τα οφέλη της είναι μεγάλα και για το διαμετακομιστικό εμπόριο, αφού επιτυγχάνεται μείωση του κόστους για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, έχει υπολογιστεί ότι το κλείσιμο των εσωτερικών συνόρων της ΕΕ θα μπορούσε να έχει κόστος μεταξύ €100 δισ. και €230 δισ. μέσα σε διάστημα 10 ετών. (Ευρωπαϊκό

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Οι πολίτες της ΕΕ μπορούν να παραμείνουν έως τρεις μήνες ως επισκέπτες, σε άλλη χώρα της ΕΕ, με το διαβατήριό ή την ταυτότητά τους. Μπορούν, επίσης, να μένουν σε άλλο κράτος μέλος για επαγγελματικούς λόγους, διατηρώντας το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης με τους πολίτες του κράτους μέλους. Ως φοιτητές, έχουν το δικαίωμα να σπουδάσουν σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα εντός της ΕΕ, ενώ οι επιχειρηματίες έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης.

Η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα της ζώνης Σένγκεν πραγματοποιείται με παράλληλη ενίσχυση της προστασίας των εξωτερικών συνόρων της

ζώνης. Οι εθνικές αρχές διατηρούν το δικαίωμα του ελέγχου των διελεύσεων των πολιτών στα εσωτερικά σύνορα εάν οι πληροφορίες των αστυνομικών αρχών ή οι περιστάσεις τον δικαιολογούν.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Συμφωνία Σένγκεν προβλέπει μια κοινή πολιτική θεωρήσεων σύντομων αδειών παραμονής για υπηκόους χωρών εκτός ΕΕ. Επίσης, στο πλαίσιο της Συμφωνίας τα συμμετέχοντα κράτη ενώνουν τις δυνάμεις τους για την καταπολέμηση των εγκληματικών ενεργειών και της τρομοκρατίας, μέσω της συνεργασίας των διωκτικών και των δικαστικών αρχών. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και έχει ενισχυθεί σημαντικά ώστε να προσφέρει περισσότερη ασφάλεια στους Ευρωπαίους πολίτες.

Κατά τη διάρκεια των ετών εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν υπήρξαν αξιοσημείωτα γεγονότα που διατάραξαν την λειτουργία της και έγειραν προβληματισμούς και διαμάχες μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτή.

Η απότομη **άνοδος των μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ** το 2015 είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανησυχίας όσον αφορά την ασφάλεια της Ευρώπης και του φόβου για τρομοκρατικές και σοβαρές διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες. Το γεγονός αυτό είχε αρνητικές επιπτώσεις στην εφαρμογή της Συμφωνίας Σένγκεν, καθώς πολλά κράτη μέλη έσπευσαν να επανεισάγουν των συνοριακούς ελέγχους για όσο διάστημα παρατηρούνταν αυξημένες μεταναστευτικές ροές.

Το **ξέσπασμα της πανδημίας του Covid-19** το έτος 2020 επανάφερε για δεύτερη φορά τους ελέγχους στα σύνορα των κρατών, σε μια προσπάθεια περιορισμού της εξάπλωσης του ιού. Από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένως τονιστεί ότι, η επιβολή ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και σε ψήφισμά του τον Απρίλιο του έτους 2020, κάλεσε τα κράτη μέλη να εγκρίνουν μόνο τα αναγκαία μέτρα ελέγχων στα εσωτερικά τους σύνορα, διευκρινίζοντας την ανάγκη να αποκατασταθεί πλήρως και το συντομότερο δυνατόν η λειτουργία του χώρου Σένγκεν.

2.5 ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Στα περίπου 70 χρόνια λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επιτευχθεί οι περισσότεροι από τους αρχικούς στόχους που είχαν θέσει οι ιδρυτές της. Παρόλα αυτά στην Ευρώπη, ακόμα και σήμερα, είναι διάχυτος ο ενθουσιασμός και η διάθεση για ακόμα μεγαλύτερες επιτυχίες αναφορικά με την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

Οι φιλοευρωπαϊστές επικαλούνται τα επιτεύγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να τεκμηριώσουν έναν ισχυρό αντίλογο έναντι των ισχυρισμών των ευρωσκεπτικιστών, ο αριθμός των οποίων αυξάνεται διαρκώς τα τελευταία χρόνια.

- **Ειρήνη και σταθερότητα**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εξασφαλίσει την ειρήνη και την σταθερότητα μεταξύ των κρατών μελών, ενώ παράλληλα επιδιώκει, μέσω της Ευρωπαϊκής Διπλωματίας, την επίτευξη αυτών των στόχων σε διεθνές επίπεδο. Η διαφύλαξη του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Ατομικών Ελευθεριών αποτελούν πρωταρχικό στόχο της Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν συνεργάζεται με απολυταρχικά ή δικτατορικά καθεστάτα, ενώ πολύ συχνά επιβάλλει οικονομικές κυρώσεις σε χώρες που οι κυβερνήσεις τους καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- **Ενιαία Αγορά**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 27 κράτη μέλη, που όλα μαζί συνθέτουν έναν ενιαίο οικονομικό χώρο, στον οποίο επιτρέπεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων και των ατόμων, δίνοντας έτσι από την μία πλευρά τη δυνατότητα για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και από την άλλη την ευκαιρία να απολαμβάνουν τα οφέλη της ανάπτυξης όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες, αφού μπορούν να μετακινούνται και να εργάζονται ελεύθερα σε όποιο κράτος μέλος επιθυμούν.

- **Δικαιώματα των πολιτών**

Τα δικαιώματα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιγράφονται αναλυτικά στον "Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ" που έχει συμπεριληφθεί στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και παρέχουν μεταξύ άλλων στους πολίτες

ελευθερία λόγου και έκφρασης, ισότητα έναντι του νόμου, μηδενική ανοχή στις διακρίσεις κλπ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκδίδει Κανονισμούς και Οδηγίες για να ρυθμίσει τα δικαιώματα των πολιτών σε επιμέρους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, όπως για παράδειγμα φροντίζει να μην καταπατούνται τα εργασιακά δικαιώματα, φροντίζει για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών, υπερασπίζεται τα δικαιώματα των καταναλωτών έναντι των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν αθέμιτες πρακτικές κλπ.

- **Επιχειρήσεις – Ανάπτυξη**

Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν καταφέρει να ενώσουν τις οικονομίες τους και να δημιουργήσουν την 3^η κατά σειρά μεγέθους οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό δίνει την δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να επιτυγχάνει καλύτερες εμπορικές συμφωνίες, τόσο για τις εισαγωγικές όσο και για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις της, με στόχο να προστατεύει τους Ευρωπαίους παραγωγούς και καταναλωτές.

- **Ποιότητα τροφίμων**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μεριμνά για την προστασία της υγείας των καταναλωτών και έχει θεσπίσει μια σειρά από Κανονισμούς σχετικά με την παραγωγή και επεξεργασία των τροφίμων που παράγονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή αυτών που εισάγονται από τρίτες χώρες. Τα σημαντικότερα θέματα που καλύπτουν αυτοί οι Κανονισμοί αφορούν τα γενετικά τροποποιημένα προϊόντα και την παράνομη χρήση επικίνδυνων για την ανθρώπινη υγεία φυτοφαρμάκων στη γεωργική παραγωγή.

- **Περιβάλλον**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προστατεύσει το περιβάλλον, το κλίμα, την υγεία των πολιτών και την βιοποικιλότητα και συμμετέχει σε όλες τις Διεθνείς Συνθήκες για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ενώ παράλληλα προωθεί την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ο στόχος της είναι να μειώνει συνεχώς το περιβαλλοντολογικό αποτύπωμα και να γίνει κλιματικά ουδέτερη έως το 2050.

- **Ανθρωπιστικές δράσεις**

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει άμεσα οικονομική βοήθεια στις χώρες που έχουν πληγεί από έκτακτες ανθρωπιστικές κρίσεις ή φυσικές καταστροφές. Η ανθρωπιστική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν περιορίζεται μόνο εντός των κρατών μελών, αλλά πολύ συχνά αφορά τις χώρες του λεγόμενου "τρίτου κόσμου". Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ενεργώντας με γνώμονα την προστασία της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας, παρέχει άσυλο σε πολιτικούς πρόσφυγες και σε πρόσφυγες λόγω πολεμικών συγκρούσεων από γειτονικές χώρες.

2.6 ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η πλειοψηφία των κοινωνικών δυνάμεων αλλά και του πολιτικού κόσμου της Ελλάδας μέσω του οποίου αυτές εκφράζονται, ήταν θετικές στην ιδέα της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης από την πρώτη στιγμή που ιδρύθηκαν οι πρώτες Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Οι Έλληνες αισθάνονταν την ανάγκη να ενταχθούν στους νέους οργανισμούς καθώς μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και τον διαχωρισμό της Ευρώπης σε Ανατολική και Δυτική, είχαν διακοπεί οι σχέσεις με τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη σε όλους τους τομείς. Έτσι, η Ελλάδα αποτέλεσε την πρώτη χώρα που υπέβαλε αίτημα για την σύνδεσή της με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1959, επί κυβερνήσεως του Κων/νου Καραμανλή.

Η Συμφωνία σύνδεσης υπογράφηκε στην Αθήνα το 1961, αλλά τα γεγονότα που ακολούθησαν στην ελληνική πολιτική σκηνή, με την κατάλυση του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου του 1967, σταμάτησαν οποιαδήποτε προσπάθεια ένταξης της χώρας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Μετά την αποκατάσταση του Δημοκρατικού Πολιτεύματος το 1974 έγινε επανεκκίνηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, που οδήγησαν στην υπογραφή της Συμφωνίας Ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ στις 28 Μαΐου 1979.

Ο Έλληνας πολιτικός που ξεχώρισε κατά τη διάρκεια ολόκληρης της διαδικασίας ένταξης και υπερασπίστηκε σθεναρά την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας μας, όσο κανένας άλλος ήταν ο Κων/νος Καραμανλής, ο οποίος ήταν πεπεισμένος, όπως ο ίδιος έλεγε, ότι «η Ελλάς δεν μπορούσε να απουσιάσει από αυτή την ιστορική για το μέλλον

της Ευρώπης συλλογική προσπάθεια. Γιατί η τύχη της είναι στενά, αναπόσπαστα, συνυφασμένη με την τύχη των άλλων Δημοκρατιών της ηπείρου. Μία ενιαία και ισχυρά Ευρώπη θα αποτελέσει εγγύησιν, όχι μόνο διά την ιδικήν της επιβίωσιν, αλλά και διά την επικράτησιν της ελευθερίας ανά τον κόσμο. Διότι εδώ, εις την Ευρώπην, θα κριθῆ τελικώς η τύχη του ελεύθερου ανθρώπου». (Διεθνής & Ευρωπαϊκή Πολιτική 2021).

Επόμενος σημαντικός πολιτικός για την Ευρωπαϊκή πορεία της χώρας ήταν ο Κων/νος Σημίτης, που διετέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας για δέκα περίπου χρόνια και θεωρείται ο πρωτεργάτης του δεύτερου σημαντικού βήματος της χώρας μας προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση μετά την ένταξη στην ΕΟΚ, την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ και την υιοθέτηση του Ευρώ. Ο Κων/νος Σημίτης τονίζει σχετικά με την διατήρηση και ενδυνάμωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα εξής: «Το συμπέρασμα από την μέχρι τώρα εξέλιξη της Ένωσης και της παγκοσμιοποίησης είναι ότι οι ευρωπαϊκοί λαοί θα πρέπει να επιδιώξουν σταθερά τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κράτους και τη συμβίωση και συνέργεια των διαφόρων εθνικών τους πολιτισμών. Πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους, εάν θέλουν να έχουν όποια επιρροή στην ημερήσια διάταξη της παγκόσμιας πολιτικής και στην επίλυση παγκόσμιων προβλημάτων. Η παραίτηση από την ευρωπαϊκή ενοποίηση θα σημάνει και το τέλος της οποιασδήποτε επιρροής τους στην Παγκόσμια Ιστορία.» (Διεθνής & Ευρωπαϊκή Πολιτική 2021).

Υπέρ της Ευρωπαϊκής πορείας της χώρας μας έχουν εκφραστεί κατά καιρούς αμέτρητοι πολιτικοί, διανοούμενοι, ιστορικοί και άνθρωποι του πνεύματος, εκφράζοντας κατά γενική ομολογία την πλειοψηφία του ελληνικού λαού, ο οποίος θεωρείται ότι σε γενικές γραμμές έχει φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό.

Σε άρθρο του με αφορμή την επέτειο των σαράντα χρόνων από την είσοδο της Ελλάδας τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1981, ο Μαργαρίτης Σχοινάς που εκτελούσε χρέη επιτρόπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2019 έως το 2024, επεσήμανε τα οφέλη που αποκόμισε η Ελλάδα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη θεμελίωση της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου. Τα οφέλη αυτά είναι δύσκολο να τα κατανοήσουν οι νέοι άνθρωποι σήμερα, επειδή όχι μόνο δεν έζησαν τις παραγμένες πολιτικά και κοινωνικά δεκαετίες που προηγήθηκαν της δεκαετίας του 80', αλλά ούτε άκουσαν ζωντανά περιγραφές από αυτούς που έζησαν τα πραγματικά γεγονότα. Μάλλον, η ελληνική κοινωνία θέλει κατά κάποιο τρόπο να αφήσει πίσω της το παρελθόν και να προχωρήσει σε ένα καλύτερο μέλλον. Γράφει λοιπόν ο Μαργαρίτης Σχοινάς: «Σε μια χώρα όπου ο στρατός μπαινόβγαине στα στρατόπεδα, όπου τα δημοκρατικά δικαιώματα δεν ήταν δεδομένα για όλους, όπου οι ανεξάρτητες Αρχές και

οι μηχανισμοί δημοκρατικού ελέγχου είτε έλειπαν είτε υπολειτουργούσαν, η Ευρώπη μεταμόρφωσε την Ελλάδα των γυάλινων κορμών σε μια χώρα με ασάλινα δημοκρατικά θεμέλια».

Την ίδια προσήλωση στα Ευρωπαϊκά ιδεώδη που επέδειξαν οι Έλληνες πολιτικοί τα τελευταία 70 χρόνια, εξακολουθεί να δείχνει η πλειοψηφία του πολιτικού προσωπικού της χώρας ακόμα και σήμερα. Ειδικότερα, οι πολιτικοί που μετέχουν στην άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας είναι απόλυτα πεπεισμένοι ότι το μέλλον της χώρας είναι άρρηκτα δεμένο με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απορρίπτουν ξεκάθαρα οποιαδήποτε έκφραση ευρωσκεπτικισμού.

Η Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κα Κατερίνα Σακελαροπούλου στην ομιλία της στο επίσημο δείπνο στο Προεδρικό Μέγαρο στις 27 Μαΐου 2021, για την Επέτειο των 40 ετών από την ένταξη της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, και με αφορμή την συνεχιζόμενη άνοδο του ευρωσκεπτικισμού, επισήμανε μεταξύ άλλων ότι: «Στις σημαντικές ανασφάλειες του καιρού μας βρήκε το έρισμά του ένας λόγος αντιδραστικός που υποτιμά το πολιτικό και πολιτισμικό κεφάλαιο της Ένωσης. Η Ευρώπη όμως δεν γυρίζει πίσω. Όπως οι πατέρες της οραματίστηκαν και έδωσαν πνοή στην ανοικτή κοινωνία και την ελεύθερη αγορά, οι ηγέτες του σήμερα καλούνται να δώσουν ανάλογη έμφαση στην ασφάλεια και την προστασία των λαών».

2.7 Η ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Όπως έχει ήδη αναλυθεί στα προηγούμενα κεφάλαια, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίσσεται συνεχώς από την ημέρα που ιδρύθηκε έως σήμερα. Ο προβληματισμός γύρω από την μελλοντική της εξέλιξη είναι διάχυτος, τόσο ανάμεσα στους ευρωπαίους πολίτες όσο και ανάμεσα στους θεσμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η αποτυχία της ΕΕ να αποκτήσει δικό της Σύνταγμα, καθώς η Συνταγματική Συνθήκη απορρίφθηκε ύστερα από την διεξαγωγή δημοψηφίσματος στη Γαλλία και την Ολλανδία, φρέναρε την πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και γέννησε αμφιβολίες για την συνέχιση αυτής της πορείας.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 και ο τρόπος με τον οποίο τα όργανα της ΕΕ διαχειρίστηκαν την κρίση αυτή, συχνά εις βάρος των πολιτών της ΕΕ

και υπέρ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενέτειναν τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες για το μέλλον της ΕΕ.

Σαν επιστέγασμα όσων αναφέρθηκαν, η απόφαση της Μεγάλης Βρετανίας, μετά από τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος, να αποχωρήσει από την ΕΕ και η ανάληψη της εξουσίας σε διάφορες χώρες από κυβερνήσεις με καθαρά αντιευρωπαϊκό προσανατολισμό, έκανε επιτακτική όσο ποτέ την ανάληψη δράσης από τους θεσμούς της ΕΕ, με σκοπό να διαφυλάξουν την ενότητά της και να χαράξουν την πορεία της στο μέλλον με βάση τα νέα δεδομένα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τον Μάρτιο του 2017 τη "**Λευκή Βίβλο - Για το μέλλον της Ευρώπης - Προβληματισμοί και σενάρια για την ΕΕ των 27 έως το 2025**", με σκοπό να ξεκινήσουν οι διεργασίες που θα οδηγήσουν στον επανακαθορισμό της πορείας της ΕΕ και θα ορίσουν τους νέους στόχους της ΕΕ για την επόμενη δεκαετία.

Η "Λευκή Βίβλος" χωρίζεται σε 3 μέρη:

- α) Στην **εισαγωγή**, στην οποία αναλύονται οι σκοποί ίδρυσης της ΕΕ και οι λόγοι διατήρησής της.
- β) Στις **δυνάμεις** που επιδρούν στο μέλλον της ΕΕ, όπου προσδιορίζονται όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν και διαμορφώνουν την πορεία της.
- γ) Στα πέντε **σενάρια** που προτείνονται για την πορεία της ΕΕ έως το 2025.

Παρατίθενται στην συνέχεια μερικά αυτούσια τμήματα της "Λευκής Βίβλου" καθώς αυτό κρίνεται αναγκαίο για να γίνει κατανοητό το μέγεθος των προβληματισμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και γενικά των Θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το μέλλον της Ένωσης και την πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.

Προβληματισμοί και σενάρια για την ΕΕ των 27 έως το 2025

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη σήμερα δεν δείχνουν σημάδια υποχώρησης. Η οικονομία μας ανακάμπτει από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά τα αποτελέσματα της ανάκαμψης δεν έχουν ακόμη διαχυθεί επαρκώς και ομοιόμορφα. Περιοχές της γειτονιάς μας έχουν αποσταθεροποιηθεί, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη προσφυγική κρίση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν πλήξει την καρδιά πόλεων μας. Νέες παγκόσμιες δυνάμεις αναδύονται, την ώρα που οι παλιές δυνάμεις έχουν να αντιμετωπίσουν νέες πραγματικότητες. Και τη

χρονιά που μας πέρασε, ένα από τα κράτη μέλη μας ψήφισε να αποχωρήσει από την Ένωση [...].

Ωστόσο, η σημερινή κατάσταση δεν είναι ανάγκη να περιορίσει το μέλλον της Ευρώπης. Η Ένωση συχνά οικοδομήθηκε μέσα σε κρίσεις και «στραβοπατήματα». Από την Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα, που κατέρρευσε πριν καν συσταθεί κατά τη δεκαετία του 1950 και τις συναλλαγματικές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, έως τις μαιωθείσες προσχωρήσεις χωρών και τα απορριπτικά για την Ευρώπη αποτελέσματα δημοψηφισμάτων κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η Ευρώπη πάντοτε βρισκόταν σε σταυροδρόμι και πάντοτε κατάφερνε να προσαρμοστεί και να εξελιχθεί [...].

Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα οξύ για τη νεότερη γενιά. Για πρώτη φορά μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος για τους νεαρούς ενήλικους της σημερινής γενιάς να βρεθούν σε χειρότερη θέση απ' ότι οι γονείς τους. Η Ευρώπη δεν μπορεί να χάσει την πιο μορφωμένη ηλικιακή ομάδα που είχε ποτέ και να αφήσει την ανισότητα μεταξύ των γενεών να καταδικάσει το μέλλον της [...].

Οι διάφορες αλλαγές οι οποίες επηρεάζουν τον κόσμο μας και η πραγματική αίσθηση ανασφάλειας που διακατέχει πολλούς είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της δυσαρέσκειας για τις παραδοσιακές πολιτικές και τους θεσμούς σε όλα τα επίπεδα.

Αυτό εκδηλώνεται συχνά με αδιαφορία και δυσπιστία ως προς τη δράση των δημόσιων αρχών. Και, επίσης, δημιουργεί ένα κενό που πολύ εύκολα καλύπτεται από λαϊκιστική και εθνικιστική ρητορική [...].

Εξακολουθεί να υπάρχει ισχυρό ρεύμα υποστήριξης για το ευρωπαϊκό εγχείρημα, αλλά δεν είναι πλέον άνευ όρων. Περισσότεροι από τα δύο τρίτα των Ευρωπαίων θεωρούν την ΕΕ μια όαση σταθερότητας σε έναν ταραγμένο κόσμο. Περισσότεροι από το 80% υποστηρίζουν τις τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες της ΕΕ. Το 70% των πολιτών της ζώνης του ευρώ υποστηρίζουν το κοινό νόμισμα. Ωστόσο, η εμπιστοσύνη των πολιτών στην ΕΕ, όπως και στις εθνικές αρχές, έχει μειωθεί. Σήμερα εμπιστεύεται την ΕΕ περίπου το ένα τρίτο των πολιτών, ενώ πριν από δέκα έτη την εμπιστεύονταν περίπου οι μισοί Ευρωπαίοι [...].

Πέντε σενάρια για την Ευρώπη έως το 2025

Τα πέντε σενάρια που διατυπώνονται στην παρούσα Λευκή Βίβλο θα βοηθήσουν να δοθεί μια κατεύθυνση στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης. Απεικονίζουν την πιθανή κατάσταση στην οποία θα βρίσκεται η Ένωση το 2025 ανάλογα με τις επιλογές

που θα κάνουμε όλοι μαζί. Το σημείο εκκίνησης για κάθε σενάριο είναι ότι τα 27 κράτη μέλη προχωρούν μαζί μπροστά ως Ένωση.

Τα πέντε σενάρια είναι ενδεικτικά και σκοπό έχουν να προκαλέσουν ένα βαθύτερο συλλογισμό. Δεν είναι αναλυτικά σχέδια ούτε επιτακτικές συστάσεις πολιτικής. Για τον ίδιο λόγο, εσκεμμένα δεν κάνουν καμία αναφορά σε θεσμικές διαδικασίες: η μορφή θα ακολουθεί τη λειτουργία.

Πολύ συχνά, η συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης περιορίζεται στο δίλημμα για περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη. Η προσέγγιση αυτή είναι παραπλανητική και απλουστευτική. Οι δυνατότητες που εξετάζονται εδώ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα: από την υφιστάμενη κατάσταση, έως την αλλαγή του πεδίου και των προτεραιοτήτων, έως ένα μερικό ή συλλογικό άλμα προόδου.

Επιγραμματικά τα πέντε σενάρια για το μέλλον της Ευρώπης έχουν ως εξής:

- 1) Συνεχίζουμε κανονικά.
- 2) Τίποτα περισσότερο από την ενιαία αγορά.
- 3) Αυτοί που θέλουν περισσότερα κάνουν περισσότερα.
- 4) Κάνουμε λιγότερα με πιο αποδοτικό τρόπο.
- 5) Κάνουμε μαζί πολύ περισσότερα.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

3. ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΤΩΝ

3.1 Ο ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΟΥ

Ο Ευρωσκεπτικισμός είναι ένα ευρωπαϊκό πολιτικό δόγμα που υποστηρίζει την αποσύνδεση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα πολιτικά κόμματα που υιοθετούν μια ευρωσκεπτικιστική άποψη τείνουν να είναι λαϊκιστικά και γενικά υποστηρίζουν αυστηρότερους ελέγχους όσον αφορά τη μετανάστευση, καθώς και το ξήλωμα ή τον εξορθολογισμό της γραφειοκρατικής δομής της Ένωσης.

Το δόγμα αυτό υιοθετείται από ορισμένα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, των οποίων οι ηγέτες διαχωρίζονται σε:

- **σκληρούς ευρωσκεπτικιστές**, οι οποίοι εκφράζουν την πλήρη αντίθεσή τους με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και συνηγορούν υπέρ της αποχώρησης από την ΕΕ, όπως το Βρετανικό Κόμμα Ανεξαρτησίας (United Kingdom Independence Party - UKIP), η εκλογική επιτυχία του οποίου οδήγησε, μέσα από μια αλυσίδα γεγονότων, στο Brexit, παρόλο που το ίδιο το κόμμα παρέμενε εκτός του κύριου ρεύματος της βρετανικής πολιτικής σκηνής.
- **μαλακούς ευρωσκεπτικιστές**, οι οποίοι είναι θεωρητικά υπέρ της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αλλά υπό όρους, θέτοντας πολιτικές, ιδεολογικές, εθνικές ή γεωγραφικές διαχωριστικές γραμμές. Τέτοια κόμματα είναι η ιταλική Λέγκα του Βορρά, το γαλλικό Εθνικό Μέτωπο, το ολλανδικό Κόμμα της Ελευθερίας και η ουγγρική Πολιτική Συμμαχία.

Ο ευρωσκεπτικισμός είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο. Οι ευρωσκεπτικιστές μπορεί κατ'αρχήν να διαφέρουν ως προς την αιτία για την οποία αντιτίθενται στην ΕΕ, που μπορεί να είναι η συνολική ιδέα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ή το κατεστημένο πολιτικό σύστημα γενικά. Επίσης, μπορεί να διαφέρουν ως προς το βαθμό αντίθεσης στην ΕΕ.

Γενικότερα, ο βαθμός της αποδοχής ή της δυσαρέσκειας των πολιτών κατατάσσεται σε πέντε καταστάσεις:

- **Εμπιστοσύνη:** είναι μία κατάσταση κατά την οποία οι πολίτες δείχνουν εμπιστοσύνη ότι το σύστημα θα λειτουργήσει με βάση τις προσδοκίες τους, στηριζόμενοι στις πρότερές τους εμπειρίες. Δεν παρακολουθούν και δεν αξιολογούν συνεχώς τις εξελίξεις καθώς δείχνουν εμπιστοσύνη στους πολιτικούς και στο πολιτικό σύστημα.
- **Σκεπτικισμός:** στην κατάσταση αυτή είναι οι προβληματισμένοι πολίτες που προσπαθούν να στηρίξουν αυτά που πιστεύουν με αποδείξεις και για το λόγο αυτό παραμένουν σε εγρήγορση. Δεν αποδέχονται τις πολιτικές δηλώσεις χωρίς σκέψη και έχουν κριτική στάση τόσο έναντι των πολιτικών όσο και της απόδοσης ολόκληρου του συστήματος.
- **Δυσπιστία:** αναπτύσσεται όταν οι προβληματισμένοι πολίτες απογοητεύονται συχνά ή νιώθουν προδομένοι από τους πολιτικούς ή τους θεσμούς που δεν λειτουργούν κατά την άποψή τους σωστά. Οι δύσπιστοι πολίτες υποπεύονται συνεχώς το σύστημα και διαρκώς παρατηρούν τους πολιτικούς και τις πράξεις τους. Είναι προκατειλημμένοι και απαισιόδοξοι.
- **Κυνισμός:** όταν η δυσπιστία δεν βασίζεται στη γνώση, στην παρατήρηση και στην τεκμηριωμένη αντίθεση με τα πολιτικά γεγονότα μετατρέπεται σε κυνισμό. Ο κυνικός είναι αδιάλλακτος και έχει αποφασίσει εκ των προτέρων να τηρεί αρνητική στάση, ανεξαρτήτως των εξελίξεων στην πολιτική σκηνή.
- **Πολιτική αποξένωση:** πρόκειται για πολίτες πλήρως αποσυνδεδεμένους με την πολιτική, οι οποίοι παύουν να δίνουν σημασία στους δημοκρατικούς θεσμούς. Αναπτύσσουν απέχθεια στην πολιτική ζωή και χάνουν την εμπιστοσύνη τους τόσο στις πολιτικές διαδικασίες όσο και στο πολιτικό σύστημα στην ολότητά του.

Τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα εκφράζουν και αντιπροσωπεύουν Ευρωπαίους πολίτες με διαφοροποιημένες πολιτικές στάσεις, καθώς και με διάφορων βαθμών δυσαρέσκεια απέναντι στην ΕΕ. Τα κόμματα αυτά μπορεί να ανήκουν από την άκρα δεξιά μέχρι την άκρα αριστερά. Η πορεία και η επιτυχία τους σχετίζεται με τις πολιτικές συνθήκες σε κάθε χώρα μέλος. Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/06-12-2023-geography-of-discontent-regional-development-traps-lead-to-less-support-for-european-integration-and-values_en) το μερίδιο της ψήφου των σκληρών ευρωσκεπτικιστών αυξήθηκε μετά

τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 από περίπου 7% σε 27% το 2022. Χώρες όπως η Ουγγαρία, η Ιταλία και η Πολωνία κυβερνούνται από ευρωσκεπτικιστικά κόμματα ή κυβερνητικούς συνασπισμούς, ενώ μαζί με τη Γαλλία εκτιμάται ότι τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα αντιπροσωπεύουν σε αυτές τις χώρες το μισό εκλογικό σώμα.

Η ίδια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτυπώνει τις γενεσιουργούς αιτίες του ευρωσκεπτικισμού, ως εξής:

- για ορισμένους η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού σχετίζεται με την επανεμφάνιση ζητημάτων ταυτότητας, καθώς πολλοί άνθρωποι νοιώθουν ότι απειλούνται από τις αλλαγές όσον αφορά τη διαφορετικότητα και τις κοινωνικές αξίες. Το ίδιο ισχύει και για περιοχές με περιορισμένη πληθυσμιακή κινητικότητα.
- για άλλους η ελκυστικότητα των αντισυστημικών κομμάτων σχετίζεται με την μακροπρόθεσμη οικονομική ύφεση σε περιοχές που αγωνίζονται να προσαρμοστούν στην παγκοσμιοποίηση, την εμπορική ολοκλήρωση (trade integration) και την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση.

Οι παραπάνω πολιτισμικοί και οικονομικοί παράγοντες, συχνά συνυπάρχουν γεωγραφικά. Ενώ οι μεγάλες πόλεις τείνουν να είναι πιο οικονομικά δυναμικές και διαφοροποιημένες περιοχές, όπου οι προοδευτικές ιδέες γίνονται αποδεκτές, πολλές μικρότερες πόλεις, κωμοπόλεις και αγροτικές περιοχές εμφανίζουν έλλειψη αυτών των χαρακτηριστικών.

Ως μέτρα αναχαίτισης του ευρωσκεπτικισμού και της δυσaréσκειας των Ευρωπαίων πολιτών, η έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπογραμμίζει:

- α) Την ανάγκη για πολιτικές βασισμένες στις αναπτυξιακές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, ώστε να βοηθήσουν την ευρωπαϊκή περιφέρεια να ξεφύγει από τις παγίδες υπανάπτυξης. Σπουδαίο ρόλο παίζουν οι επενδύσεις σε περιφέρειες όπου επικρατούν τα ευρωσκεπτικιστικά κόμματα, καθώς τείνουν να μειώνουν την εκλογική τους δύναμη.
- β) Την πιο ενεργή εμπλοκή των πολιτών των μικρότερων πόλεων, κωμοπόλεων και αγροτικών περιοχών στις αποφάσεις. Δίνοντάς τους για παράδειγμα, ένα βήμα έκφρασης σχετικά με τα προγράμματα συνοχής, πιθανόν να μετριαστεί η αίσθηση τους ότι δεν εισακούγονται και να εξασφαλιστεί ότι οι προτεραιότητες των τοπικών

κοινωνιών, λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό των περιφερειακών αναπτυξιακών στρατηγικών.

γ) την ανάγκη περαιτέρω έρευνας για την αναγνώριση των περιοχών όπου οι βασικές υπηρεσίες χειροτερεύουν και την εξεύρεση τρόπων βελτίωσης των υπηρεσιών μέσω των Ευρωπαϊκών πολιτικών.

3.2 ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΓΙΑ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

«Τι είναι η ενωμένη Ευρώπη; Ποιος την κυβερνάει; Τι ρόλο παίζουμε εμείς οι εθνικές κυβερνήσεις;» (Συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε την ομιλία του Ανδρέα Παπανδρέου στη Σύνοδο των Κανών, 27/5/1995). Η ίδια η φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως υπερεθνικού οργανισμού, καθώς και η δημιουργία ενός αυτόνομου πλέγματος κανόνων που ρυθμίζουν τη λειτουργία της, υπαγορεύουν την παραχώρηση μέρους της εθνικής κυριαρχίας των κρατών μελών και γεννούν τον προβληματισμό της διατήρησης των ισορροπιών εντός αυτής.

Με βάση το άρθρο 288 της ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τα θεσμικά όργανα θεσπίζουν ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες. Ο **κανονισμός** έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Η **οδηγία** δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η **απόφαση** είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς. Οι **συστάσεις** και οι **γνώμες** δεν δεσμεύουν.» (EUR-Lex, Access to European Union Law, [EUR-Lex - 12016E288 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#))

Τα ευρωπαϊκά όργανα, λοιπόν, λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις που αφορούν τις εσωτερικές λειτουργίες των κρατών μελών, τις οποίες θα πρέπει το κάθε κράτος είτε να εφαρμόσει άμεσα, όπως οι κανονισμοί και οι αποφάσεις, είτε να ενσωματώσει στην εθνική του νομοθεσία, όπως οι οδηγίες. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να δούμε πώς λειτουργεί ο μηχανισμός ενσωμάτωσης του ευρωπαϊκού δικαίου στα εθνικά δίκαια των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όπως σημειώσαμε παραπάνω, στα διάφορα είδη νομικών πράξεων που εγκρίνει η ΕΕ, περιλαμβάνονται οι **οδηγίες**. Οι οδηγίες αποτελούν μέρος του παράγωγου δικαίου της ΕΕ και εγκρίνονται από τα θεσμικά όργανά της με βάση τις ιδρυτικές συνθήκες. Εκδίδονται κατά κανόνα από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά για να ισχύσουν εντός των κρατών μελών θα πρέπει τα εθνικά κοινοβούλια να ψηφίσουν νόμο ή οποιοδήποτε εθνικό μέτρο για τη μεταφορά τους στο εσωτερικό δίκαιο. Αυτά τα εθνικά μέτρα οφείλουν να επιτυγχάνουν τους στόχους της ευρωπαϊκής οδηγίας. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος που προβλέπεται από την οδηγία και είναι συνήθως δύο έτη.

Η μη ενσωμάτωση μιας οδηγίας στην εθνική νομοθεσία μιας χώρας, μπορεί να σημάνει την παραπομπή της στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η μη εκτέλεση της δικαστικής απόφασης που θα εκδοθεί μπορεί να επιφέρει νέα καταδίκη της χώρας και να καταλήξει στην επιβολή προστίμων.

Η κύρια, όμως, πηγή διενέξεων αφορά τη «διαμάχη» για την επικράτηση μεταξύ του ευρωπαϊκού Δικαίου και των εθνικών συνταγμάτων, καθώς και μεταξύ του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Εθνικών Δικαστηρίων για το ποιο θα έχει τον τελευταίο λόγο.

Δεν είναι σπάνιο οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και οι Ευρωπαίοι πολίτες να εκφράζουν την αντίθεσή τους για ορισμένα κοινοτικά και εθνικά ζητήματα. Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, οι ευρωσκεπτικιστές θεωρούν ότι ο ευρωπαϊκός μηχανισμός αποφάσεων στερεί συστηματικά τα κράτη και τους λαούς τους από θεμελιώδη συνταγματικά τους δικαιώματα, όπως η ανεξαρτησία και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης. Επιπλέον, η επιβολή δημοσιονομικής πειθαρχίας στα πιο αδύναμα κράτη μέλη που παρουσιάζουν μεγάλα δημοσιονομικά ελλείματα στο πλαίσιο της ΟΝΕ, είναι πηγή πρόσθετης δυσαρέσκειας εφόσον αυτά στερούνται των εργαλείων άσκησης νομισματικής πολιτικής, η οποία έχει εκχωρηθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η ΕΕ αποτελεί σήμερα έναν υπερεθνικό οργανισμό με 450 εκατομμύρια πολίτες που κατά κανόνα θεωρούν ότι έχουν την ευρωπαϊκή όσο και την εθνική τους ταυτότητα. Οι πολίτες αυτοί είναι λογικό να έχουν διαφορετικές ανάγκες, πολιτικές θέσεις, γνώμες και απόψεις. Ωστόσο, για να αισθανόμαστε όλοι μέρος της μεγάλης ευρωπαϊκής οικογένειας, έχουμε την υποχρέωση οι απόψεις μας να συγκλίνουν για να εκφράζουν το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκών λαών. Όπως τόνισε ο πρώην Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker στην ομιλία

του για την κατάσταση της Ένωσης στις 12 Σεπτεμβρίου 2018, εν μέσω του πολέμου στη Συρία και των εξελίξεων στα Δυτικά Βαλκάνια: «Η γεωπολιτική κατάσταση στέλνει το μήνυμα ότι έχει έρθει πράγματι η ώρα της ευρωπαϊκής κυριαρχίας. Η ώρα που η Ευρώπη θα ορίζει την τύχη της. [...] Η ευρωπαϊκή κυριαρχία αναδύεται μέσα από την εθνική κυριαρχία των κρατών μελών μας. Δεν υποκαθιστά αυτό που ανήκει στα έθνη. Η κοινή άσκηση της κυριαρχίας, όποτε είναι αναγκαία, κάνει καθένα από τα κράτη μας και καθένα από τα έθνη μας πιο ισχυρό. Αυτή η πεποίθηση ότι «ενωμένοι είμαστε ισχυρότεροι» αποτελεί την πεμπτούσια της συμμετοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

3.3 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Λόγω του εθνικιστικού προσανατολισμού μιας μεγάλης μερίδας των ευρωσκεπτικιστών, βασική ανησυχία τους αποτελεί η μετανάστευση πληθυσμών τρίτων χωρών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτό το πλαίσιο, εκφράζουν σοβαρές επιφυλάξεις για τη διαχείριση του μεταναστευτικού προβλήματος από την ΕΕ και διαφοροποιούν τη στάση τους στα κράτη μέλη που κυβερνούν, κλείνοντας τα σύνορά τους, με επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή ενότητα και αλληλεγγύη.

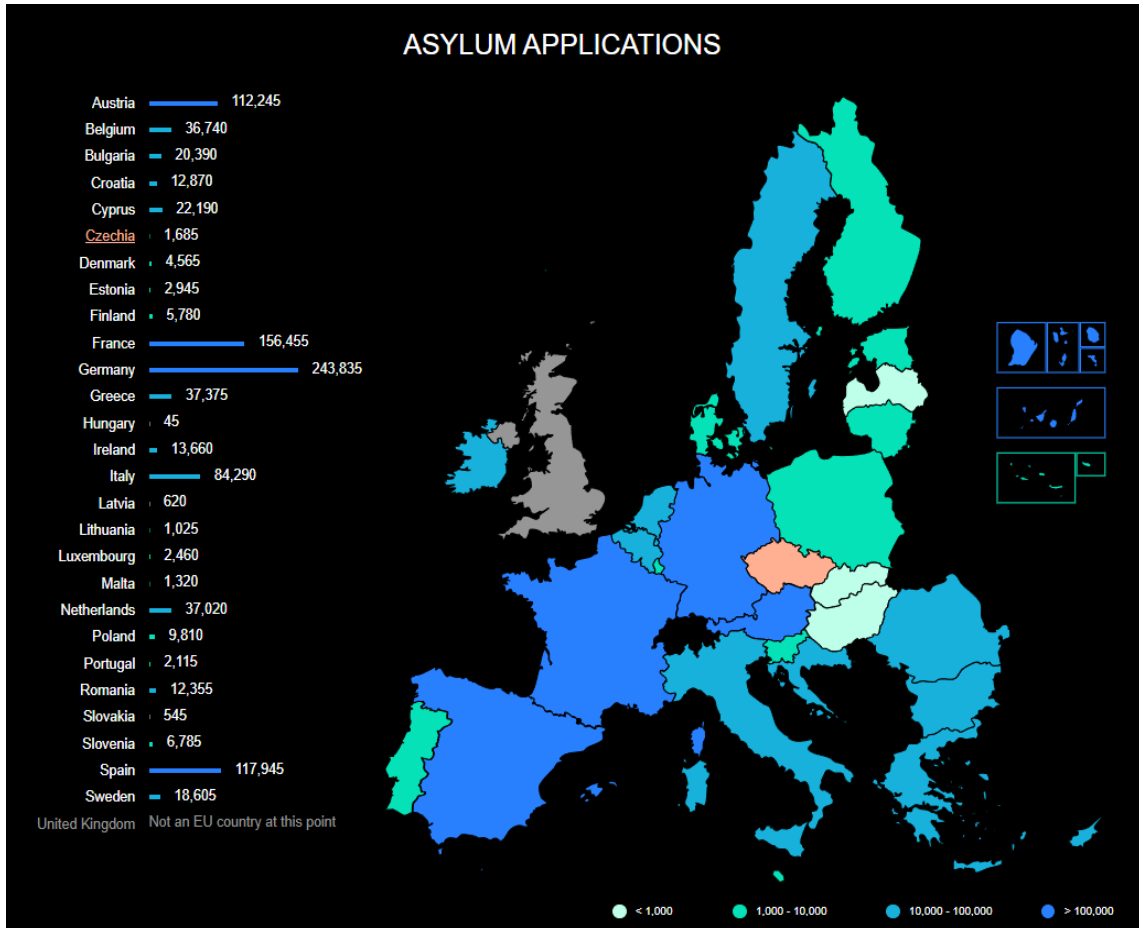
Μετανάστευση είναι η μετακίνηση και η εγκατάσταση ατόμων από μία χώρα σε μία άλλη και μπορεί να είναι ηθελημένη ή μη. Οι άνθρωποι μεταναστεύουν για διάφορους λόγους, π.χ. οικονομικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς κλπ. οι οποίοι διαχωρίζονται σε παράγοντες απόθησης και παράγοντες έλξης.

Οι **παράγοντες απόθησης** μπορεί να είναι ο πόλεμος ή διάφορες πολιτικές, εθνικές, θρησκευτικές και πολιτιστικές διώξεις που αναγκάζουν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τη χώρα τους. Οι άνθρωποι αυτοί καλούνται ανθρωπιστικοί πρόσφυγες και προστατεύονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, με ραχοκοκαλιά του τη Σύμβαση της Γενεύης (1949). Χαρακτηριστικό είναι ότι το έτος 2022, από τους 384.000 αιτούντες ασύλου στους οποίους χορηγήθηκε καθεστώς προστασίας στην ΕΕ, πάνω από το ένα τέταρτο προερχόταν από την εμπόλεμη Συρία, με το Αφγανιστάν και τη Βενεζουέλα να ακολουθούν με σημαντικά ποσοστά.

Στους παράγοντες απόθησης συγκαταλέγονται και περιβαλλοντικές αλλαγές, όπως πλημμύρες, τυφώνες και σεισμοί. Λόγω της κλιματικής αλλαγής, οι περιβαλλοντικοί

παράγοντες αναμένεται να επιδράσουν στην μετανάστευση σημαντικά τα επόμενα χρόνια.

Αριθμός αιτήσεων Ασύλου ανά χώρα έτους 2022.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

([Asylum applications in the EU | European Parliament \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-117323/image.aspx))

Οι παράγοντες έλξης μπορεί να είναι οι υψηλότεροι μισθοί, οι καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης και το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο στις χώρες μετεγκατάστασης (οικονομικοί παράγοντες). Επίσης, η αύξηση ή η συρρίκνωση του πληθυσμού, καθώς και ο νεανικός ή ο γερασμένος πληθυσμός (δημογραφικοί παράγοντες) έχουν αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και τις ευκαιρίες απασχόλησης στις χώρες προέλευσης ή στις πολιτικές μετανάστευσης στις χώρες προορισμού. Σε περίπου 169 εκατομμύρια ανήλθαν το έτος 2019 οι μετανάστες εργαζόμενοι, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας του ΟΗΕ, αντιπροσωπεύοντας άνω των δύο τρίτων του συνόλου των διεθνών μεταναστών.

Για να κατανοήσουμε το μεταναστευτικό πρόβλημα και να διαπιστώσουμε πώς αυτό διαμορφώνει τις ευρωσκεπτικιστικές τάσεις, ας ρίξουμε μια ματιά τι συμβαίνει με τις παράτυπες αφίξεις μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά. Με βάση τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-migration-policy/>), το έτος 2023 σημειώθηκαν περίπου 60.000 παράνομες αφίξεις, ενώ η κορύφωση των μεταναστευτικών ροών σημειώθηκε το 2015, με 885.000 αφίξεις.

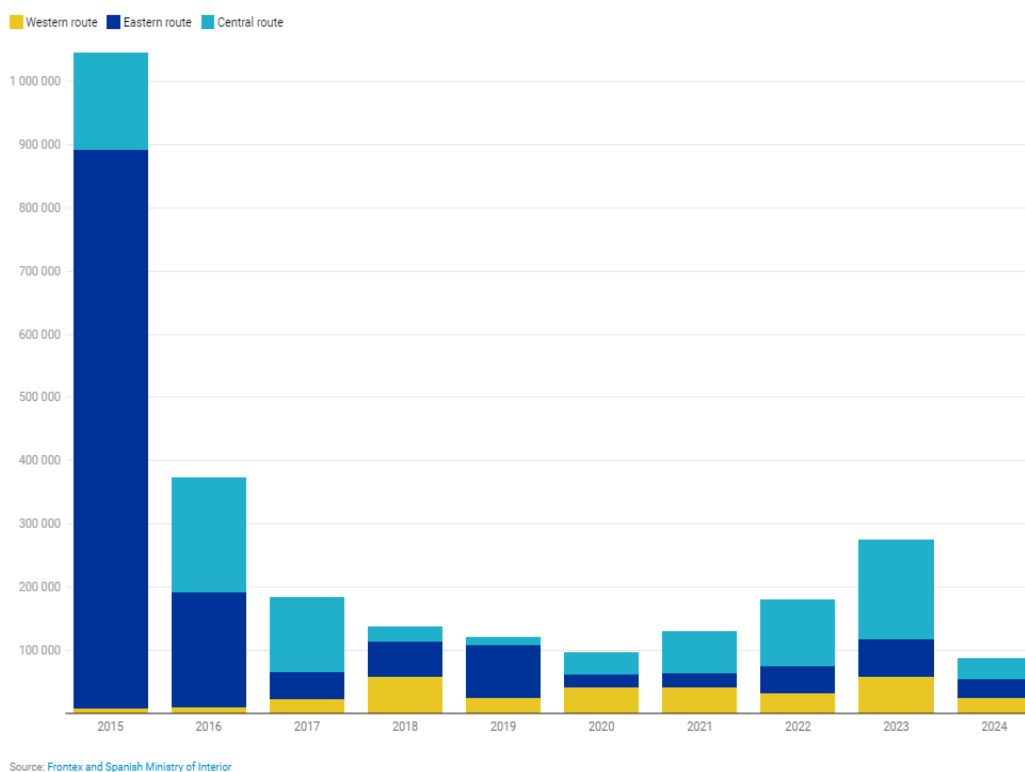
Οι κύριες ροές μεταναστών και προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν στην ευρωπαϊκή επικράτεια, προέρχονται από τις εξής οδούς:

- **Οδός της Ανατολικής Μεσογείου** (Ελλάδα - Κύπρος - Βουλγαρία): παρουσίασε ιδιαίτερα αυξημένες ροές κατά τον πόλεμο της Συρίας το 2015.
- **Οδός της Δυτικής Μεσογείου** (Ισπανία): ήταν η πλέον πολυσύχναστη διαδρομή των μεταναστών προς την Ευρώπη το 2018. Έκτοτε, οι αφίξεις μειώνονται σταθερά από το 2019 έως σήμερα, χάρη στις προσπάθειες του Μαρόκου και στη στενή συνεργασία του με την Ισπανία και την ΕΕ.
- **Οδός της Δυτικής Αφρικής** (Κανάριες Νήσοι): Το 2006 έφθασαν στις Καναρίους Νήσους περισσότεροι από 31.000 παράτυποι μετανάστες. Τα επόμενα χρόνια ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων μειώθηκε σε λιγότερες από 1.500 αφίξεις ετησίως. Μετά από μια σημαντική αύξηση το 2020 και το 2021, ο αριθμός παράτυπων αφίξεων μειώθηκε και πάλι το 2022.
- **Οδός των Δυτικών Βαλκανίων** (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κόσοβο, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία και Σερβία): Το 2015 η οδός αυτή παρουσίασε πρωτοφανή αριθμό αφίξεων, ενώ έκτοτε μειώνεται σταθερά. Από το 2019 παρουσίασε και πάλι άνοδο των αφίξεων.

Στοιχεία και αριθμοί για παράτυπες αφίξεις

53.270

αφίξεις το 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

(Frontex and Spanish Ministry of Interior)

[\(https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-migration-policy/\)](https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eu-migration-policy/)

Με βάση τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι περιορισμοί στην κινητικότητα των πληθυσμών κατά την εποχή της πανδημίας COVID-19 ελάττωσαν σημαντικά τις μεταναστευτικές ροές. Ωστόσο, από το 2022 και μετά οι ροές άρχισαν και πάλι να αυξάνονται, εν μέρει λόγω του ρωσοουκρανικού πολέμου. Το πρόβλημα, λοιπόν, της παράνομης μετανάστευσης υφίσταται, με αυξομειώσεις των ροών των προσφύγων. Είναι δε σοβαρό αφού λαμβάνει πολλαπλές διαστάσεις (ανθρωπιστικές, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές υγειονομικές κ.ά.) για τα κράτη μέλη και τις τοπικές κοινωνίες όπου εγκαθίστανται οι μετανάστες.

Τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ για να αντιμετωπίσει την παράνομη μετανάστευση είναι:

- **Η διευκόλυνση της πρόσβασης των εργαζομένων μεταναστών στις νόμιμες οδούς** με την καθιέρωση της μπλε κάρτας για πτυχιούχους ή κατόχους ισότιμων τίτλων, η Ενιαία Άδεια (συνδυασμός άδειας εργασίας και άδειας παραμονής) και το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ για αόριστο χρονικό διάστημα.
- **Η επεξεργασία ενός νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο** το οποίο προβλέπει βελτιωμένες και ταχύτερες διαδικασίες, καθώς και διαφορετικούς τύπους συνεισφορών από τις χώρες της ΕΕ, περιλαμβανομένης της μετεγκατάστασης αιτούντων ασύλου από τη χώρα πρώτης εισόδου στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, οικονομικών συνεισφορών ή παροχής επιχειρησιακής και τεχνικής υποστήριξης στις χώρες πρώτης εισόδου, εδρασμένο στην αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών.

Παρόλα αυτά, η διαχείριση της μετανάστευσης και η ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ συνιστά σημαντική πρόκληση, καθώς προϋποθέτει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών και διαταράσσει την ευρωπαϊκή ενότητα. Για το λόγο αυτό, η ΕΕ προσπαθεί να ενισχύσει τους ελέγχους στα εξωτερικά της σύνορα και να διαχειριστεί τον μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου πιο αποτελεσματικά.

Οι ιδιαίτερα αυξημένες μεταναστευτικές ροές τα προηγούμενα έτη οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές όσον αφορά την πολιτική διαχείρισης των συνόρων, και καθιέρωσαν νέα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, όπως το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνόρων και Ακτοφυλακής (FRONTEX) ή το Σύστημα Καταχώρισης Δεδομένων Εισόδου και Εξόδου στα εξωτερικά σύνορα της ζώνης Σένγκεν.

Παράλληλα, η ΕΕ δημιούργησε το Ταμείο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Συνόρων, με προϋπολογισμό €6,24 δισ., το οποίο λειτουργεί σε συνεργασία με το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας για την αντιμετώπιση διασυνοριακών απειλών όπως η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και το κυβερνοέγκλημα.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη δημιουργία μόνιμου σώματος 10.000 συνοριοφυλάκων μέχρι το 2027 για την ενίσχυση της ασφάλειας της Ευρώπης.

Η μεταναστευτική κρίση του 2015 αποτέλεσε πηγή σημαντικής απογοήτευσης για τους Ευρωπαίους και οδήγησε στην άνοδο του ευρωσκεπτικισμού. Κατά τους ευρωσκεπτικιστές, αφενός αποκάλυψε ότι η ΕΕ δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένη για να την αντιμετωπίσει, αφετέρου ορισμένοι θεώρησαν ότι η ΕΕ χρησιμοποιεί τη μετανάστευση για να αποκτήσει περισσότερες εξουσίες εις βάρος των εθνικών κρατών που απαρτίζουν την Ένωση.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της έλλειψης αλληλεγγύης ήταν η αντίδραση πολλών κρατών-μελών προς στο σχέδιο ποσοτώσεων για τη μετεγκατάσταση των μεταναστών από τις χώρες πρώτης εισόδου σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες μέσα σε διάστημα δύο ετών. Η Ρουμανία, η Τσεχία, η Σλοβακία και η Ουγγαρία ψήφισαν κατά των υποχρεωτικών ποσοτώσεων. Η πολιτική αυτή οδήγησε την Ουγγαρία σε δημοψήφισμα το 2016, το οποίο με ποσοστό 98% κατέδειξε ότι οι Ούγγροι απέρριπταν τις ποσοτώσεις μεταναστών της ΕΕ. Το δημοψήφισμα ωστόσο, ακυρώθηκε εξαιτίας της χαμηλής συμμετοχής, η οποία ήταν κάτω από το όριο του 50%.

Σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, η μεταναστευτική κρίση δημιούργησε ανησυχία για τη συνέχιση του ευρωπαϊκού οράματος, καθώς κλονίσθηκε η πίστη των Βρετανών πολιτών σχετικά με τα οφέλη που αποκομίζει η χώρα τους από την συμμετοχή της στην ΕΕ. Στις 23 Ιουνίου 2016 το Ηνωμένο Βασίλειο διεξήγαγε δημοψήφισμα, κατά το οποίο επικράτησε η επιλογή αποχώρησής του από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.4 ΟΙ ΦΟΒΟΙ ΓΙΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Οι βασικές ανησυχίες στις οποίες εστιάζουν οι ευρωσκεπτικιστές σχετίζονται με την ορθή λειτουργία των ευρωπαϊκών Αρχών, των Θεσμών και των Οργάνων της ΕΕ, καθώς και την εφαρμογή των πολιτικών αρχών της Ένωσης. Σε επίπεδο πολιτικών αρχών, οι πολίτες της Ένωσης αξιολογούν τους ευρωπαίους πολιτικούς όσον αφορά δύο βασικές αξίες: την ακεραιότητα και την ικανότητα. Οι αξίες αυτές σχετίζονται με την εμπιστοσύνη και έχουν ηθικές διαστάσεις.

Πιο συγκεκριμένα, οι ανησυχίες εστιάζονται στο αν τα κίνητρα των πολιτικών που διοικούν τους ευρωπαϊκούς θεσμούς είναι ατομικά ή συλλογικά, αν εξυπηρετούν τα

συμφέροντα των πολιτών της Ευρώπης, αν η συμπεριφορά τους είναι συνεπής και προβλέψιμη, αν είναι αξιόπιστοι, αν κρατούν τις υποσχέσεις τους.

Κύρια πηγή δυσaráσκειας των ευρωσκεπτικιστών αποτελεί η διαφθορά εντός των κρατών μελών, αλλά και των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **Διαφθορά** είναι η κατάχρηση της πολιτικής δύναμης για ίδιο όφελος. Καθώς οι πράξεις διαφθοράς αντιτίθεται στους «κανόνες του παιχνιδιού», η διαφθορά συνδέεται στενά με την κοινωνική διαστρωμάτωση και τα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Πρακτικές όπως η φοροδιαφυγή, για παράδειγμα, υποσκάπτουν τις αναδιανεμητικές λειτουργίες εισοδήματος των εθνικών κρατών αφού αποτελούν διαρροή δημόσιων οικονομικών πόρων, μειώνοντας την ικανότητά τους να καταπολεμήσουν την ανισότητα και να παρέχουν βασικές υπηρεσίες στους πολίτες.

Η διαφθορά τείνει να αυξάνει την ανισότητα καθώς επιτρέπει σε ευκατάστατους ιδιώτες να επωφελούνται των κυβερνητικών δραστηριοτήτων εις βάρος του γενικού πληθυσμού. Καθώς οι πρακτικές διαφθοράς «κλέβουν» πόρους από τους ανθρώπους που τους αξίζουν δικαιωματικά, εκλαμβάνονται ως αδικία όσον αφορά την αναδιανομή των πόρων, ενώ παράλληλα οι πολίτες πιστεύουν ότι οι θεσμοί βολεύουν μια μικρή ελίτ και δεν αντιπροσωπεύουν τη βούληση των κοινών ανθρώπων.

Σε χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς, η μη δίκαιη διανομή του εισοδήματος μπορεί πρωταρχικά να πυροδοτήσει αισθήματα απογοήτευσης έναντι των εγχώριων παρά των υπερεθνικών δομών εξουσίας. Επιπλέον, σε κράτη μέλη όπου η διαφθορά είναι υψηλή, η πρόοδος της ενσωμάτωσής τους καθώς και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως στρατηγική καταπολέμησης της διαφθοράς και επίτευξης περισσότερης κοινωνικής δικαιοσύνης στο εσωτερικό τους. Πράγματι, έχει διαπιστωθεί ότι σε χώρες με υψηλότερα εθνικά επίπεδα διαφθοράς, οι πολίτες έχουν περισσότερη εμπιστοσύνη στην ΕΕ και προτιμούν την ταχύτερη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ενώ έχουν χαμηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στους εθνικούς θεσμούς.

Πώς όμως η δίκαιη κατανομή του εισοδήματος συνδέεται με τα αισθήματα ευρωσκεπτικισμού; Οι άνθρωποι που αισθάνονται περισσότερο αδικημένοι όσον αφορά τη διανομή του εισοδήματος τείνουν να είναι πιο ευρωσκεπτικιστές. Επίσης, οι άνθρωποι με ισχυρότερη πεποίθηση ότι υπάρχουν ανισότητες στις ευκαιρίες εκπαίδευσης και απασχόλησης συμπεριφέρονται με περισσότερο σκεπτικισμό.

Οι απόψεις των Ευρωπαίων πολιτών για τη διαφθορά στα 27 κράτη μέλη της Ένωσης αποτυπώνονται στην έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που διεξήχθη τον Φεβρουάριο – Μάρτιο του 2024. Οι Ευρωπαίοι θεωρούν ότι η διαφθορά είναι

εκτεταμένη μεταξύ των κρατών μελών σε ποσοστό 68%. Επιπλέον, το 65% πιστεύει ότι τα περιστατικά διαφθοράς δεν διώκονται επαρκώς και μόνο το 30% πιστεύει ότι οι προσπάθειες για την καταπολέμησή της είναι αποτελεσματικές. Πάνω από το ¼ των ερωτηθέντων (27%) θεωρούν ότι πλήττονται από τη διαφθορά στην καθημερινή τους ζωή. Στον αντίποδα, ένας στους τρεις (33%) πιστεύει ότι είναι αποδεκτό να κάνει μία χάρη ή ένα δώρο σε δημόσιο λειτουργό για να λάβει μια υπηρεσία, ενώ ένας στους πέντε (21%) πιστεύει ότι είναι αποδεκτό να δώσει χρήματα για τον ίδιο λόγο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα ανά χώρα. Συγκεκριμένα, το υψηλότερο ποσοστό των ατόμων που απάντησαν ότι επηρεάζονται προσωπικά από τη διαφθορά καταγράφεται από τους Έλληνες με 63%, τους Κύπριους και τους Πορτογάλους με 61%, τους Κροάτες με 60%, τους Μαλτέζους (56%) και τους Ρουμάνους (51%). Αντίθετα, μόνο των 4% των Δανών, το 5% των Ολλανδών και το 6% των Φιλανδών και των Γερμανών αισθάνονται ότι επηρεάζονται σε προσωπικό επίπεδο.

Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πήρε την πρωτοβουλία να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα καταγραφής των εμπειριών διαφθοράς με σκοπό την καταπολέμησή της, το οποίο συνεχίστηκε με συναντήσεις εργασίας υπό το Δίκτυο Καταπολέμησης της Διαφθοράς της ΕΕ το 2024. Οι πρωτοβουλίες αυτές παρακινούν τα κράτη μέλη για την βελτίωση της νομοθεσίας και των πολιτικών κατά της διαφθοράς. Οι προσπάθειες της Επιτροπής επικεντρώνονται στα παρακάτω:

- στην ευθυγράμμιση της νομοθεσίας και των πολιτικών πάταξης της διαφθοράς στην ΕΕ οριζοντίως και ανά τομέα
- στην παρακολούθηση των προσπαθειών των κρατών μελών για την πρόληψη και την πάταξη της διαφθοράς
- στην υποστήριξη της εφαρμογής των μέτρων κατά της διαφθοράς σε εθνικό επίπεδο, μέσω χρηματοδότησης, τεχνικής βοήθειας και συνεργασίας
- στη βελτίωση της βάσης ποσοτικών δεδομένων για την πολιτική κατά της διαφθοράς
- στην προώθηση της μάχης κατά της διαφθοράς σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τον Μάιο του 2023 προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οδηγία κατά της διαφθοράς, επιβεβαιώνοντας ότι αποτελεί προτεραιότητα για την Ένωση, στο πλαίσιο και της προσπάθειας που έχει ξεκινήσει από τη Σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών. Το

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναμένεται εντός του 2024 να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για την τελική της μορφή. Η πρωτοβουλία αυτή είναι πολύ σημαντική, δεδομένων των τεράστιων σκανδάλων που έχουν ξεσπάσει σε παγκόσμιο επίπεδο τα τελευταία χρόνια, όπως τα Uber Files και το Κατάργκειτ.

Το Κατάργκειτ κλόνησε συθέμελα την Ευρωπαϊκή Ένωση, με την έρευνα του Κοινοβουλίου να καταγράφει πάνω από 300 προσπάθειες χειραγώγησης των αποφάσεών του, αποτελώντας το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό σκάνδαλο διαφθοράς εδώ και δεκαετίες. Οι ύποπτοι, πρώην μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Πιέρ Αντόνιο Παντζέρι και ο βοηθός του Φραντζέσκο Τζιόρτζι, προσπάθησαν να επηρεάσουν το πιο δημοκρατικό σώμα της Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προς όφελος του Κατάρ, του Μαρόκου και της Μαυριτανίας. Το Κατάρ κατάφερε να αποφύγει την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα και να επωφεληθεί από την άρση της βίζας για τα ταξίδια μεταξύ Ντόχας και ΕΕ.

Επίσης, σημαντικές περιπτώσεις κατάχρησης είτε κρατικών είτε ευρωπαϊκών κονδυλίων έχουν έρθει στο φως, ενώ εκτιμάται ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση χάνει μέχρι και €990 δισ. λόγω διαφθοράς κάθε χρόνο.

Δεν αποτελεί λοιπόν έκπληξη το γεγονός ότι οι πολίτες της ΕΕ δηλώνουν δύσπιστοι σε θέματα διαφθοράς. Σύμφωνα με την παγκόσμια έρευνα για τη διαφθορά που έγινε το 2021 από το Transparency International, περίπου οι μισοί Ευρωπαίοι πολίτες πιστεύουν ότι η κυβέρνησή τους δεν καταπολεμά αποτελεσματικά τη διαφθορά. Επιπλέον, μόνο ένα 21% των ερωτώμενων πιστεύει ότι οι διεφθαρμένοι αξιωματούχοι τιμωρούνται αρκετά.

3.5 Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ

Πολλοί ερμηνεύουν το Brexit ως το αποτέλεσμα της ανόδου της ακροδεξιάς και του λαϊκισμού, που φαίνεται να κερδίζουν έδαφος στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα τελευταία χρόνια.

Παρόλα αυτά, υπήρχε ανέκαθεν μια ιδιαίτερη σχέση του Ηνωμένου Βασιλείου (ΗΒ) με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τη δεκαετία του 1960, το ΗΒ επεδίωκε στενότερες εμπορικές σχέσεις με την τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Στην πρώτη αυτή περίοδο διεξαγόταν μία πάλη μεταξύ του ΗΒ και των ανεπτυγμένων

σοσιαλδημοκρατικών χωρών της Δυτικής Ευρώπης, της Γαλλίας και της Γερμανίας, για το αν θα έπρεπε ή όχι να οικοδομηθεί μια υπερεθνική Ευρώπη. Σε αυτήν την επιδίωξη, το ΗΒ αποτελούσε πρόβλημα, είτε παρέμενε εκτός της ΕΟΚ είτε προσχωρούσε στην Κοινότητα.

Μετά την ένταξή του, το 1973, το ΗΒ δεν έχανε κάθε ευκαιρία να εμποδίζει την πρόοδο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και να αμφισβητεί τις αξίες και τα κίνητρα των χωρών τα οποία την υποστήριζαν σθεναρά. Σταδιακά αναπτύχθηκε ένταση γύρω από την κατεύθυνση της Ένωσης. Από τη μια πλευρά, η πλειοψηφία των χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης, και ιδιαίτερα των μεγάλων, συνηγορούσαν υπέρ μιας ένωσης ομοσπονδιακού τύπου, ενώ από την άλλη, το ΗΒ προτιμούσε τη στενή συνεργασία των χωρών, αλλά με διατήρηση της ανεξαρτησίας τους στη λήψη αποφάσεων και στις πολιτικές που υιοθετούσαν.

Σε αυτή την κατεύθυνση, το ΗΒ πίεζε συνεχώς για την ενδυνάμωση της εμπορικής σχέσης μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών και την ανάπτυξη της Ενιαίας Αγοράς. Συνηγορούσε, επίσης, για την είσοδο νέων κρατών μελών που θα διεύρυναν την Ενιαία Αγορά και θα προσέφεραν προφανή εμπορικά οφέλη. Ταυτόχρονα, το ΗΒ αντιστεκόταν στην ιδέα της «Ένωσης», όπως διατυπώθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ θέσπισε την ανάγκη εκχώρησης μιας αρμοδιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μόνον όταν η αρμοδιότητα αυτή δεν μπορούσε να ασκηθεί σε εθνικό επίπεδο «για λόγους έκτασης ή αποτελεσματικότητας» (αρχή της επικουρικότητας). Οι Βρετανοί την αποδέχθηκαν για πρακτικούς λόγους, αλλά γρήγορα άρχισαν να αντιλαμβάνονται τη νέα Συνθήκη ως μια κατάσταση που οδηγούσε σε απώλεια εθνικού ελέγχου και υπέτασσε τη χώρα στις αποφάσεις της Κοινότητας. Η εξέλιξη αυτή ερχόταν σε αντίθεση με την βρετανική περηφάνια, την έννοια της ανεξαρτησίας και τη μακρά δημοκρατική κοινοβουλευτική παράδοση της χώρας.

Το επόμενο σκαλοπάτι στο δρόμο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που ήταν η ένταξη στην ΟΝΕ, ήταν ακόμα πιο ανυπέβλητο για το ΗΒ. Το θέμα της προσχώρησης στην ΟΝΕ δεν τέθηκε ποτέ σοβαρά επί τάπητος, μιας και το ΗΒ ήθελε να διατηρήσει την οικονομική του κυριαρχία και το έλεγχο της νομισματικής του πολιτικής. Η μη υιοθέτηση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος έκανε τα πράγματα απλούστερα στην απόφαση του ΗΒ να αποχωρήσει αργότερα από την Ένωση.

Σοβαρό ζήτημα για τους Βρετανούς αποτελούσε, επίσης, το γεγονός ότι η Ενιαία Αγορά σήμαινε ελεύθερη μετακίνηση μεταξύ των κρατών μελών, δηλαδή απώλεια

ελέγχου των εθνικών συνόρων και της μεταναστευτικής πολιτικής, ζήτημα ιδιαίτερα σοβαρό για τη χώρα.

Η κρίση χρέους των ευρωπαϊκών χωρών του Νότου, που ξέσπασε το 2009 και κορυφώθηκε το 2012, προκάλεσε οικονομική αποσταθεροποίηση εντός των χωρών της Ευρωζώνης και έφερε στην επιφάνεια φόβους για το μέλλον του κοινού νομίσματος.

Οδήγησε, επίσης, στην αμφισβήτηση βασικών αξιών του ευρωπαϊκού οικοδομήματος όπως η εμπιστοσύνη και η αδελφότητα.

Το 2016 τα θέματα αυτά ώθησαν την κυβέρνηση του ΗΒ και τον τότε πρωθυπουργό Ντέιβιντ Κάμερον να θέσει την πρόταση για μια νέα σχέση της χώρας με την ΕΕ στην κρίση των Βρετανών πολιτών, όπως είχε δεσμευθεί προεκλογικά. Η απόφαση αυτή ήταν το εφαλτήριο για την εκκίνηση της διαδικασίας εξόδου της χώρας από την ΕΕ.

Της απόφασης αυτής, είχαν προηγηθεί δύο σημαντικά γεγονότα: α) η δήλωση του Ντέιβιντ Κάμερον στο Bloomberg την 23/1/2013 ότι, είναι σε συζητήσεις για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β) ότι τάσσεται υπέρ της διεξαγωγής δημοψηφίσματος στο μέλλον, στη βάση μιας νέας διευθέτησης μεταξύ ΗΒ και ΕΕ. Η θέλησή του αυτή αποτυπώθηκε στο Μανιφέστο του Συντηρητικού Κόμματος για τις γενικές εκλογές του 2015, όπου δεσμεύτηκε για τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος πριν το τέλος του 2017.

Οι λόγοι που οι Βρετανοί ψήφησαν υπέρ της αποχώρησης της χώρας τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτυπώθηκαν στις εκστρατείες των κομμάτων που τάσσονταν υπέρ, καθώς και στις τότε δημοσκοπήσεις:

- μια μερίδα του εκλογικού σώματος, ειδικότερα αυτό από πιο φτωχές περιοχές της χώρας, θεωρούσαν ότι δεν επωφελούνταν από την οικονομική ανάπτυξη στον ίδιο βαθμό με την οικονομική ελίτ και τάσσονταν κατά του ευρωπαϊκού κατεστημένου
- ένας μεγάλος αριθμός πολιτών πίστευε ότι το ΗΒ συνεισέφερε υπέρογκα και δυσανάλογα στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, χωρίς να αποκομίζει ανάλογα οφέλη
- πολλοί Βρετανοί ήταν ενοχλημένοι από τις μαζικές εισροές μεταναστών από τα νέα κράτη μέλη και ήθελαν να ελεγχθεί η κατάσταση αυτή
- για τους ψηφοφόρους μεγαλύτερης ηλικίας, που είχαν ζωντανό στη μνήμη τους το μεγαλείο της Γηραιάς Αλβιώνας, ήταν ζήτημα ανάκτησης της εθνικής κυριαρχίας. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι χαρακτηριστικό το σύνθημα που χρησιμοποιήθηκε στην εκστρατεία υπέρ της αποχώρησης από την ΕΕ: Take control back.

Το δημοψήφισμα έλαβε χώρα στις 23 Ιουνίου 2016 και οι Βρετανοί υπερψήφισαν την αποχώρηση της χώρας τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με το οριακό ποσοστό του 52%.

Η ενεργοποίηση του άρθρου 50 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέβη σχεδόν ένα χρόνο αργότερα, όταν το ΗΒ ανακοίνωσε επίσημα την πρόθεσή του να αποχωρήσει από την ΕΕ την 29 Μαρτίου 2017.

Ακολούθησε η παραίτηση του Ντέιβιντ Κάμερον και έντονες πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίες δεν ήταν ικανές να ανακόψουν την πορεία εξόδου της από την ΕΕ.

Μετά από πολυετείς διαπραγματεύσεις για τη μεταβατική φάση της εξόδου και τα ζητήματα που έπρεπε να διευθετηθούν μεταξύ του ΗΒ και των κρατών μελών, η ΕΕ επικύρωσε τη συμφωνία αποχώρησης την 30/1/2020. Το ΗΒ έλαβε το καθεστώς τρίτης χώρας και ξεκίνησε η περίοδος μετάβασης που διήρκεσε έως την 31/12/2020. Από την ημερομηνία αυτή, το ΗΒ βρίσκεται εκτός της ενιαίας αγοράς και της τελωνειακής ένωσης, ενώ η ευρωπαϊκή νομοθεσία έπαυσε να ισχύει στο εσωτερικό του. Ωστόσο, τα δύο μέρη, ΗΒ και ΕΕ, κατέληξαν σε συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Φεβρουάριο/Μάρτιο 2021.

Το δημοψήφισμα υπέρ της αποχώρησης του ΗΒ από την Ευρωπαϊκή Ένωση προκάλεσε ρίγη εντός της ΕΕ αλλά και πέρα από αυτήν. Ήταν το σημαντικότερο γεγονός στην ευρωπαϊκή ήπειρο μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου του 1989 και σηματοδότησε μια νέα εποχή για την Ευρώπη.

Το Brexit αποτέλεσε ένα ισχυρό πλήγμα στο γόητρο της Ένωσης, καθώς και στη διεθνή θέση της και αμφισβήτησε το μέλλον του ευρωπαϊκού οράματος. Επιπλέον, οι διαπραγματεύσεις της αποχώρησης πρόσθεσαν έναν ακόμη μπελά για την ΕΕ, που είχε να επιλύσει σύνθετα προβλήματα όπως η κρίση χρέους και εμπιστοσύνης στο κοινό νόμισμα, οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές και η στάση της Τουρκίας, οι τρομοκρατικές επιθέσεις του ISIS στις ευρωπαϊκές μητροπόλεις και η αυξημένη ρωσική επιθετικότητα.

3.6 Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑΣ

Όπως αναφέραμε και στην αρχή του κεφαλαίου, ο ευρωσκεπτικισμός είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο και δεν είναι σε καμιά περίπτωση ομοιόμορφος ως πολιτική άποψη. Ιδεολογικά παρόμοια ακροδεξιά πολιτικά κόμματα αντιτίθενται σε διαφορετικό βαθμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το γεγονός αυτό έχει να κάνει με τη σχέση τους με τη δημοκρατία, τη στάση τους απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, την εκλογική-κοινωνική βάση που αποτελεί το κοινό στόχευσή τους και την αντίδρασή τους προς τις πολιτικές δυνάμεις εντός της εθνικής πολιτικής σκηνής.

Για τα κόμματα της άκρας δεξιάς, η ΕΕ είναι ένας δομημένος συμβιβασμός μεταξύ των κεντροαριστερών και των κεντροδεξιών κομμάτων που συμμετέχουν τακτικά και αλληλοδιαδέχονται το ένα το άλλο στις εθνικές κυβερνήσεις, τα οποία με την κυβερνητική τους ιδιότητα συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων της ΕΕ. Περαιτέρω, θεωρούν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια υπερδομή που απειλεί τα εθνικά κράτη και την αυτονομία τους. Επιπλέον, λειτουργώντας στο περιθώριο του κομματικού τους συστήματος, χρησιμοποιούν τη στάση τους απέναντι στην ΕΕ για να πάρουν αποστάσεις από το κυρίαρχο κόμμα ή κυβερνητικό συνασπισμό και να εκφράσουν τα αντιευρωπαϊκά αισθήματα μιας μερίδας ψηφοφόρων.

Κοινά βασικά τους χαρακτηριστικά αποτελούν ο εθνικισμός, ο αυταρχισμός και η ισχυρή ηγεσία. Θεωρούν ως βασική τους αποστολή την προστασία της εθνικής κυριαρχίας από τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και συνήθως ανταγωνίζονται επί του άξονα της εθνικής ταυτότητας. Οι ακροδεξιοί συνήθως έχουν μισαλλόδοξες και τιμωρητικές διαθέσεις, υπό συνθήκες απειλής προς τις ομάδες με διαφορετικές απόψεις, και υποστηρίζουν την αυστηρή έννομη τάξη. Αντιτίθεται στη μετανάστευση και την πολυπολιτισμικότητα, καθώς θεωρούν ότι διαβρώνουν την εθνική ταυτότητα και την εθνική κουλτούρα.

Πέρα από αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά, ένα ακόμα κοινό τους γνώρισμα είναι ο λαϊκισμός, καθώς ισχυρίζονται ότι εκφράζουν τον απλό λαό ενάντια στη διεφθαρμένη πολιτική και οικονομική ελίτ.

Με βάση δημοσίευμα της Politico την 24/5/2024, λίγο πριν από τις εκλογές για τα μέλη του Ευρωκοινοβουλίου τον Ιούνιο του 2024, έξι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ιταλία, η Φιλανδία, η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Κροατία και η Τσεχία, είχαν ακροδεξιά κόμματα στη κυβέρνηση. Επιπλέον, η επιβίωση της κυβέρνησης της

Σουηδίας βασιζόταν στη στήριξη του εθνικιστικού κόμματος των Σουηδών Δημοκρατών, της δεύτερης μεγαλύτερης κοινοβουλευτικής ομάδας της χώρας, ενώ στην Ολλανδία, ο αντισλαμιστής Γκέερτ Βίλντερς, ηγέτης του Κόμματος για την Ελευθερία, ετοιμαζόταν για μια ιστορική συμφωνία για το σχηματισμό της πιο ακροδεξιάς κυβέρνησης στην ιστορία της χώρας. Είχε προηγηθεί η ανάδειξη του κόμματός του σε πρώτη δύναμη, με 24%, στις ολλανδικές εθνικές εκλογές του Νοεμβρίου 2023.

Αξιοσημείωτη επιτυχία καταγράφει και το γαλλικό Εθνικό Μέτωπο, μετά από δεκαετίες στο πολιτικό περιθώριο της Γαλλίας. Στις ευρωεκλογές του Ιουνίου 2024 συγκέντρωσε το 31% των προτιμήσεων των Γάλλων ψηφοφόρων. Αντίστοιχη επιτυχία είχε και το κόμμα τα Αδέλφια της Ιταλίας της Πρωθυπουργού Τζόρτζια Μελόνι, αφού κατέλαβε την πρώτη θέση, με 29% των ψήφων. Παράλληλα, στη Γερμανία, το κόμμα AfD -που είναι αντίστοιχο με το ακροδεξιό πρώην Εθνικό Μέτωπο- τερμάτισε δεύτερο με 16% των ψήφων.

Στην Ελλάδα, κερδίζει έδαφος το εθνικιστικό ακροδεξιό κόμμα Ελληνική Λύση, με ηγέτη τον Κυριάκο Βελόπουλο, το οποίο ιδρύθηκε το 2016. Στις εθνικές εκλογές του Ιουνίου 2023 κατέλαβε την τέταρτη θέση, κερδίζοντας 12 έδρες στην ελληνική βουλή, με 4,4% των ψήφων. Τα δύο άλλα ελληνικά ακροδεξιά κόμματα, οι Σπαρτιάτες, που θεωρούνται διάδοχοι του εκτός νόμου νεοναζιστικού κόμματος της Χρυσής Αυγής και η Νίκη, ένα συντηρητικό κόμμα με θρησκευτικό και αντιμεταναστευτικό προσανατολισμό που ιδρύθηκε το 2019, απέσπασαν επίσης έδρες, αφού συγκέντρωσαν το 4,7% και 3,7% των ψήφων, αντίστοιχα. Συνεπεία του εκλογικού αυτού αποτελέσματος, 12 έδρες του εθνικού κοινοβουλευτικού σώματος κατέχονται από τους Σπαρτιάτες και 10 έδρες από τη Νίκη. Τα τρία αυτά ακροδεξιά κόμματα αποτελούν έναν υπολογίσιμο ακροδεξιό πόλο, που θα μπορούσε να επηρεάσει κοινοβουλευτικές αποφάσεις για θέματα ασφάλειας, μετανάστευσης, δικαιωμάτων των μειονοτήτων, σχέσης κράτους και εκκλησίας κλπ.

Μετά την απαγόρευση του Αρείου Πάγου να κατέβει στις ευρωεκλογές του Ιουνίου 2024 το κόμμα των Σπαρτιατών, που κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πραγματικός αρχηγός του εν λόγω σχήματος είναι ο καταδικασμένος πρώην βουλευτής της Χρυσής Αυγής Ηλίας Κασιδιάρης, η Ελληνική Λύση απέσπασε 9,3% και η Νίκη 4,4% των ψήφων και αντιπροσωπεύονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με δύο και μία έδρες, αντίστοιχα.

Η επιτυχία των ακροδεξιών κομμάτων στις ευρωεκλογές και στις εθνικές εκλογές επηρεάζει τη σύνθεση και τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των Υπουργών, που αποφασίζουν για την ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα σε ανώτερο επίπεδο και δημιουργούν τους ευρωπαϊκούς νόμους. Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να διαφοροποιήσει τη στάση των χωρών όπου ενισχύονται οι ευρωσκεπτικιστές, καθώς αυτοί αυξάνουν τη δύναμή τους σε εθνικό επίπεδο και συχνά συμμετέχουν σε κυβερνήσεις συνεργασίας.

Τα πεδία στα οποία θα επηρεαστούν οι ευρωπαϊκές πολιτικές αναμένεται να είναι τα ακόλουθα:

- **μεταναστευτική πολιτική:** στο πεδίο αυτό έχει γίνει ήδη εμφανής η επιρροή της ακροδεξιάς, καθώς το 2023 το κεντροδεξιό Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα υιοθέτησε ακροδεξιές απόψεις στη διευθέτηση του μεταναστευτικού ζητήματος. Η εχθρότητα έναντι της μετανάστευσης από την ΕΕ είναι ίσως το μόνο ζήτημα για το οποίο συμφωνούν οι διάφορες ακροδεξιές πολιτικές φατρίες και χρησιμοποιείται για να εκμεταλλευτεί τα αισθήματα δυσαρέσκειας των πολιτών για τις συνθήκες υγιεινής, τη στέγαση, τους μισθούς και την ασφάλεια.
- **πολιτική για το κλίμα:** το 2024, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής τους εκστρατείας, τα ακροδεξιά κόμματα δήλωσαν την αντίθεσή τους στην εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας της Ευρώπης, που αποτελεί ένα σύνολο πολιτικών για την εναρμόνιση των κλιματικών, ενεργειακών, διαμετακομιστικών και φορολογικών πολιτικών, που εξασφαλίζουν τη μετάβαση σε μηδενικές εκπομπές ρύπων CO² μέχρι το 2050. Αν και οι οδηγίες της Πράσινης Συμφωνίας έχουν ήδη ψηφιστεί, η εφαρμογή τους κινδυνεύει από την αντίδραση των κεντροδεξιών κομμάτων που υιοθετούν τις θέσεις των ακροδεξιών ψηφοφόρων. Ένα άλλο μέτρο στο οποίο αντιτίθενται σθεναρά τα ακροδεξιά κόμματα είναι ο Νόμος για την Αποκατάσταση της Φύσης, που υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το Φεβρουάριο του 2024. Ο Νόμος αυτός προβλέπει την ανασυγκρότηση της ευρωπαϊκής γης και των θαλασσών κατά τουλάχιστον 20% μέχρι το 2030 και την αναγέννηση όλων των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων μέχρι το 2050. Οι ακροδεξιοί ισχυρίζονται ότι η πολιτική αυτή θα πλήξει τους αγρότες.
- **εξωτερική πολιτική και άμυνα:** οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εξωτερική πολιτική είναι μη δεσμευτικές, ωστόσο αποτελούν βάρομετρο για τις απόψεις των ευρωπαϊκών κομμάτων. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του

ρωσοουκρανικού πολέμου. Η υποστήριξη της Ουκρανίας στον πόλεμο με τη Ρωσία είναι ένα θέμα στο οποίο υπήρξε γενική συναίνεση. Ακόμα και στο πιο επίμαχο θέμα των εμπορικών κυρώσεων κατά της Ρωσίας, οι Ευρωπαίοι γενικά συμφώνησαν. Υπάρχουν, ωστόσο, Ευρωπαίοι ηγέτες που εκφράζουν σκεπτικισμό για τις κυρώσεις αυτές, όπως ο λαϊκιστής ηγέτης Βίκτορ Όρμπαν στην Ουγγαρία, ενώ λαϊκιστές πολιτικοί σε άλλες χώρες όπως η Σλοβακία και η Ολλανδία μπορεί να υιοθετήσουν τις ίδιες απόψεις.

Όπως είδαμε, τα ακροδεξιά κόμματα έχουν καταφέρει τα τελευταία χρόνια να διευρύνουν την εκλογική τους βάση, εγείροντας ανησυχίες για την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το γεγονός αυτό ενέχει το σοβαρό κίνδυνο τα ευρωπαϊκά κεντροδεξιά κόμματα να υιοθετήσουν τις ευρωσκεπτικιστικές στάσεις της ακροδεξιάς σε βασικά ζητήματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ώστε να κερδίσουν μια μερίδα των ακροδεξιών ψηφοφόρων.

Η υιοθέτηση τέτοιων πολιτικών θέσεων για χάρη των ψήφων θέτει σε κίνδυνο την πορεία της Ένωσης και τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, όπως την οραματίστηκαν οι ιδρυτές της. Ας μην ξεχνάμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα μοναδικό στην ιστορία πολιτικό και οικονομικό πείραμα, που παρά τα προβλήματα που έχει αντιμετωπίσει κατά καιρούς, όπως η γερμανική ενοποίηση, η κρίση της Ευρωζώνης, η ενοποίηση στον αμυντικό τομέα κλπ., έχει δημιουργήσει πρωτοφανείς συνθήκες ειρήνης και ευημερίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΝΕΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 17-28 ΕΤΩΝ

4.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στα προηγούμενα κεφάλαια παρουσιάστηκε και αναλύθηκε η δομή και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα πλεονεκτήματα από την λειτουργία της, που αποτελούν τα επιχειρήματα των φιλοευρωπαϊστών καθώς και τα μειονεκτήματα και οι δυσλειτουργίες της, που αποτελούν την βάση της αντιευρωπαϊκής σκέψης.

Για να επιτευχθεί ο σκοπός της Διπλωματικής Εργασίας, ο οποίος είναι η διερεύνηση της τάσης που επικρατεί στην νέα γενιά της χώρας μας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή των Ευρωσκεπτικισμό, ήταν απαραίτητη η διεξαγωγή στατιστικής έρευνας.

Η έρευνα αυτή διεξήχθη με ηλεκτρονικό τρόπο, μέσω της εφαρμογής Microsoft Forms, σε άτομα ηλικίας 17 έως 28 ετών, από την 11-06-2024 έως την 24-06-2024.

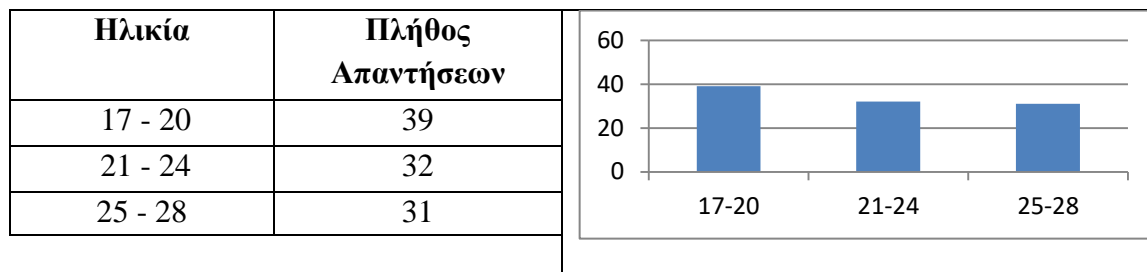
Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε σαράντα περίπου άτομα αυτής της ηλικίας, με σκοπό να το απαντήσουν και να το προωθήσουν για απάντηση σε άλλα νεαρά άτομα που γνωρίζουν. Δεν γνωρίζουμε ποίοι το απάντησαν αρχικά και σε ποιους το προώθησαν ώστε τελικά να συγκεντρωθούν τα 102 απαντημένα ερωτηματολόγια που επεξεργαστήκαμε. Αυτό σημαίνει ότι η έρευνα που ακολουθεί έγινε με τυχαία δειγματοληψία και χρησιμοποιήθηκε ένα "δείγμα ευκαιρίας" 102 ατόμων.

Οι νέοι που πήραν μέρος στην έρευνα κλήθηκαν να απαντήσουν σε 26 ερωτήσεις σχετικά με το πόσο ικανοποιημένοι είναι από την συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από την συνολική λειτουργία της Ένωσης, και τελικά εάν κατατάσσουν τον εαυτό τους σε αυτούς που είναι υπέρ της παραμονής ή υπέρ της αποχώρησης της Ελλάδας από την Ένωση.

Κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων την στατιστικής έρευνας, και όπου αυτό είναι δυνατό, θα γίνουν συγκρίσεις με τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών που έγιναν το 2016 και το 2019 από τον Οργανισμό Έρευνας και Ανάλυσης "διαΝΕΟσις".

4.2 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

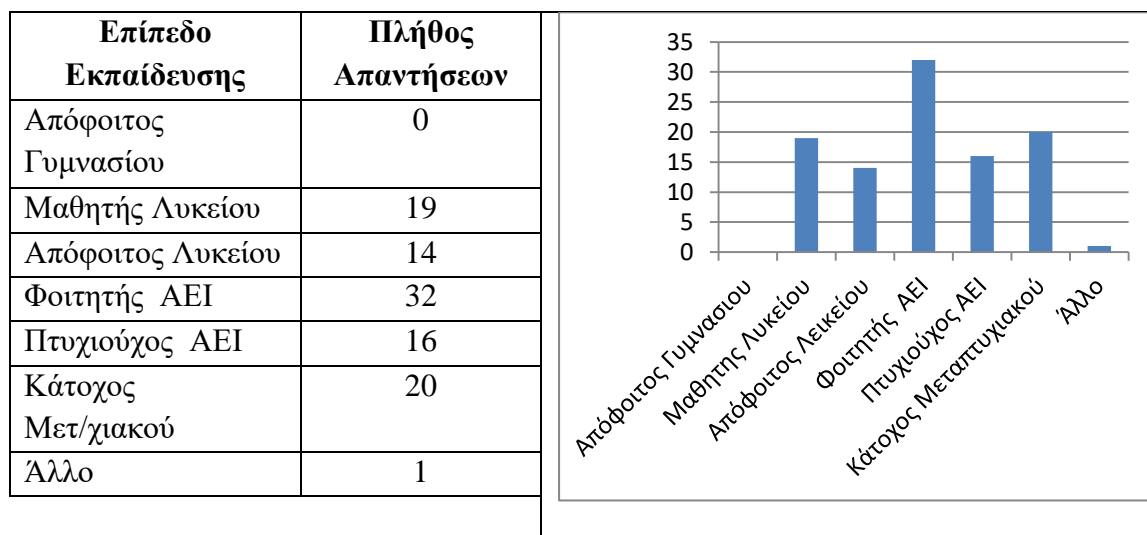
1) Ηλικία

Οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε τρεις ηλικιακές ομάδες, όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα και συλλέχθηκε σχεδόν ίσος αριθμός απαντήσεων από κάθε ομάδα.

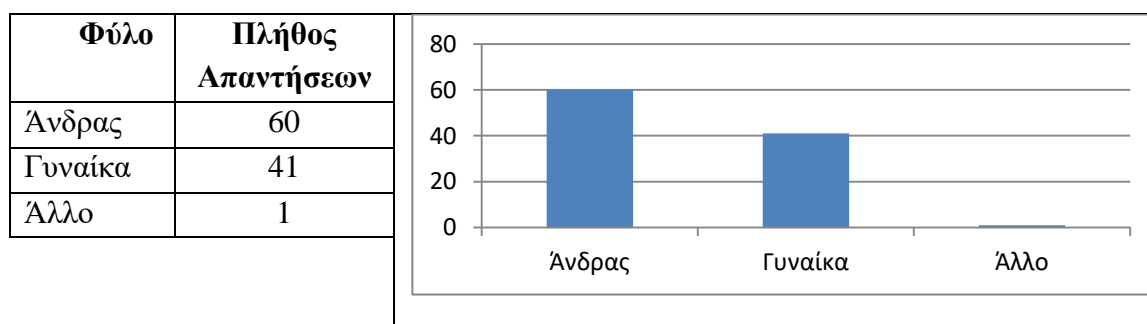
Από την λεπτομερή ανάλυση των απαντήσεων που έχει καταγραφεί, αλλά δεν θα παρουσιασθεί αναλυτικά παρακάτω λόγω όγκου δεδομένων, προκύπτει ότι υπάρχουν διαφορές στις απόψεις της ηλικιακής ομάδας 17 – 20 με την ομάδα 25 – 28, που πιθανόν οφείλονται στα βιώματα που έχει η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα από την διαχείριση την Ελληνικής Δημοσιονομικής κρίσης της προηγούμενης δεκαετίας από τους Θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορούμε να συμπεράνουμε από τις απαντήσεις ότι, η μικρότερη ηλικιακή ομάδα είναι περισσότερο φιλοευρωπαϊκή από την μεγαλύτερη, η οποία διατηρεί περισσότερες επιφυλάξεις.

2) Επίπεδο Εκπαίδευσης

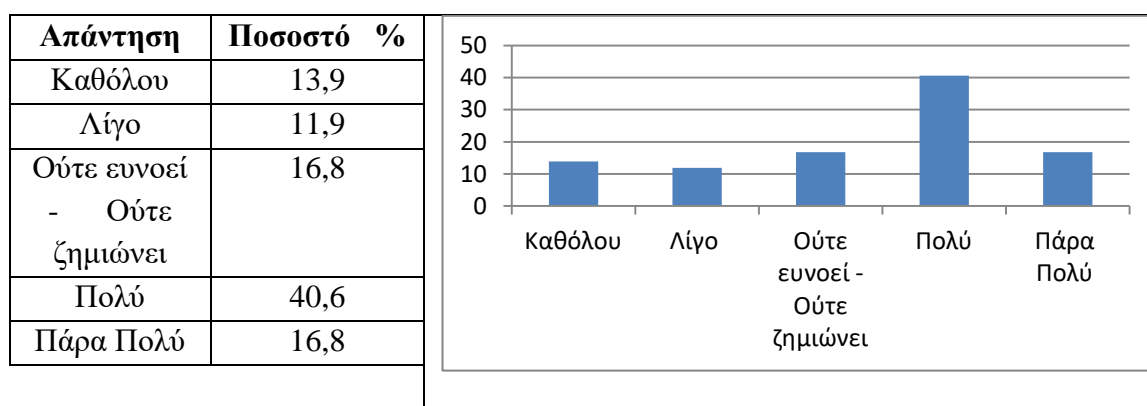
Δεν θα παρουσιασθούν αναλυτικά τα αποτελέσματα για κάθε ομάδα με διαφορετικό επίπεδο εκπαίδευσης, λόγω μεγάλου όγκου δεδομένων, παρόλα αυτά το στοιχείο που αξίζει να κρατήσουμε από αυτή την ερώτηση είναι ότι μόνο 14 από τους 102 συμμετέχοντες σταμάτησαν την εκπαίδευσή τους στο Λύκειο, που σημαίνει ότι οι νέοι σήμερα μορφώνονται περισσότερο από ότι τις προηγούμενες δεκαετίες.

3) Φύλο

Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες, παρόλα αυτά δεν μπορεί να βγει συμπέρασμα ως προς την προθυμία τους να απαντήσουν επειδή δεν γνωρίζουμε ακριβώς σε πόσους άνδρες και πόσες γυναίκες προωθήθηκε.

4) Ευνοεί οποιαδήποτε χώρα η ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

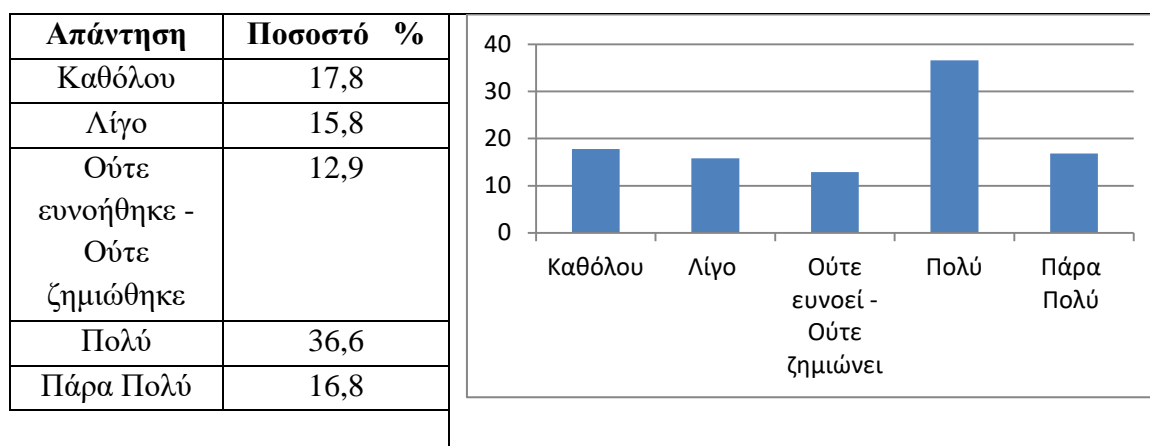

Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι, σε ποσοστό 68,5% οι νέοι πιστεύουν ότι κάθε Ευρωπαϊκή χώρα θα ωφεληθεί έστω και λίγο από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι νέοι εκτιμούν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένας οργανισμός οικονομικής

συνεργασίας μεταξύ κρατών και είναι λογικό να ωφελούνται από αυτήν όλα τα κράτη που συμμετέχουν.

Μόνο το 13,9% πιστεύει ότι δεν θα υπάρξει η παραμικρή ωφέλεια από την ένταξη μιας χώρας στην Ένωση και ότι μάλλον θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις για αυτή την χώρα.

5) Η Ελλάδα ευνοήθηκε συνολικά από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

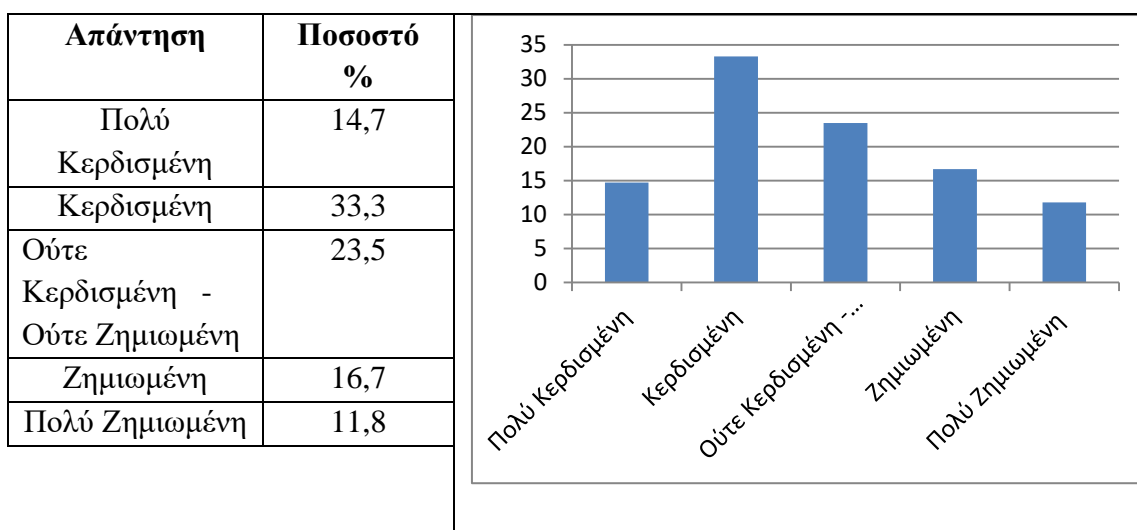
Το 69,2% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η Ελλάδα είναι ωφελημένη έστω και σε μικρό βαθμό από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ περισσότεροι από 50% πιστεύουν ότι η χώρα μας έχει ευνοηθεί σημαντικά από την ένταξή της σε αυτήν.

Εντυπωσιακά υψηλό είναι το ποσοστό του 17,8% αυτών που πιστεύουν ότι η Ελλάδα δεν έχει ευνοηθεί και ότι θα είχε επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα εάν δεν είχε ενταχθεί στην Ένωση. Είναι πολύ πιθανό το ποσοστό των νέων αυτών ανθρώπων να αισθάνονται ενοχλημένοι από τον τρόπο που λειτουργούν οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον τρόπο που επιβάλλουν την πολιτική τους στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στους πολίτες, εναντιώνονται δηλαδή στον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παραβλέπουν το σύνολο των ωφελημάτων που προκύπτουν από αυτήν.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι, η έρευνα έγινε σε άτομα που έχουν γεννηθεί μετά το έτος 1996, τα οποία δεν έχουν ξεκάθαρη εικόνα του επιπέδου ευημερίας και του τρόπου λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού της χώρας μας πριν την έναρξη των οικονομικών

προγραμμάτων σύγκλισης και των υπόλοιπων μεταρρυθμίσεων, οι οποίες συντελέστηκαν στην Ελλάδα από την ημερομηνία ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως σήμερα.

6) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Οικονομικής Ανάπτυξης και ευημερίας;**

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, το ποσοστό των ατόμων που πιστεύουν ότι η Ελλάδα είναι πολύ κερδισμένη ή απλά κερδισμένη στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μόνο 48%.

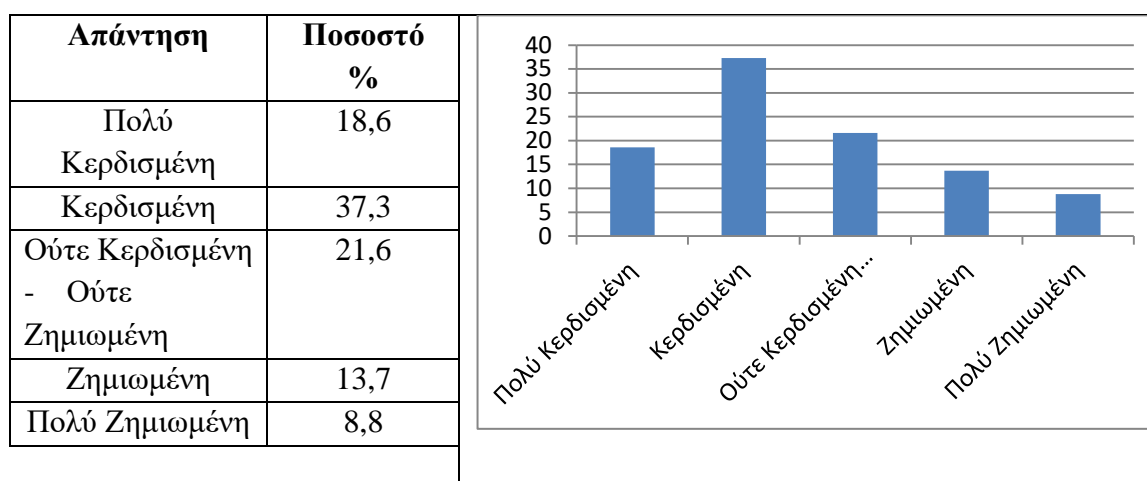
Σε ανάλογη έρευνα που είχε γίνει από τον Οργανισμό "διαΝΕΟσις" το έτος 2016, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 19,4%, ενώ σε όμοια έρευνα το έτος 2019, το ποσοστό ανήλθε σε 35,4%.

Πιστεύω ότι, ο υπερδιπλασιασμός του ποσοστού των θετικών απόψεων, μεταξύ των ετών 2016 και 2024, σχετίζεται με την κρίση χρέους που αντιμετώπισε η χώρα μας την προηγούμενη 10ετία. Το έτος 2016, η χώρα ήταν υποχρεωμένη να τηρεί τις μνημονιακές δεσμεύσεις που της είχαν επιβληθεί από την ΕΚΤ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ, και δεν γίνονταν ούτε λόγος για "Ελληνική οικονομική ανάπτυξη" ή για "ευημερία των Ελλήνων πολιτών".

Το έτος 2019, η εικόνα της Ελληνικής οικονομίας ήταν σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με το έτος 2016, ενώ ταυτόχρονα είχαν χαλαρώσει οι απαιτήσεις της τρόικας για περιορισμό των Δημοσίων Δαπανών.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι, η άποψη των νέων περί "Οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας" επηρεάζεται άμεσα από την δική τους οικονομική κατάσταση την δεδομένη χρονική στιγμή και ότι στις απαντήσεις τους δεν αποτυπώνονται αντικειμενικές απόψεις βασισμένες σε επίσημα οικονομικά ή στατιστικά στοιχεία, αλλά υποκειμενικές βασισμένες στην προσωπική τους οικονομική ευημερία.

7) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα των Εθνικών Θεμάτων;**

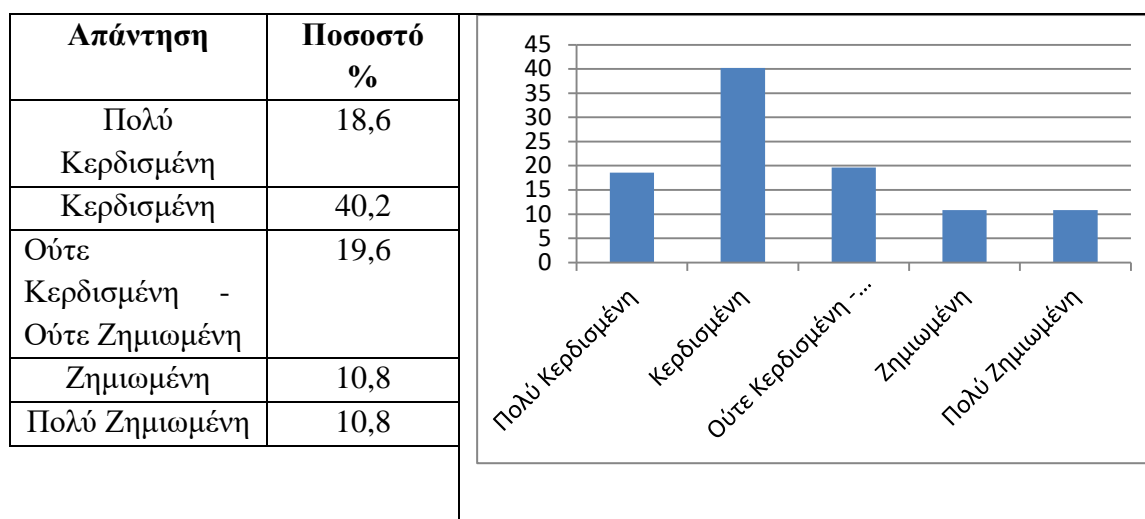

Στον τομέα των "Εθνικών Θεμάτων" διαπιστώνουμε ότι το 55,9% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η Ελλάδα είναι περισσότερο κερδισμένη ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε προηγούμενες έρευνες το έτος 2016 και το έτος 2019, το ποσοστό αυτό κυμαίνονταν αρκετά χαμηλότερα, μεταξύ 29% και 31%.

Πιστεύω ότι δεν έχει αλλάξει κάτι ουσιαστικό στην στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα Εθνικά μας θέματα και ειδικότερα στον τρόπο που αντιμετωπίζουν την αντιπαράθεσή μας με την Τουρκία μεταξύ των ετών 2016 και 2024, και ότι αυτή η μεταβολή πιθανόν οφείλεται στο γεγονός ότι σήμερα βλέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση πιο θετικά από ότι τα προηγούμενα χρόνια.

Πιθανόν να αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια ως μέλη της Ευρωπαϊκής Οικογένειας, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κυρίως οικονομική ένωση και ότι η ευθύνη των αμυντικών θεμάτων έχει ανατεθεί στο ΝΑΤΟ, στο οποίο είναι μέλη τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία.

8) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της κουλτούρας και του πολιτισμού;**

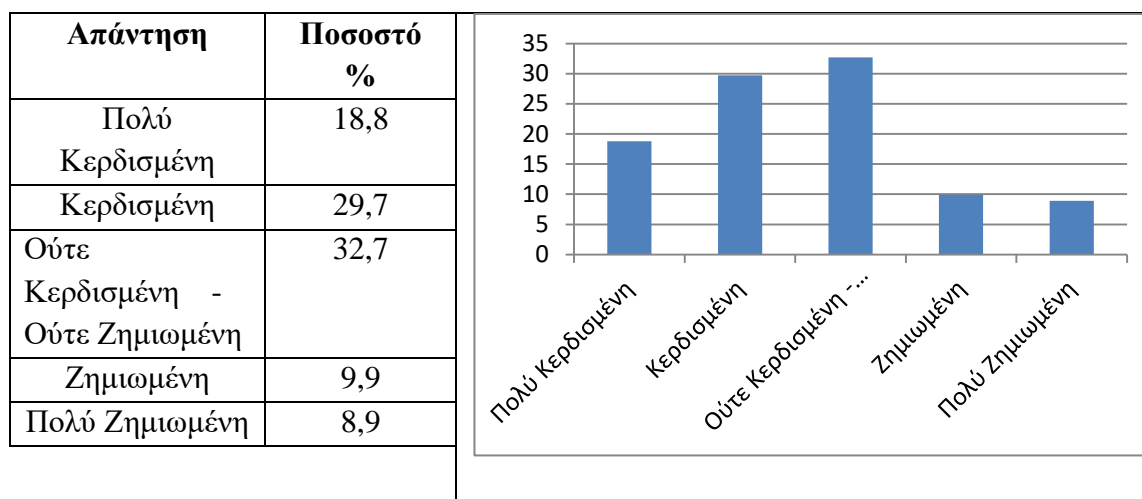

Σε ποσοστό 58,8% οι νέοι απάντησαν ότι η χώρα μας είναι "Πολύ Κερδισμένη" η απλά "Κερδισμένη" στον τομέα της κουλτούρας και του πολιτισμού.

Κατά την άποψή μου, η Ελλάδα δεν υστερούσε σε θέματα "κουλτούρας και πολιτισμού" ακόμα και πριν την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό που επηρεάζει τους νέους στο να διαμορφώσουν αυτή την θετική στάση, είναι το γεγονός ότι, ως πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την δυνατότητα να μετακινούνται με μεγαλύτερη ευκολία μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών και να γνωρίζουν την κουλτούρα και των πολιτισμό των χωρών αυτών.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι, οι αντιευρωπαϊστές είναι αντίθετοι στην ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και στην δημιουργία μιας κοινής ευρωπαϊκής κουλτούρας, επειδή όπως ισχυρίζονται κινδυνεύει να χαθεί η Εθνική πολιτιστική ταυτότητα του κάθε κράτους μέλους.

9) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Κρατικής οργάνωσης και της Δημόσιας Διοίκησης;**

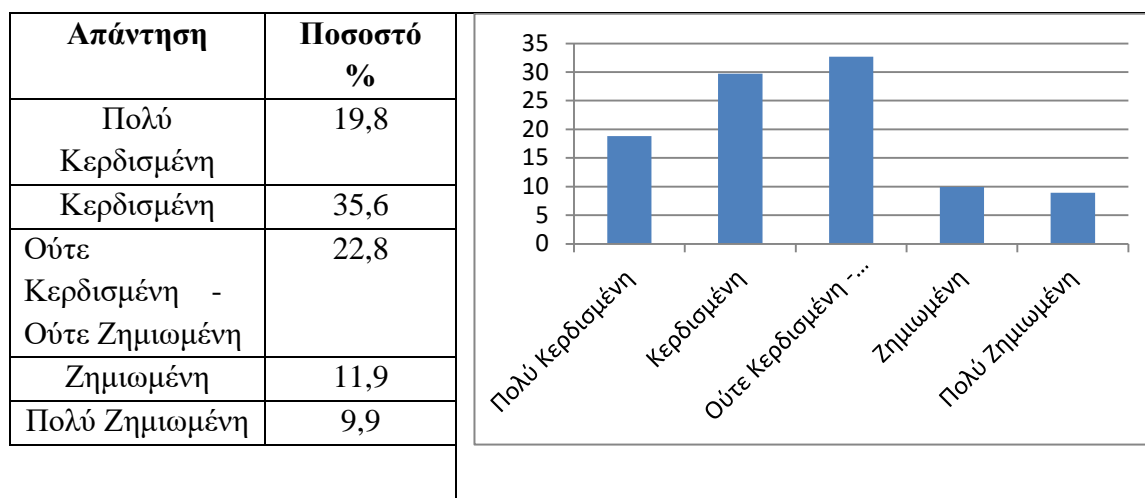

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει αρμοδιότητα να καθορίζει τον τρόπο της κρατικής οργάνωσης ή τον τρόπο λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης του κάθε κράτους μέλους, αλλά επικεντρώνεται στην αποτελεσματικότητα της κρατικής λειτουργίας συνολικά, καθώς το κάθε κράτος είναι υποχρεωμένο να τηρεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συνθήκες ίδρυσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να εφαρμόζει τους Κανονισμούς και τις Οδηγίες που εκδίδονται από τα όργανά της.

Το υψηλό ποσοστό του 48,5% που πιστεύει ότι η χώρα μας είναι κερδισμένη σε αυτόν τον τομέα, μάλλον οφείλεται στο γεγονός ότι έχουν χορηγηθεί πολύ μεγάλα κονδύλια, μέσω Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, για τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, κυρίως στον τεχνολογικό και ψηφιακό τομέα.

Η θετική αυτή άποψη παρουσιάζει αυξητική τάση, καθώς σε ανάλογη έρευνα το έτος 2016 το ποσοστό ήταν 23,5% και είχε ανεβεί στο 39,9% το έτος 2019.

10) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Προώθησης μιας δίκαιης κοινωνίας;**

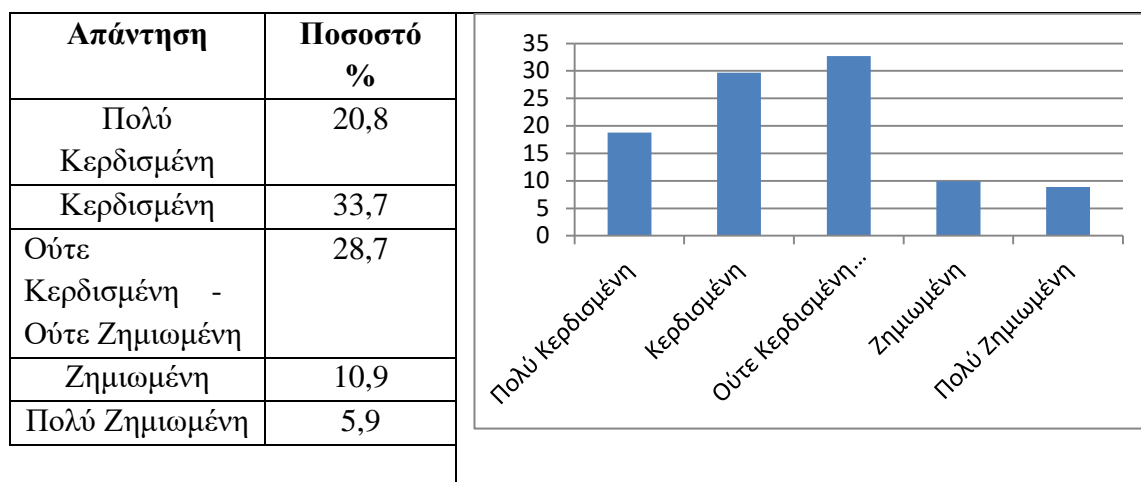

Το ποσοστό των ατόμων που πιστεύει ότι η Ελλάδα έχει ζημιωθεί στον τομέα αυτό, είναι μόνο 21,8%, σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες το έτος 2016, που ήταν 36,7% και το έτος 2019 που ήταν 42,1%, το οποίο πρέπει να σημειώσουμε ότι ήταν υπερβολικά υψηλό και πιθανόν οφείλονταν, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, στο έντονο αίσθημα αδικίας που είχαν οι Έλληνες από την εφαρμογή των Μνημονίων συνεργασίας για την διευθέτηση του Δημόσιου Χρέους.

Το ποσοστό του 55,4% που πιστεύει ότι η χώρα μας έχει ευνοηθεί στον τομέα αυτό από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πιθανόν οφείλεται στο γεγονός ότι, οι Έλληνες πολίτες μπορούν πλέον να προσφεύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τις διαφορές που έχουν με το Ελληνικό Δημόσιο και να εξασφαλίζουν πιο ευνοϊκές για αυτούς Αποφάσεις, σε σχέση με τις Αποφάσεις των Εθνικών Δικαστηρίων. Η νέα αυτή δυνατότητα είναι πολύ σημαντική επειδή, το κάθε κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να σέβεται τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, και να προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εξάλειψη οποιασδήποτε βλάβης έχει υποστεί ο πολίτης, από πράξεις ή παραλείψεις της Δημόσιας Διοίκησης.

Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα της έρευνας εκφράζει μία δυσπιστία στο Ελληνικό Δικαστικό Σύστημα που πιθανόν είναι διάχυτη σε ολόκληρη την Ελληνική Κοινωνία.

11) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Περιβαλλοντικής προστασίας;**

Το ποσοστό που πιστεύει ότι η χώρα μας είναι κερδισμένη στον τομέα της "Περιβαλλοντικής Προστασίας" είναι 54,5%, και δεν παρουσιάζει διαφορές με την έρευνα του 2016 που ήταν 53,8% και του 2019 που ήταν 56,6%.

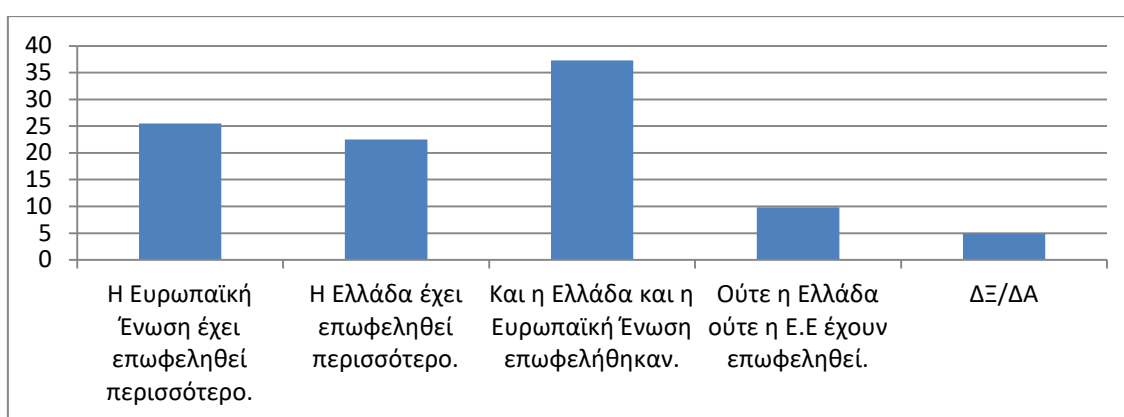
Οι νέοι μάλλον πιστεύουν ότι οι πολίτες των ισχυρών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περισσότερο ευαισθητοποιημένοι στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και έχουν δημιουργήσει ισχυρότερα οικολογικά κινήματα από τους Έλληνες πολίτες. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι έχουν δημιουργηθεί στην Ευρώπη πολιτικά κόμματα, που θέτουν ως αποκλειστική προτεραιότητα την προστασία του περιβάλλοντος, όπως οι "Οικολόγοι Πράσινοι" στην Γερμανία, τα οποία λαμβάνουν υψηλά ποσοστά στις εκλογές και συμμετέχουν σε κυβερνήσεις συνεργασίας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετέχει σε όλες τις Συνθήκες για τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων που συμβάλλουν στη δημιουργία του φαινομένου του θερμοκηπίου και γενικά προωθεί και επιδοτεί την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επίσης η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί προγράμματα με στόχο την διατήρηση της βιοποικιλότητας, την προστασία των υδάτινων πόρων και την μείωση της ποσότητας των φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιούνται στην γεωργική παραγωγή.

Η περιβαλλοντική πολιτική που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση συναντά αντιδράσεις από τους εκπροσώπους του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, αλλά και από τους εκπροσώπους της βιομηχανίας, λόγω της αύξησης του κόστους παραγωγής που συνεπάγεται την μείωση της ανταγωνιστικότητας των Ευρωπαϊκών προϊόντων.

12) Συνολικά από την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα λέγατε ότι;

Απάντηση	Πλήθος Απαντήσεων	Ποσοστό %
Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επωφεληθεί περισσότερο.	26	25,5
Η Ελλάδα έχει επωφεληθεί περισσότερο.	23	22,5
Και η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ένωση επωφελήθηκαν.	38	37,3
Ούτε η Ελλάδα ούτε η Ε.Ε έχουν επωφεληθεί.	10	9,8
ΔΞ/ΔΑ	5	4,9

Αξιοσημείωτο όσον αφορά τις απαντήσεις που λάβαμε σε αυτήν την ερώτηση, είναι ότι μόνο το 9,8% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι κανένα μέρος δεν έχει ωφεληθεί από την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα ποσοστά σχετικά με το ποιο από τα δύο μέρη έχει ωφεληθεί περισσότερο παρουσιάζουν μια ισορροπία και κυμαίνονται μεταξύ 22,5% και 25,5%. Το μεγαλύτερο ποσοστό του 37,3% πιστεύει ότι και τα δύο μέρη έχουν ωφεληθεί το ίδιο και βλέπουν την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μια δίκαιη συμφωνία οικονομικής συνεργασίας.

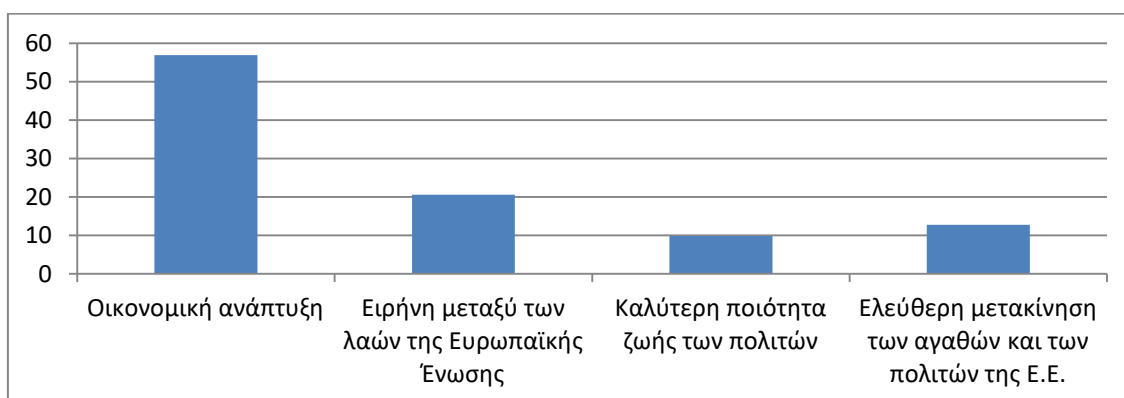
Εάν κάνουμε σύγκριση των αποτελεσμάτων που πήραμε, με τα αποτελέσματα των ερευνών των ετών 2016 και 2019, θα παρατηρήσουμε ότι τα προηγούμενα χρόνια ήταν πολύ αυξημένα τα ποσοστά εκείνων που υποστήριζαν ότι "η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ωφεληθεί περισσότερο" και κυμαίνονταν σε ποσοστό 60,9% και 67,9% αντίστοιχα.

Πιστεύω ότι, τα παραπάνω υψηλά ποσοστά των προηγούμενων ερευνών, αντανακλούσαν το κοινωνικοπολιτικό κλίμα εκείνης της εποχής, κατά την οποία επικρατούσε η άποψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να δείξει μεγαλύτερη

αλληλεγγύη προς την Ελλάδα που αντιμετωπίζει σοβαρά Δημοσιονομικά προβλήματα, και να μην φροντίζει μόνο για την προστασία των δικών της οικονομικών συμφερόντων.

13) Ποιο από τα παρακάτω αγαθά πιστεύετε ότι προσδοκά μία χώρα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Απάντηση	Πλήθος Απαντήσεων	Ποσοστό %
Οικονομική ανάπτυξη	58	56,9
Ειρήνη μεταξύ των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης	21	20,6
Καλύτερη ποιότητα ζωής των πολιτών	10	9,8
Ελεύθερη μετακίνηση των αγαθών και των πολιτών της Ε.Ε.	13	12,7

Με αυτήν την ερώτηση προσπαθήσαμε να προσδιορίσουμε το ποσοστό των νέων ανθρώπων που γνωρίζουν τον σκοπό για τον οποίο τα 6 πρώτα ιδρυτικά μέλη αποφάσισαν να προχωρήσουν στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

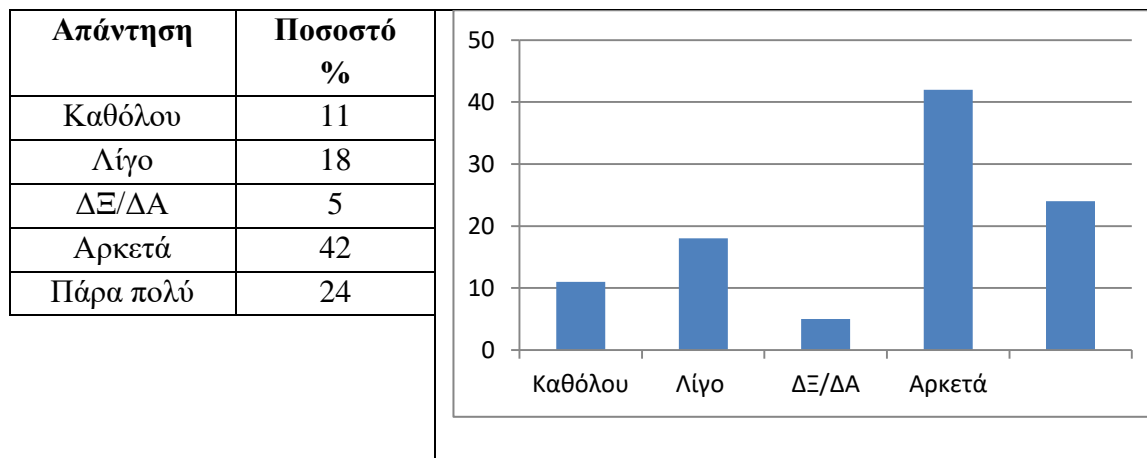
Μόνο το 20,6% των ερωτηθέντων αναγνωρίζει την διατήρηση της ειρήνης στην Ευρώπη, ως κύριο στόχο του κάθε κράτους μέλους που συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό του 56,9%, εστιάζει στο μέσο που χρησιμοποιούν τα Ευρωπαϊκά κράτη για να πετύχουν αυτό τον στόχο, και αυτό το μέσο δεν είναι άλλο από την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία που αυτή συνεπάγεται.

Το γεγονός ότι οι νέοι δεν γνωρίζουν τον πραγματικό σκοπό ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί σοβαρή απειλή για την συνοχή της. Έχουμε το

πρόσφατο παράδειγμα της αποχώρησης της Μεγάλης Βρετανίας από την Ένωση μετά από δημοψήφισμα που διεξήχθη μεταξύ των πολιτών της, οι οποίοι πίστευαν ότι η χώρα τους ήταν αρκετά ανεπτυγμένη για να τα καταφέρει μόνη της.

Ανάλογες συμπεριφορές θα μπορούσαν να οδηγήσουν χώρες όπως την Γαλλία ή την Ιταλία εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, με καταστροφικά αποτελέσματα, όπως την δημιουργία οικονομικών συγκρούσεων, καθώς η κάθε χώρα θα προσπαθούσε να υπερασπιστεί τα δικά της οικονομικά συμφέροντα. Αυτή θα ήταν μία εντελώς αρνητική εξέλιξη για ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο, επειδή όπως είναι ιστορικά αποδεδειγμένο, η σύγκρουση οικονομικών συμφερόντων είναι η κυριότερη αιτία δημιουργίας πολεμικών συγκρούσεων.

14) Πιστεύετε ότι η συμμετοχή μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει στους νέους της χώρας αυτής περισσότερες ευκαιρίες στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα;

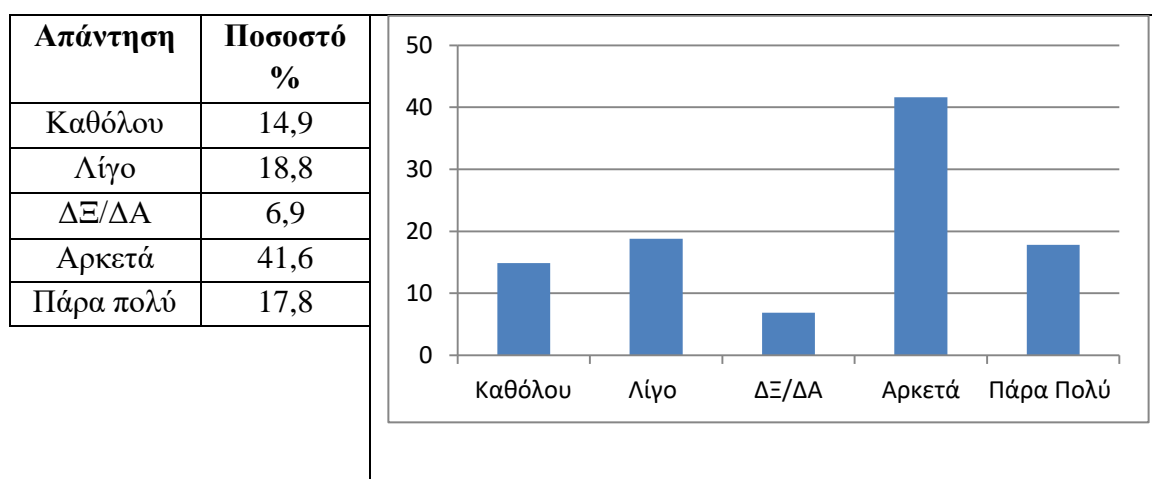

Η παρούσα έρευνα έγινε σε νέους 17 έως 28 ετών, με αρκετούς από αυτούς να είναι μαθητές Λυκείου ή σπουδαστές ΑΕΙ ή γενικά να είναι άτομα που δεν έχουν ακόμα κατασταλάξει στον επαγγελματικό τομέα, που σημαίνει ότι η επαγγελματική αποκατάσταση όσων απάντησαν αποτελεί για αυτούς κυρίαρχο θέμα ζωτικής σημασίας που θα καθορίσει τον τρόπο που θα ζήσουν την υπόλοιπη ζωή τους.

Σε ποσοστό 84% λοιπόν, οι νέοι αυτοί υποστηρίζουν ότι η συμμετοχή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τους ευνοεί έστω και λίγο στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα.

Η θετική αυτή άποψη μπορεί να έχει δημιουργηθεί λόγω της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση διαφόρων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ή της χρηματοδότησης, μέσω των προγραμμάτων ΕΣΠΑ, νέων επιχειρήσεων και νέων ελεύθερων επαγγελματιών. Επίσης το γεγονός ότι έχουν την δυνατότητα να δραστηριοποιηθούν επαγγελματικά εντός της Ενιαίας αγοράς που έχουν δημιουργήσει τα 27 κράτη μέλη, αποτελεί από μόνο του πλεονέκτημα για όλους τους νέους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

15) Πόσο πιθανό θεωρείτε να εργαστείτε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

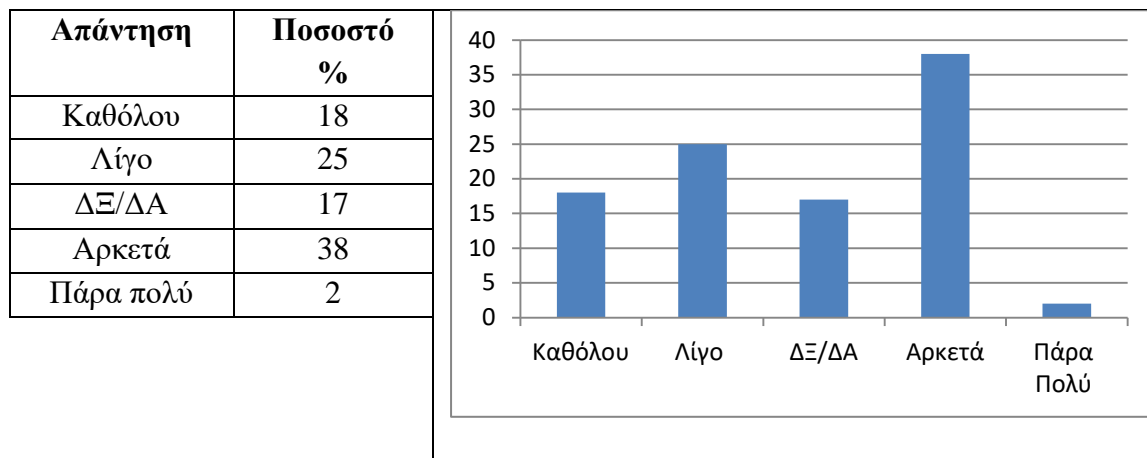
Η ανάλυση των απαντήσεων στην παρούσα ερώτηση πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με την προηγούμενη που αφορούσε τις ευκαιρίες στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα.

Το 59,4% όσων απάντησαν θεωρεί "αρκετά" έως "πάρα πολύ" πιθανό να εργαστεί σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρέπει να σημειωθεί ότι, οι συνθήκες που ευνοούν την μετακίνηση και εργασία σε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα έχουν βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, έχουν απλουστευθεί οι διαδικασίες μετεγκατάστασης, οι νέοι γνωρίζουν τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα, έχουν βελτιωθεί οι συγκοινωνίες και είναι πολύ εύκολο να ταξιδεύει κάποιος μεταξύ των Ευρωπαϊκών

πόλεων, έχουν δημιουργηθεί Ελληνικές κοινότητες σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις, οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη εισπράττουν μεγαλύτερες αμοιβές από αυτές που εισπράττουν οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα και τέλος στην Ευρώπη υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες εξέλιξης και σταδιοδρομίας από ότι στην χώρα μας.

Το πιο σημαντικό από όλα νομίζω ότι είναι το γεγονός ότι πολλοί νέοι έχουν ήδη έρθει σε επαφή με την Ευρωπαϊκή αγορά εργασίας κατά την διάρκεια των προγραμμάτων ανταλλαγής φοιτητών "ERASMUS" και ότι δεν αντιμετωπίζουν την μετακίνησή τους για εργασία όπως οι μετανάστες του προηγούμενου αιώνα, για τους οποίους ήταν θέμα επιβίωσης, αλλά την βλέπουν σαν μια ευκαιρία να βελτιώσουν ακόμα περισσότερο το βιοτικό τους επίπεδο.

16) Πιστεύετε ότι οι Θεσμοί και τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την Δημοκρατική νομιμοποίηση να αποφασίζουν για τα σημαντικότερα θέματα που αφορούν την ζωή των Ελλήνων πολιτών.

Σε αυτήν την ερώτηση βλέπουμε ότι, μόνο 38% των νέων απάντησε ότι οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν "αρκετή - ικανοποιητική" νομιμοποίηση να λαμβάνουν αποφάσεις που καθορίζουν την ζωή των Ελλήνων πολιτών.

Το δε ποσοστό που βρίσκει άψογη την δημοκρατική λειτουργία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνεται στο 2% και είναι πραγματικά πάρα πολύ χαμηλό.

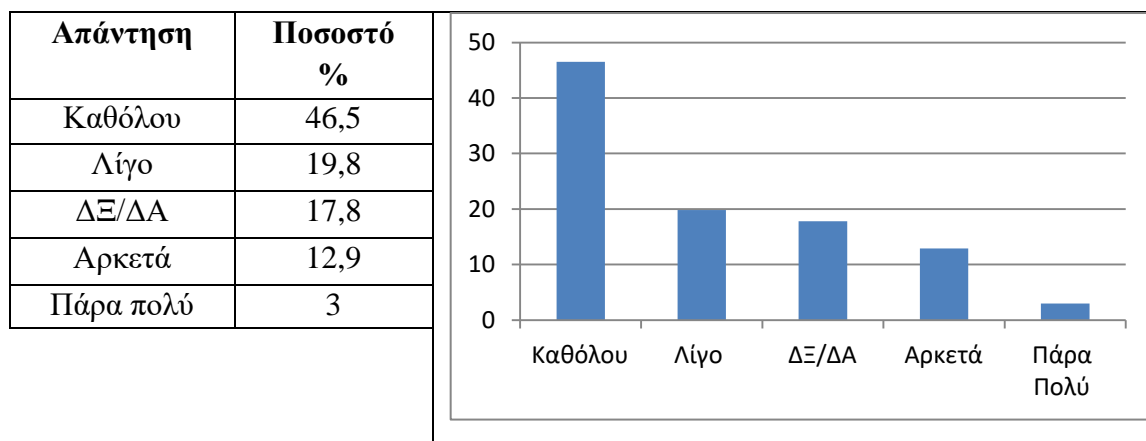
Ενδιαφέρον παρουσιάζει το υψηλό ποσοστό του 43% που πιστεύει ότι, είτε δεν υπάρχει καθόλου δημοκρατική νομιμοποίηση, είτε ότι αυτή είναι λίγη, αν αναλογιστούμε ότι αναφερόμαστε σε ανεπτυγμένα Ευρωπαϊκά κράτη.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, τα πιο σημαντικά Θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τέσσερα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Από τα τέσσερα αυτά συλλογικά όργανα, που ασκούν την διοίκηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνουν όλες τις σημαντικές αποφάσεις, οι Έλληνες πολίτες ψηφίζουν μόνο για τα δύο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την διαδικασία των Ευρωεκλογών, και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο οποίο συμμετέχει ο πρωθυπουργός της Ελλάδας που έχει εκλεγεί με την διεξαγωγή των Εθνικών Εκλογών.

Τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν είναι αιρετά, αλλά διορίζονται από άλλα Θεσμικά Όργανα, δημιουργώντας την εντύπωση ότι στερούνται δημοκρατικής νομιμοποίησης.

Πιστεύω ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε και συνεχίζει να λειτουργεί με όσο το δυνατόν περισσότερο δημοκρατικό τρόπο μπορεί και ότι οι αρνητικές απαντήσεις σε αυτήν την ερώτηση μάλλον οφείλονται στο γεγονός ότι, προκαλεί δυσαρέσκεια ο τρόπος που επιβάλλονται από τα Θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Εθνικά κράτη οι Κανονισμοί, οι Οδηγίες, οι Δημοσιονομικοί Περιορισμοί και γενικά όλες οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συνθήκες.

17) Πιστεύετε ότι μία "Ευρωπαϊκή Κυβέρνηση" θα ήταν ικανή να αντικαταστήσει τις Εθνικές Κυβερνήσεις των Κρατών Μελών;

Με αυτήν την ερώτηση, όπως και με την επόμενη, προσπαθήσαμε να προσδιορίσουμε σε ποιο βαθμό επιθυμούν οι νέοι να προχωρήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση πέρα από το στάδιο της "Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης" και να βρεθεί στο στάδιο της "Πλήρους Οικονομικής Ολοκλήρωσης".

Το ποσοστό των νέων που επιθυμεί να γίνει αυτό το τεράστιο άλμα προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση δεν ξεπερνά το 13,2%, το οποίο είναι πάρα πολύ μικρό αν αναλογισθούμε ότι προέρχεται από νέους ανθρώπους με μοντέρνες ιδέες που έχουν μεγαλώσει μέσα στην ενωμένη Ευρώπη.

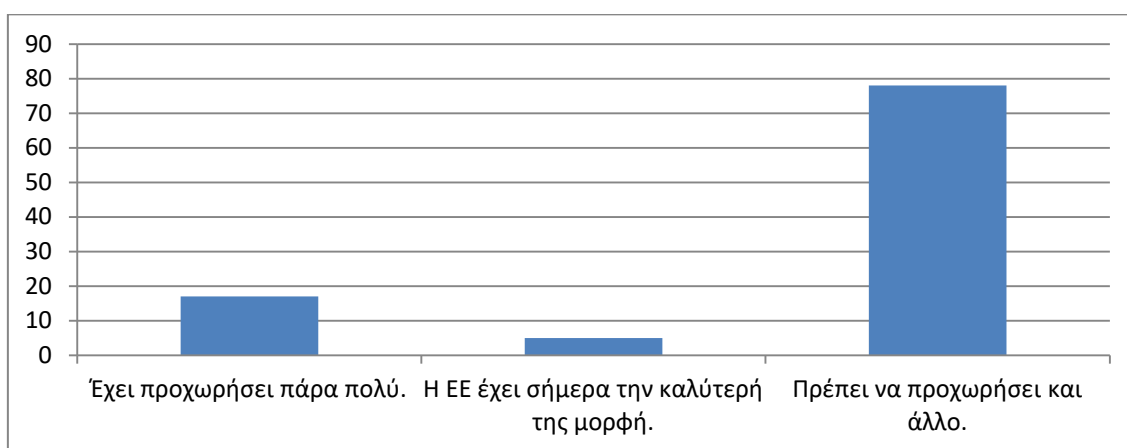
Σχεδόν οι μισοί από όσους ρωτήθηκαν, επιθυμούν να διατηρηθούν οι Εθνικές Κυβερνήσεις και να συνεχίσουν να λειτουργούν με τον τρόπο που λειτουργούσαν μέχρι σήμερα.

Θεωρώ ότι υπάρχουν δύο λόγοι που μπορεί να συμβάλουν στην διαμόρφωση αυτής της άποψης. Ο πρώτος λόγος είναι ότι, επειδή η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα, πιθανόν να πιστεύουν ότι θα είχε πολύ μικρή συμμετοχή σε μία μελλοντική Ευρωπαϊκή Κυβέρνηση, η οποία κατά πάσα πιθανότητα θα αποτελείται από πολιτικούς που θα κατάγονται από τα ισχυρά Ευρωπαϊκά κράτη, με αποτέλεσμα να μην δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον να υπερασπιστούν τα συμφέροντα των Ελλήνων πολιτών.

Ο δεύτερος λόγος, τον οποίο θεωρώ και ποίο σημαντικό είναι ότι, στην Ελλάδα έχει επικρατήσει η πρακτική να δημιουργούνται ιδιαίτερες σχέσεις μεταξύ των ψηφοφόρων που συμμετέχουν στις Εθνικές εκλογές και των αιρετών μελών της Εκτελεστικής Εξουσίας. Το μέγεθος των ανάρμοστων σχέσεων και συμπεριφορών μεταξύ εκλεγμένων και εκλεκτόρων, προσδιορίζει το ύψος του Δημοκρατικού Έλλειμματος της κάθε χώρας. Μπορούμε λοιπόν να υπολογίσουμε το Ελληνικό Δημοκρατικό Έλλειμμα και να το συγκρίνουμε με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν και έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου τις τελευταίες δεκαετίες στην χώρα μας, έχουμε αρκετό δρόμο μέχρι την οριστική διακοπή οποιασδήποτε προσωπικής σχέσης μεταξύ των πολιτών και των κυβερνήσεων.

18) Πιστεύετε ότι η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει προχωρήσει πάρα πολύ ή ότι πρέπει να προχωρήσει και άλλο;

Απάντηση	Πλήθος Απαντήσεων	Ποσοστό %
Έχει προχωρήσει πάρα πολύ.	17	17
Η ΕΕ έχει σήμερα την καλύτερή της μορφή.	5	5
Πρέπει να προχωρήσει και άλλο.	80	78

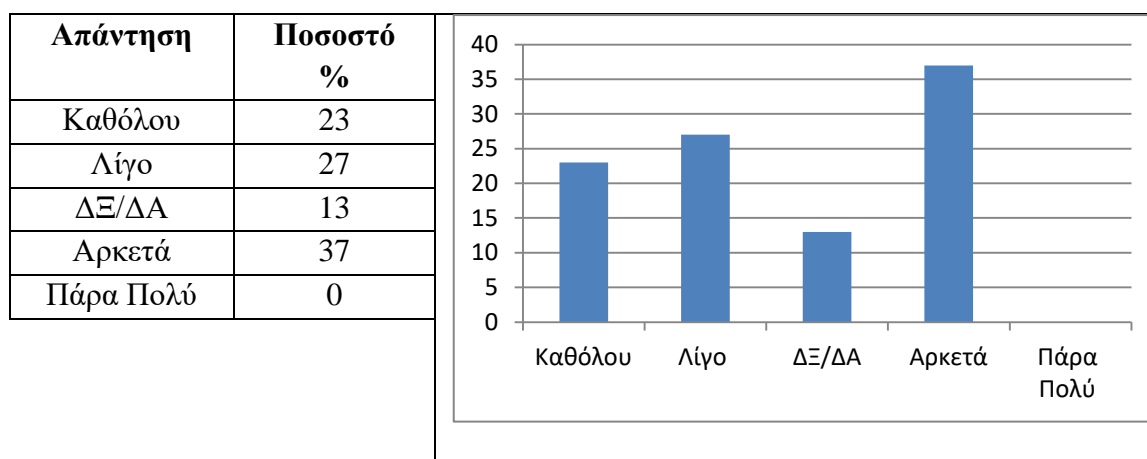

Τα αποτελέσματα σε αυτήν την ερώτηση μας εξέπληξαν, πρώτα όσον αφορά το πλήθος των θετικών απαντήσεων που πλησιάζουν το 80% του συνόλου, αλλά και λόγω του ότι η επικράτηση της απάντησης ότι η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση "Πρέπει να προχωρήσει και άλλο", έρχεται σε αντίθεση με τις απαντήσεις της προηγούμενης ερώτησης, στις οποίες είδαμε ότι μόνο το 13,2% επιθυμεί την "Πλήρη Οικονομική Ολοκλήρωση" και τον σχηματισμό Ευρωπαϊκής κυβέρνησης.

Θεωρώ ότι, οι συμμετέχοντες στην έρευνα παρερμήνευσαν τον όρο "Ολοκλήρωση" και του έδωσαν την έννοια της Ευρωπαϊκής αλληλεγγύης ή της μεγαλύτερης προσέγγισης μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών ή ακόμα και καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας των Ευρωπαϊκών Θεσμών.

Από αυτήν την ερώτηση είναι καλύτερα να κρατήσουμε μόνο το γεγονός ότι, η μεγάλη πλειοψηφία των νέων βλέπει θετικά την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσβλέπει σε βελτιώσεις αυτής της λειτουργίας στο άμεσο μέλλον.

19) Πόσο ικανοποιημένος(η) είστε από την λειτουργία της Δημοκρατίας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Σε αυτή την ερώτηση μόνο το 37% των ερωτηθέντων εμφανίζεται αρκετά ικανοποιημένο από την λειτουργία την Δημοκρατίας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ποσοστό αυτό είναι πάρα πολύ χαμηλό όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη που την απαρτίζουν και έρχεται σε αντίθεση με την παγκόσμια κοινή πεποίθηση ότι, στον Ευρωπαϊκό χώρο τηρούνται απαρέγκλιτα όλες οι Δημοκρατικές Αρχές και προστατεύονται όλα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Η προστασία των Δημοκρατικών Αρχών γίνεται σε δύο επίπεδα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το πρώτο αφορά τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς και το δεύτερο αφορά τα κράτη μέλη.

Όσον αφορά τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς, η επιλογή και η τοποθέτηση των ανθρώπων στις θέσεις ευθύνης έχει καθιερωθεί να γίνεται μετά από ψηφοφορία, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Όσον αφορά τα κράτη μέλη, «με την Συνθήκη του Άμστερνταμ(1997/1999) τα κείμενα των Συνθηκών περιέλαβαν ρητή αναφορά στον σεβασμό προς τις αρχές της ελευθερίας, της Δημοκρατίας, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου ως απαραίτητη προϋπόθεση ένταξης ενός νέου κράτους στην Ένωση, αλλά και ως όρο αδιατάρακτης παραμονής του.» (Ε. Σαχπεκίδου, 2013)

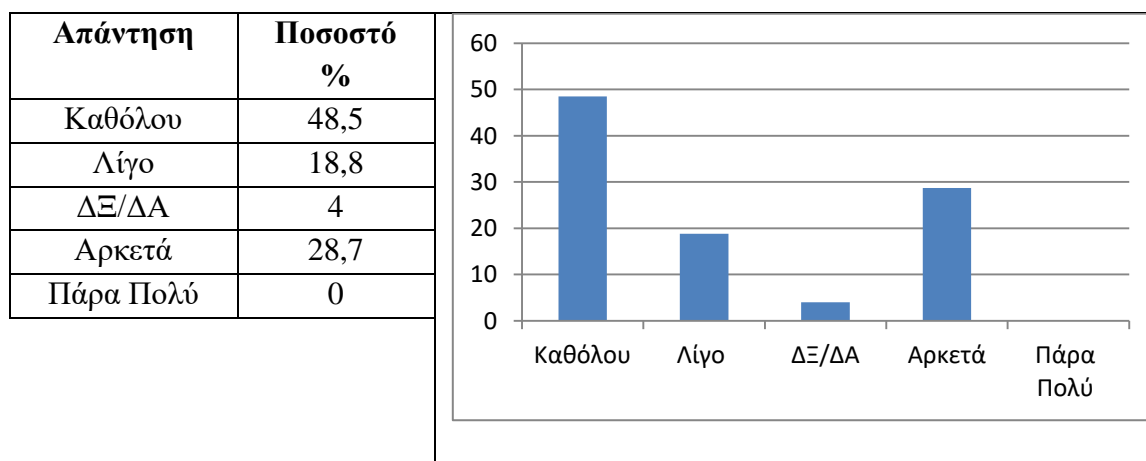
Σχετικά με την Δικαιοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα «αναγνωρίζεται με το άρθρο 6 ΙΙΙ ΣΕΕ/Λ ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ (Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών) και όπως απορρέουν από τις Συνταγματικές παραδόσεις των

κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.» (Ε. Σαχπεκίδου, 2013)

Πολύ συχνά Έλληνες πολίτες προσφεύγουν στο ΕΔΔΑ (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) το οποίο είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της ΕΣΔΑ, σε όσες περιπτώσεις έχουν εξαντληθεί τα Εθνικά ένδικα μέσα και εξασφαλίζουν θετικές Δικαστικές Αποφάσεις που αφορούν θεμελιώδη ανθρώπινα Δικαιώματα.

Οι νέοι της πατρίδας μας πιθανόν δεν είναι απόλυτα ικανοποιημένοι από την λειτουργία της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα, αλλά δεν πρέπει να επιρρίπτουν ευθύνη στην Ευρωπαϊκή Ένωση για αυτό, αντίθετα πρέπει να γνωρίζουν ότι η διόρθωση ορισμένων δυσλειτουργιών, όπως για παράδειγμα η τεράστια καθυστέρηση έκδοσης τελεσίδικων Δικαστικών Αποφάσεων στην Ελλάδα, δεν είναι αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πρέπει να γίνει αποκλειστικά σε Εθνικό επίπεδο.

20) Είστε ικανοποιημένος(η) από τον τρόπο που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις γεωπολιτικές κρίσεις όπως για παράδειγμα τον πόλεμο στην Ουκρανία ή τον πόλεμο στην Παλαιστίνη;

Το 48,5% αυτών που απάντησαν δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από τον τρόπο που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις γεωπολιτικές κρίσεις σε γειτονικές μας χώρες, ενώ ένα επιπλέον ποσοστό 18,8% θεωρούν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να ενεργήσει πιο αποτελεσματικά ώστε να αποφευχθεί η αποσταθεροποίηση περιοχών ειδικά εντός της Ευρωπαϊκής ηπείρου.

Η αδυναμία αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της άμυνας είναι εμφανής από τότε που ιδρύθηκαν οι πρώτες Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Εφόσον η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει κοινό στρατό, ικανό να επιβάλει την πολιτική της στην ευρύτερη περιοχή, είναι αναγκασμένη να περιορίζεται μόνο στην Διπλωματία για την επίτευξη των γεωπολιτικών της στόχων.

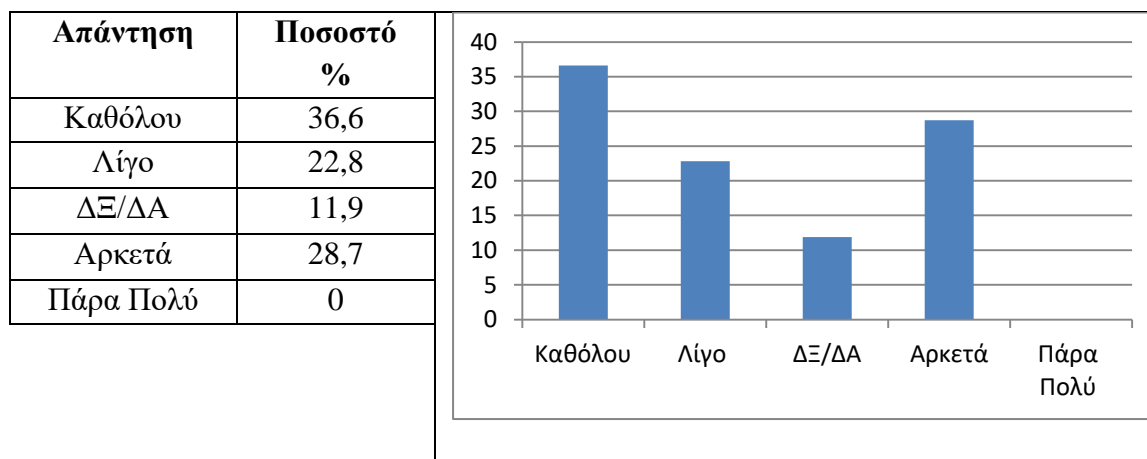
Το έτος 1950, ταυτόχρονα με την ίδρυση των τριών πρώτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ξεκίνησε η προσπάθεια για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (ΕΑΚ), που θα εξασφάλιζε υπεροχή στον αμυντικό τομέα έναντι όλων των γειτονικών κρατών. Η προσπάθεια αυτή όμως δεν ολοκληρώθηκε λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούσαν εκείνη την εποχή στην Ευρώπη, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι είχε ήδη ξεκινήσει η εποχή του ψυχρού πολέμου και επιπλέον ότι είχαν περάσει μόνο πέντε χρόνια από την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ήταν πολύ νωρίς για να μπορεί να επανεξοπλιστεί η Δυτική Γερμανία.

Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 καθιερώθηκε για πρώτη φορά ο πυλώνας της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας, ως ένας από τους τρεις βασικούς πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρόλα αυτά μέχρι σήμερα δεν έχει σχηματιστεί Κοινός Ευρωπαϊκός στρατός και οι αρμοδιότητες που θα είχε έχουν ουσιαστικά εκχωρηθεί στην Βορειοατλαντική Συμμαχία(NATO). Το κενό αυτό που έχει δημιουργηθεί από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον αμυντικό τομέα έχει γίνει ιδιαίτερα αισθητό μετά το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία, με τον Αμερικανικό παράγοντα να κατέχει κυρίαρχο ρόλο στις στρατιωτικές και πολιτικές εξελίξεις εντός της Ευρωπαϊκής ηπείρου.

Όσον αφορά τον διπλωματικό τομέα, η Ευρωπαϊκή Ένωση με την Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 δημιούργησε την θέση του "Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Ασφάλειας", ο οποίος προεδρεύει στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων και γενικά συντονίζει ολόκληρη την Διπλωματική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έντονη δυσαρέσκεια των νέων για τους χειρισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις δύο παραπάνω πολεμικές συγκρούσεις, οφείλεται στο γεγονός ότι και στις δύο περιπτώσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθεί τις εξελίξεις χωρίς να μπορεί να διαδραματίσει κάποιον ουσιαστικό ρόλο για τον τερματισμό των συγκρούσεων αυτών, και ότι η συνολική αντίδρασή της έχει περιοριστεί μόνο στο να επιβάλει στην Ρωσία κάποιες οικονομικές κυρώσεις αμφιβόλου αποτελέσματος.

21) Είστε ικανοποιημένος(η) από τον τρόπο που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις οικονομικές κρίσεις όπως για παράδειγμα το πρόβλημα της χώρας μας την προηγούμενη δεκαετία;

Τις απαντήσεις που λάβαμε σε αυτήν την ερώτηση μπορούμε να τις χωρίσουμε σε τρεις κατηγορίες ως εξής:

α) Με ποσοστό 36,6% έχουμε αυτούς που απάντησαν "καθόλου" και είναι αυτοί που πιστεύουν ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υπεύθυνη για την δημιουργία των Δημοσιονομικών προβλημάτων και της κρίσης χρέους της χώρας μας, επίσης θεωρούν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επέδειξε αλληλεγγύη στον δοκιμαζόμενο Ελληνικό λαό και ότι γενικά ενδιαφέρθηκε μόνο να διασφαλίσει τα δικά της οικονομικά συμφέροντα.

β) Στην δεύτερη κατηγορία με ποσοστό 22,8% έχουμε αυτούς που απάντησαν "λίγο", οι οποίοι αποδέχονται μεν την άποψη των πρώτων για την σκληρή στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της Ελλάδας, συνυπολογίζοντας όμως ότι, τελικά απεφεύχθη η στάση πληρωμών – χρεωκοπία της χώρας, έστω και με πολλές θυσίες εκ μέρους των Ελλήνων πολιτών, αναγνωρίζουν την συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο όλο εγχείρημα της οικονομικής διάσωσης.

γ) Τέλος έχουμε την τρίτη κατηγορία ατόμων με ποσοστό 28,7% που απάντησαν "αρκετά" οι οποίοι θεωρούν ότι, ήταν μονόδρομος για την χώρα η αποδοχή της αναδιάρθρωσης του Δημόσιου χρέους και η επιβολή των σκληρών όρων από τους δανειστές, που αυτή συνεπάγονταν.

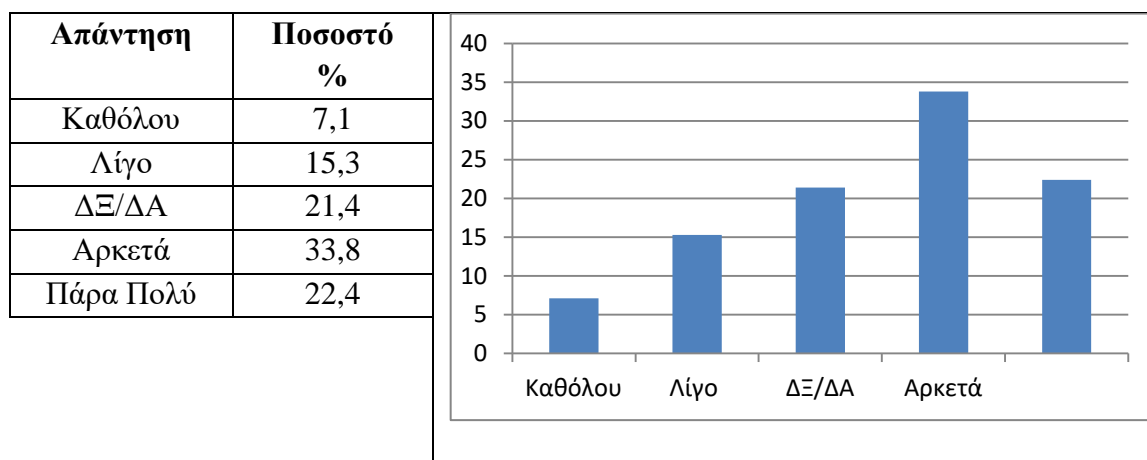
Πρέπει να τονίσουμε ότι, αυτή την δυσαρέσκεια που μετρήσαμε στους νέους και η οποία πλησιάζει το 60%, την συναντάμε σε ολόκληρη την Ελληνική κοινωνία και πιθανόν σε μεγαλύτερα ποσοστά. Οι περισσότεροι πολίτες εστιάζουν στο γεγονός της

ανύπαρκτης Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης. Δυστυχώς για εμάς, η "ρήτρα αλληλεγγύης" δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση της Ελληνικής κρίσης χρέους, σε αντίθεση με την "ρήτρα μη διάσωσης", η οποία ήταν τελικά αυτή που εφαρμόστηκε.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι, ο τρόπος που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετώπισε την Ελληνική κρίση χρέους ήταν σύμφωνος με τις βασικές αρχές των Συνθηκών, και δεν υπήρχε οποιαδήποτε υποχρέωση εκ μέρους της να χειριστεί το θέμα με διαφορετικό τρόπο. Συγκεκριμένα η Συνθήκη αναφέρει « η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές οι άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών-μελών». (άρθρο 25 της Ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Για την ερμηνεία του παραπάνω άρθρου παραθέτουμε το εξής απόσπασμα « Όπως επισημαίνει ο Jean Pisani-Ferry, σκοπός αυτής της διάταξης που εισήχθη μετά από ρητή απαίτηση της Γερμανίας, είναι να προειδοποιήσει τους πιστωτές ότι ο δανεισμός των χωρών είναι ριψοκίνδυνος και ότι δεν μπορούν να υπολογίζουν σε οποιαδήποτε μορφή ενίσχυσης ενός κράτους που απειλείται με χρεοκοπία» (Ι. Βαβούρας-Χ. Βαβούρα 2019).

22) Σας προβληματίζει η εκχώρηση μέρους της Εθνικής Κυριαρχίας της Ελλάδας υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Το 56,2% αυτών που απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση προβληματίζονται "αρκετά" έως "πάρα πολύ" από την εκχώρηση μέρους της Εθνικής Κυριαρχίας της Ελλάδας υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μόνο το 7,1% επιθυμεί την δημιουργία ισχυρών Ευρωπαϊκών Θεσμών και σταδιακή κατάργηση των αντίστοιχων Εθνικών.

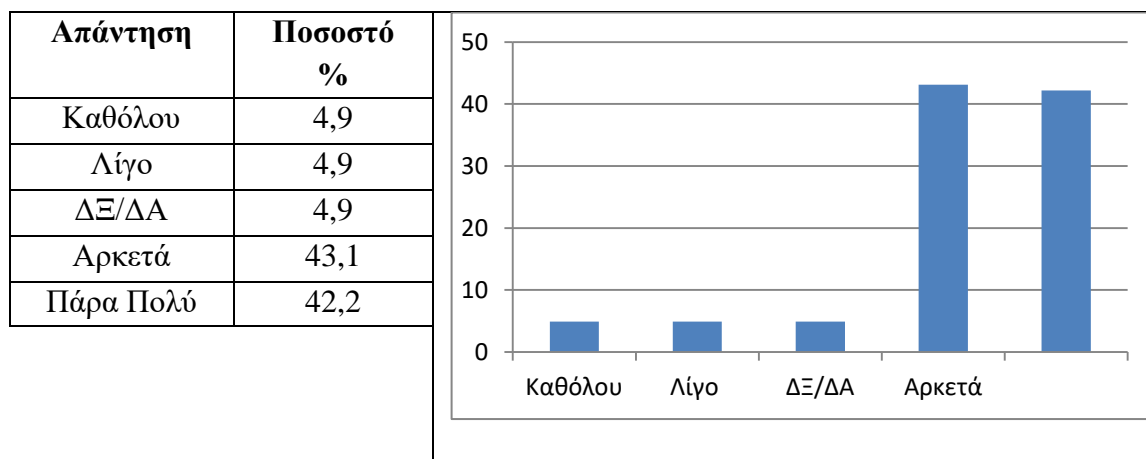
Το ζήτημα συνδέεται με την μορφή που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα καθώς και με αυτήν που θέλουμε να έχει τα επόμενα χρόνια. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν υπερεθνικό οργανισμό, ο οποίος ακροβατεί διαρκώς μεταξύ Ομοσπονδίας και Συνομοσπονδίας. Μετά από την αποτυχία υιοθέτησης του Κοινού Ευρωπαϊκού Συντάγματος την δεκαετία του 2000, μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πήρε την μορφή Ομοσπονδίας και ότι τα κράτη-μέλη δεν είναι ακόμη έτοιμα να απαρνηθούν το Εθνικό τους Σύνταγμα υπέρ ενός Ευρωπαϊκού Συντάγματος, θεωρώντας ότι θα υπήρχε ο κίνδυνος να αυτοκαταργηθούν ως Εθνικά κράτη. Φοβήθηκαν δηλαδή να μην επικρατήσει η λογική που λέει ότι, αφού δεν υπάρχει Εθνικό Σύνταγμα, που αποτελεί τον θεμελιώδη νόμο οργάνωσης και λειτουργίας του κράτους, δεν υπάρχει και Εθνικό κράτος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα στο στάδιο της "Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης" που σημαίνει ότι έχουμε ήδη εκχωρήσει κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας μας στους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς, όπως για παράδειγμα την αρμοδιότητα για την έκδοση του νομίσματος, που έχει εκχωρηθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Επίσης με την υπογραφή του "Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης", ή χώρα μας έχει αναλάβει δεσμεύσεις για συγκράτηση του πληθωρισμού σε ποσοστό κάτω του 2%, για περιορισμό του ετήσιου Δημοσίου Ελλείμματος σε ποσοστό μικρότερο του 3% του ΑΕΠ και σε περιορισμό του Δημοσίου χρέους σε ποσοστό μικρότερο του 60% του ΑΕΠ.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν εκχώρηση μέρους της Εθνικής Κυριαρχίας της χώρας, αλλά έχουν γίνει αποδεκτά σε μεγάλο βαθμό από το σύνολο της Ελληνικής κοινωνίας.

Αυτό που μας δείχνουν οι απαντήσεις που λάβαμε από τους νέους είναι ότι, δεν είναι έτοιμοι να δεχθούν επιπλέον παραχωρήσεις από αυτές που έχουν ήδη γίνει στον οικονομικό τομέα και ότι επιθυμούν να παραμείνει η Ελλάδα μία ανεξάρτητη ξεχωριστή χώρα που διατηρεί ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

23) Πιστεύετε ότι οι ισχυρότερες οικονομικά χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωφελούνται πολύ περισσότερο από την συμμετοχή τους στην Ένωση σε σχέση με τις υπόλοιπες;

Στις απαντήσεις που λάβαμε η άποψη των νέων εκφράστηκε με μεγάλη σαφήνεια και δεν μπορούμε να πούμε ότι αποτέλεσε έκπληξη. Το ποσοστό αυτών που πιστεύουν ότι τα ισχυρότερα οικονομικά κράτη ωφελούνται "αρκετά" ή "πάρα πολύ" περισσότερο από ότι τα υπόλοιπα από την συμμετοχή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση έφτασε στο εντυπωσιακό 85,3% επί του συνόλου των απαντήσεων.

Οι νέοι θεωρούν ότι η συνολική οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν επιμερίζεται ομοιόμορφα μεταξύ των κρατών-μελών, με αποτέλεσμα να έχουμε μία Ευρωπαϊκή Ένωση δύο ταχυτήτων, με τον ανεπτυγμένο οικονομικά βορρά να εμφανίζει υψηλότερα ποσοστά ανάπτυξης σε σχέση με τον λιγότερο αναπτυγμένο οικονομικά νότο.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, δύο από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η δημιουργία της Κοινής αγοράς προϊόντων και της Κοινής αγοράς της εργασίας και της παροχής υπηρεσιών. Στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι, η εφαρμογή της Κοινής αγοράς εξυπηρετεί τα ανεπτυγμένα βιομηχανικά κράτη-μέλη της Ένωσης, επειδή ευνοούνται από την μετακίνηση εργατικού δυναμικού από τις φτωχότερες χώρες και μπορούν να κρατούν χαμηλά το εργασιακό κόστος, αλλά και λόγω της κατάργησης των δασμών και των λοιπών φόρων ισοδύναμου αποτελέσματος εντός της Ένωσης, τα προϊόντα τους έχουν πολύ ανταγωνιστικές τιμές στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες.

Τα ανωτέρω βρίσκουν απόλυτη εφαρμογή στην Γερμανική οικονομία, η οποία έχει χαρακτηριστεί και ως η ατμομηχανή της Ευρώπης. Η Γερμανική οικονομία αφού

ξεπέρασε τα οικονομικά προβλήματα της δεκαετίας του 1990, απορρόφησε εργατικό δυναμικό από την υπόλοιπη Ευρώπη αλλά και από τρίτες χώρες μέσω των προσφυγικών ροών, αύξησε την βιομηχανική της παραγωγή και απέκτησε ηγετικό ρόλο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

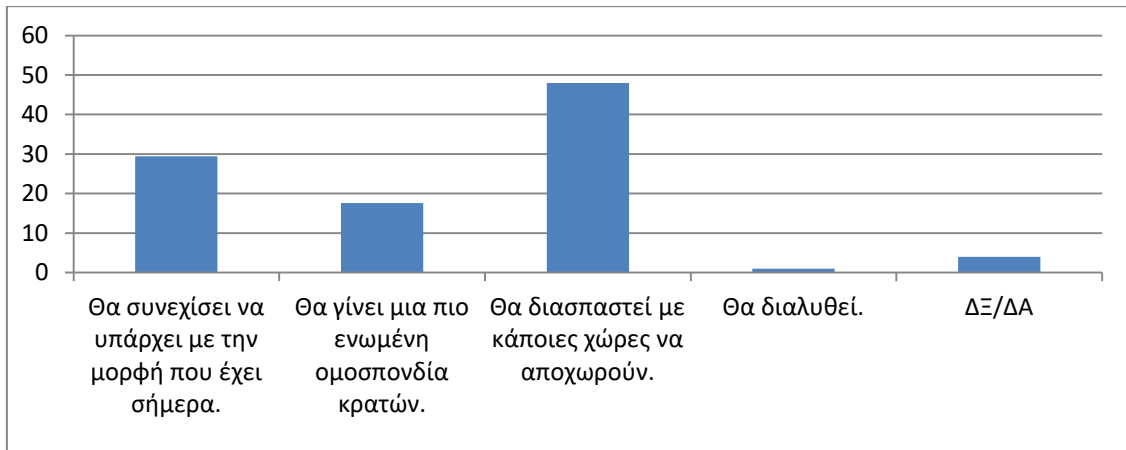
Πιστεύω ότι οι νέοι έχουν αποδεχθεί τον ηγετικό ρόλο της Γερμανίας και της Γαλλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έχουν συνειδητοποιήσει ότι η Ελλάδα διαθέτει πολύ μικρότερη οικονομία, που δεν μπορεί να ανταγωνισθεί αυτές τις οικονομικά ισχυρές χώρες.

Θεωρώ ότι, επειδή το χάσμα που υπήρχε στην οικονομική ανάπτυξη μεταξύ της Ελλάδας και της Ένωσης, ήταν γνωστό στους Έλληνες από την πρώτη ημέρα εισόδου της χώρας μας στην τότε ΕΟΚ, το γεγονός ότι παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει τα τελευταία σαράντα χρόνια δεν έχει εξαλειφθεί, δεν αποτελεί παράγοντα αύξησης του ευρωσκεπτικισμού.

Οι νέοι πιστεύουν ότι είναι καλύτερα για την χώρα να παραμείνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραβλέποντας τις διαφορές και τις ανισότητες που επικρατούν μέσα σε αυτήν, παρά να αποχωρήσει από την Ένωση και να βρεθεί μόνη σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό περιβάλλον.

24) Ποια πιστεύετε πως θα είναι η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα επόμενα δέκα χρόνια;

Απάντηση	Πλήθος Απαντήσεων	Ποσοστό %
Θα συνεχίσει να υπάρχει με την μορφή που έχει σήμερα.	30	29,4
Θα γίνει μια πιο ενωμένη ομοσπονδία κρατών.	18	17,6
Θα διασπαστεί με κάποιες χώρες να αποχωρούν.	49	48
Θα διαλυθεί.	1	1
ΔΞ/ΔΑ	4	4

Το 48% αυτών που απάντησαν θεωρούν ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα διασπαστεί τα επόμενα χρόνια με κάποια κράτη να αποχωρούν, ενώ σχεδόν κανένας δεν πιστεύει ότι θα υπάρχει πλήρης κατάρρευση και διάλυση της Ένωσης μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια.

Οι νέοι πιστεύουν ότι παρά τα προβλήματα πολυφωνίας που έχουν δημιουργηθεί με την είσοδο αρκετών χωρών από το πρώην ανατολικό μπλοκ, η πλειοψηφία των κρατών που αποτελούν την Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει σταθερά προσανατολισμένη προς την Ευρωπαϊκή ιδέα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην 70χρονη διαδρομή της έχει αντιμετωπίσει διάφορα μεγάλα προβλήματα, τα οποία κατάφερε πάντα να ξεπερνά μέσα από διαπραγματεύσεις και συμβιβασμούς. Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα είναι η συνεχώς αυξανόμενη τάση του ευρωσκεπτικισμού, ο οποίος συνήθως υποκινείται από τα ακροδεξιά κόμματα που δραστηριοποιούνται εντός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση αυτής της άποψης περί διάσπασης έπαιξε η αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση το έτος 2020, μετά από δημοψήφισμα που είχε διεξαχθεί το έτος 2016, με τον ακροδεξιό πολιτικό Νάιτζελ Πολ Φάρατζ να είναι υπεύθυνος σε μεγάλο βαθμό για αυτήν την αρνητική εξέλιξη.

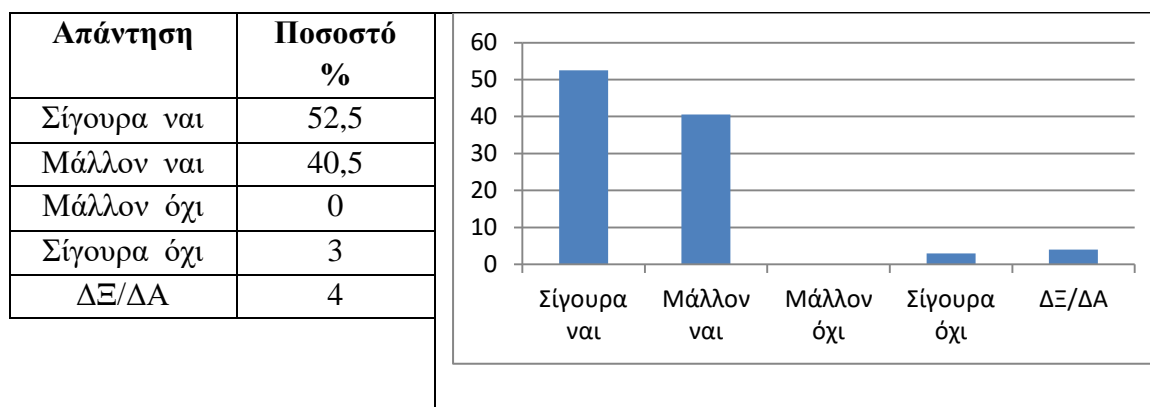
Παρόμοια φαινόμενα με αυτά της Μεγάλης Βρετανίας έχουμε στην Γαλλία, την Ουγγαρία και την Ιταλία. Στην Γαλλία το ακροδεξιό κόμμα που ελέγχει η Μαρίν Λε Πεν ήρθε πρώτο στις Ευρωεκλογές που διεξήχθησαν πρόσφατα και ανάγκασε τον πρωθυπουργό Εμανουέλ Μακρόν να προκηρύξει Εθνικές εκλογές, το αποτέλεσμα των οποίων έχει περιπλέξει ακόμη περισσότερο την πολιτική κατάσταση της χώρας.

Η κατάσταση δεν είναι καλύτερη στην Ουγγαρία, όπου εκτελεί χρέη Πρωθυπουργού ο λαϊκιστής ακροδεξιός πολιτικός Βίκτορ Όρμπαν από το έτος 2010 έως σήμερα, ο οποίος συγκέντρωσε μάλιστα πολύ υψηλά ποσοστά στις τελευταίες Εθνικές εκλογές. Ο Όρμπαν εκτός από υπέρμαχος του κοινωνικού συντηρητισμού, έχει μια αυξανόμενη τάση προς τον ευρωσκεπτικισμό και πολύ συχνά οι ενέργειές του έρχονται σε αντίθεση με τις αποφάσεις των Οργάνων και των Θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κάτι αντίστοιχο έχουμε και στην Ιταλία, με την ακροδεξιά πολιτικό Τζόρτζια Μελόνι να μην διστάζει να εκφράζει αντιευρωπαϊκές της απόψεις σε κάθε ευκαιρία που θα της δοθεί.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, είναι απόλυτα φυσικό να διατηρούνται επιφυλάξεις, από το 48% των ερωτηθέντων, για το αν θα συνεχίσουν ενωμένα την κοινή τους πορεία τα 27 κράτη-μέλη της Ένωσης τα επόμενα 10 χρόνια.

25) Πιστεύετε πως μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια, η Ελλάδα θα εξακολουθεί να είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Σε αυτήν την ερώτηση λάβαμε το υψηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων που αγγίζει το 93%, και πιο συγκεκριμένα το 52,5% των νέων απάντησε "Σίγουρα ναι" και το 40,5% "Μάλλον ναι" στο ερώτημα εάν θα εξακολουθήσει η Ελλάδα να είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα επόμενα 10 χρόνια.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την παραμονή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολλοί, κυριότερος από αυτούς είναι να εξακολουθήσει να λειτουργεί η Ένωση με τον τρόπο που λειτουργεί σήμερα και να μην μετασηματιστεί σε έναν οργανισμό επιζήμιο για τα Ελληνικά συμφέροντα. Ένας δεύτερος παράγοντας είναι να μπορεί η χώρα μας να ανταποκριθεί και να εφαρμόσει όλες τις δεσμεύσεις που

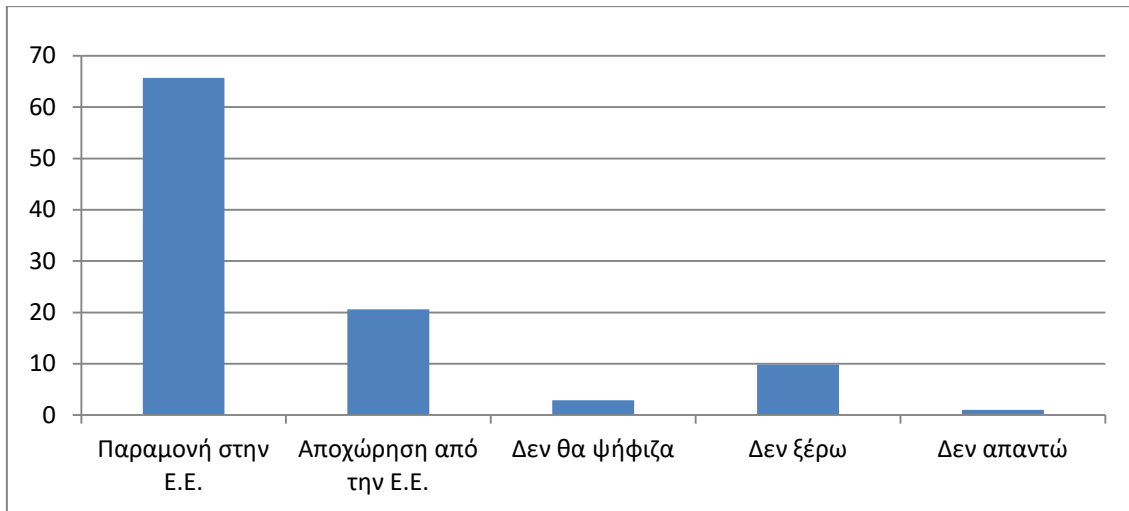
απορρέουν από τις Συνθήκες, όπως για παράδειγμα τους περιορισμούς και τις διαδικασίες που έχουν εισαχθεί με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Το ΣΣΑ είχε ανασταλεί λόγω της πανδημίας του COVID 19 μέχρι την 31-12-2023, αλλά εξακολουθεί να ισχύει, μέχρι την αναθεώρησή του, και η εφαρμογή του είναι επιβεβλημένη ως έχει σήμερα.

Η Ελλάδα βέβαια βρίσκεται εκτός αυτού του πλαισίου λόγω των ειδικών ρυθμίσεων του Δημόσιου χρέους που έγιναν κατά την διάρκεια της κρίσης, αλλά παρόλα αυτά δεν μπορεί να αποκλειστεί η εμφάνιση μιας νέας κρίσης χρέους τα επόμενα χρόνια και ο τρόπος που θα την διαχειριστούν οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί τότε δεν είναι σήμερα γνωστός και δεδομένος.

Σε γενικές γραμμές θα λέγαμε ότι οι Έλληνες πολίτες έχουν σταθερά φιλοευρωπαϊκό προσανατολισμό και δεν είναι διατεθειμένοι να αποχωρίσουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρέπει παρόλα αυτά να μην υποτιμηθεί η επιρροή που ασκείται στους Έλληνες πολίτες από λαϊκιστές, ακροδεξιούς και ευρωσπεπτικιστές πολιτικούς, και να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μην εμπλακούμε σε δυσάρεστες καταστάσεις, ανάλογες με αυτές που αντιμετωπίζουν οι Βρετανοί πολίτες μόλις τέσσερα χρόνια μετά το BREXIT.

26) Αν γίνονταν δημοψήφισμα για την παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τι θα ψηφίζατε;

Απάντηση	Πλήθος Απαντήσεων	Ποσοστό %
Παραμονή στην Ε.Ε.	67	65,7
Αποχώρηση από την Ε.Ε.	21	20,6
Δεν θα ψηφίζα	3	2,9
Δεν ξέρω	10	9,8
Δεν απαντώ	1	1

Με αυτήν την ερώτηση ολοκληρώθηκε η διαδικασία της στατιστικής έρευνας και τέθηκε στους νέους προς απάντηση η σημαντικότερη από όλες τις ερωτήσεις.

Σε ποσοστό 65,7% οι νέοι μας απάντησαν ότι θα ψήφιζαν υπέρ της παραμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό 20,6% είναι διατεθειμένο να ψηφίσει υπέρ της αποχώρησης από αυτήν. Η αδιευκρίνιστη ψήφος είναι μόνο 13,7% επί του συνόλου, ποσοστό που είναι πολύ μικρό και δεν μπορεί να ανατρέψει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας ανεξάρτητα από την κατεύθυνση που τελικά θα κινηθεί.

Οι λόγοι για τους οποίους δύο στους τρεις νέους επιλέγουν την παραμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζονται στις περισσότερες από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου. Για παράδειγμα στην ερώτηση 5, που απάντησαν με ποσοστό 69,2% ότι, η χώρα μας είναι ωφελημένη έστω και σε μικρό βαθμό από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε όλες σχεδόν τις απαντήσεις, οι θετικές απόψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση κυμαίνονταν μεταξύ 50% και 60%, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπήρχαν και απαντήσεις με τις οποίες αποδοκιμάστηκε η στάση της Ένωσης, όπως για παράδειγμα στην αντιμετώπιση των οικονομικών και γεωπολιτικών κρίσεων και της άνιση κατανομής της συνολικής οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών κρατών-μελών.

Ένας άλλος σπουδαίος λόγος για τον οποίο υποστηρίζουν την "παραμονή" είναι ότι, αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια ως πολίτες της Ένωσης, τόσο όσον αφορά τον κίνδυνο πολεμικής εμπλοκής με την Τουρκία, λόγω των εδαφικών διεκδικήσεων που αυτή προβάλλει, αλλά και όσον αφορά την διασφάλιση των ατομικών τους δικαιωμάτων και των προσωπικών τους ελευθεριών.

Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πολλοί νέοι συνεχίζουν τις σπουδές τους σε Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και αρκετοί από αυτούς σχεδιάζουν να ζήσουν και να εργαστούν σε κάποια Ευρωπαϊκή χώρα, πράγμα που είναι πολύ εύκολο να γίνει όσο έχουν την ιδιότητα του Ευρωπαίου πολίτη. Είναι λοιπόν συχνά οι προσωπικοί λόγοι που τους ωθούν να ψηφίσουν "παραμονή" και να παραβλέψουν κάποιες δυσλειτουργίες της Ένωσης, οι οποίες δεν τους ζημιώνουν σε ατομικό επίπεδο.

Πιστεύω ότι οι νέοι που συμμετείχαν στην έρευνα, δεν μπορούν στην πλειοψηφία τους να φανταστούν τον εαυτό τους μακριά από την Ευρωπαϊκή οικογένεια. Έχουν γεννηθεί και έχουν μεγαλώσει μέσα στην ενωμένη Ευρώπη και παρόλο που αναγνωρίζουν τα αδύνατα σημεία της, δεν είναι διατεθειμένοι να την εγκαταλείψουν.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

5. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας παρουσιάστηκαν οι λόγοι που οδήγησαν στην δημιουργία της Ένωσης, η διαχρονική της εξέλιξη από την ιδρυτική Συνθήκη έως σήμερα, οι Θεσμοί και τα Όργανα που συμβάλουν στην εύρυθμη λειτουργία της, τα στάδια της Οικονομικής Ολοκλήρωσης καθώς και μία ερμηνεία της φύσης και της υπόστασής της.

Αυτό που πρέπει οπωσδήποτε να συγκρατήσουμε και να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω αναζήτηση και προβληματισμό, ειδικά τώρα που έχει ξεκινήσει ένα κύμα αμφισβήτησης κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι το ότι, η Ένωση δημιουργήθηκε με σκοπό να σταματήσουν οι οικονομικές διαμάχες μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, που είχαν οδηγήσει κατά το παρελθόν στον Α΄ και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο σκοπός δηλαδή ήταν η ειρηνική συνύπαρξη των ευρωπαϊκών λαών, ενώ η οικονομική ολοκλήρωση, η ανάπτυξη και η ευημερία είναι τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξή του.

Αν κρίνουμε από το αποτέλεσμα, μπορούμε να πούμε ότι τόσο οι εμπνευστές της Ένωσης, όσο και όλοι αυτοί που συνέβαλαν στην δημιουργία και την εξέλιξή της, θα αισθάνονταν απόλυτα δικαιωμένοι αφού κατάφεραν να εξασφαλίσουν μέχρι σήμερα μια ειρηνική περίοδο 75 ετών για την ευρωπαϊκή Ήπειρο.

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι ούτε Ομοσπονδία κρατών, ούτε Συνομοσπονδία αλλά ούτε και Διεθνής Οργανισμός. Είναι ένας Υπερεθνικός Οργανισμός που συγκεντρώνει στοιχεία των τριών μορφών που αναφέρθηκαν, χωρίς να ταυτίζεται με κάποιο από αυτά ή με οτιδήποτε άλλο έχει υπάρξει στο παρελθόν.

Για αυτόν τον λόγο, ότι δηλαδή δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο, η Ένωση εξελίσσεται συνεχώς με προσεκτικά βήματα, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά και έχει καταφέρει να ξεπεράσει τα στάδια της Ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου, της Τελωνειακής Ένωσης, της Κοινής Αγοράς, της Οικονομικής Ένωσης και να

βρίσκεται σήμερα στο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ένα βήμα πριν το τελευταίο στάδιο της Πλήρους Οικονομικής Ολοκλήρωσης.

Από την ενότητα που περιγράφεται η διαχρονική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει οπωσδήποτε να συγκρατήσουμε την Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992, η οποία θεωρείται η ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επειδή άνοιξε τον δρόμο για συνεχώς στενότερη συνεργασία των κρατών μελών, πέραν των οικονομικών θεμάτων, όπως για παράδειγμα την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, την ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, ενώ στον οικονομικό τομέα θεμελίωσε την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Εξίσου σημαντική με την προηγούμενη είναι η Συνθήκη της Λισσαβόνας του 2007, η οποία έδωσε στην Ευρωπαϊκή Ένωση την σημερινή της μορφή. Είναι η Συνθήκη για την λειτουργία της Ένωσης και με αυτήν καθορίζονται οι αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της και γενικά ολόκληρος ο τρόπος λειτουργίας αυτού του Υπερεθνικού Οργανισμού.

Κλείνοντας να επισημάνουμε ότι, ως ευρωπαίοι πολίτες έχουμε την υποχρέωση να γνωρίζουμε τους Θεσμούς και τα Όργανα της Ένωσης καθώς και τις αρμοδιότητές τους, επειδή οι αποφάσεις τους έχουν άμεση επίδραση στην οικονομική και κοινωνική μας ζωή. Πρέπει λοιπόν να έχουμε σαφή εικόνα του ρόλου που έχει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ελεγκτικό Συνέδριο για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τον τρόπο λήψης των αποφάσεων εντός της Ένωσης ώστε να κάνουμε τις επιλογές που μας ταιριάζουν, ως πολιτικά υπεύθυνα άτομα.

5.2 ΟΙ ΦΙΛΟΕΥΡΩΠΑΪΣΤΕΣ

Το σύνολο της ευρωπαϊκής κοινωνίας είναι σήμερα διχασμένο περισσότερο από ότι στο παρελθόν όσον αφορά τα οφέλη από την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχουν σχηματιστεί δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα, αυτό των φιλοευρωπαϊστών και αυτό των ευρωσκεπτικιστών, οι απόψεις των οποίων μεταφέρονται και στην πολιτική σκηνή, με την δημιουργία κομμάτων με φιλοευρωπαϊκό ή αντιευρωπαϊκό προσανατολισμό αντίστοιχα.

Εκτός από την ειρήνη και την σταθερότητα που αναπτύχθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο, στο δεύτερο κεφάλαιο της Διπλωματικής εργασίας παρουσιάστηκαν τα υπόλοιπα επιχειρήματα των φιλοευρωπαϊστών, που συνοψίζονται στα εξής: οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, Δημοκρατικά Δικαιώματα και ελεύθερη έκφραση της βούλησης των πολιτών, Οικονομική και Νομισματική Ένωση – ανάπτυξη και σταθερότητα, ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών βάσει της Συμφωνίας ΣΕΝΓΚΕΝ και άλλα μικρότερα επιτεύγματα που έχουν εφαρμογή στην καθημερινή ζωή των ευρωπαίων.

Όσον αφορά την ανάπτυξη, τονίστηκε η σημασία των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ), των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (ΚΠΣ) και του Εταιρικού Συμφώνου στο Πλαίσιο της Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) στην ανάπτυξη των ασθενέστερων οικονομικά χωρών όπως η Ελλάδα, με στόχο την σύγκλιση με τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της βόρειας Ευρώπης.

Γίνεται επίσης αναφορά στο τεράστιο οικονομικό επίτευγμα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), η οποία προσφέρει από την μία μεριά σταθερότητα, ασφάλεια και ανάπτυξη, ενώ από την άλλη βάζει περιορισμούς και δίνει κατευθύνσεις στο κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίζουν υγιή Δημόσια Οικονομικά και να κρατούν τους δείκτες των μακροοικονομικών τους μεγεθών σε αποδεκτά επίπεδα.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην Ζώνη Ελεύθερης Κυκλοφορίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή αλλιώς Ζώνη ΣΕΝΓΚΕΝ, επειδή αποτελεί, μαζί με το ενιαίο νόμισμα, τις δύο σημαντικότερες αλλαγές στην καθημερινή ζωή των ευρωπαίων. Η ευκολία με την οποία μπορούμε σήμερα να ταξιδέψουμε στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις, χωρίς Διαβατήριο και ελέγχους στα αεροδρόμια, χρησιμοποιώντας εκεί τα ίδια χρήματα και τις τραπεζικές κάρτες που χρησιμοποιούμε και στην χώρα μας και με το κινητό μας τηλέφωνο σε πλήρη λειτουργία, ήταν αδιανόητη τις προηγούμενες δεκαετίες.

Πέρα από όλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εξασφαλίσει μια Ενιαία Αγορά αγαθών, υπηρεσιών και εργασίας, φροντίζει για την προστασία των ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τόσο των Ευρωπαίων πολιτών όσο και αυτών που βρίσκονται εντός της επικράτειάς της, μεριμνά για την ποιότητα των τροφίμων, αναλαμβάνει δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, του κλίματος και της βιοποικιλότητας, παρέχει άμεσα βοήθεια σε χώρες που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές ή άλλες ανθρωπιστικές κρίσεις και έχει δημιουργήσει την τρίτη κατά σειρά μεγέθους οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο με πολύ θετικά αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες της.

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται επίσης αναφορά στην σχέση της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και σε δύο Έλληνες πολιτικούς, τον Κωνσταντίνο

Καραμανλή, ο οποίος επιδίωξε και τελικά κατάφερε την ένταξη της χώρας μας στην τότε ΕΟΚ και τον Κωνσταντίνο Σημίτη, ο οποίος ηγήθηκε της διαδικασίας ένταξης της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).

Η Ελλάδα έχει μια ιδιαίτερη σχέση με την Ευρώπη, καθώς είναι κοινά αποδεκτό ότι ολόκληρος ο δυτικός πολιτισμός και η ευρωπαϊκή σκέψη έχουν τις ρίζες τους στον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό, ο οποίος περνώντας μέσα από τον Ρωμαϊκό πολιτισμό και αργότερα την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό, εξελίχθηκε σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε ευρωπαϊκή κουλτούρα. Η χώρα μας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την Ευρώπη και δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να απουσιάζει από το τεράστιο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης.

Στο δεύτερο λοιπόν κεφάλαιο περιγράψαμε όλους τους λόγους για τους οποίους δεν πρέπει να σταθούμε αδιάφοροι απέναντι στο κίνημα των ευρωσκεπτικιστών που συνεχώς δυναμώνει, αλλά να υπερασπιστούμε με κάθε τρόπο την διατήρηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής, των ευρωπαϊκών αξιών και του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

5.3 ΟΙ ΕΥΡΩΣΚΕΠΤΙΚΙΣΤΕΣ

Στο τρίτο κεφάλαιο της Διπλωματικής εργασίας έγινε αναφορά στο πολιτικό δόγμα του ευρωσκεπτικισμού και παρουσιάστηκαν οι απόψεις αυτών που ασπάζονται τις θέσεις του. Αναφερθήκαμε ξεχωριστά στους τρεις βασικούς άξονες που συγκροτούν την αντιευρωπαϊκή σκέψη: τον φόβο για την απώλεια της εθνικής κυριαρχίας, το μεταναστευτικό πρόβλημα και τον φόβο για την διαφθορά των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έγινε επίσης αναφορά στο BREXIT και στην άνοδο της ευρωπαϊκής ακροδεξιάς.

Οι ευρωσκεπτικιστές βρίσκονται συνήθως στα δύο άκρα του πολιτικού φάσματος, ανήκουν δηλαδή στην ακροδεξιά ή στην ακροαριστερά. Αυτοί που βρίσκονται στην ακροαριστερά είναι έτσι κι αλλιώς ενάντια σε ολόκληρο το οικοδόμημα της λεγόμενης ελεύθερης οικονομίας και έχουν εντελώς αντίθετες απόψεις για την οργάνωση της παραγωγής και των κοινωνικών δομών. Ωστόσο, επειδή κατέχουν πολύ μικρά ποσοστά αποδοχής από το εκλογικό σώμα και δεν φαίνεται να τα αυξάνουν παρόλο που ο ευρωσκεπτικισμός ενισχύεται συνεχώς, δεν φαίνεται να έχουν ρόλο στις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις.

Αντίθετα τα ακροδεξιά πολιτικά κόμματα ενισχύουν εκλογικά τις θέσεις τους και συμμετέχουν σε κυβερνήσεις συνεργασίας σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

Η άνοδος των ακροδεξιών κομμάτων επηρεάζει ολόκληρο το πολιτικό σύστημα, καθώς τα κεντροδεξιά κόμματα, που κυβερνούν σήμερα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, υιοθετούν ακροδεξιές απόψεις προκειμένου να ανακόψουν την διαρροή ψήφων προς την ακροδεξιά. Τα βασικά χαρακτηριστικά των ακροδεξιών κομμάτων είναι ο εθνικισμός, ο αυταρχισμός, η ισχυρή ηγεσία, η μισαλλοδοξία, η βία, η ξενοφοβία, η εναντίωση τους στην μετανάστευση και την διαφορετικότητα.

Όσον αφορά γενικά τους ευρωσπεπτικιστές, αυτοί πιστεύουν ότι οι χώρες που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση χάνουν την εθνική τους κυριαρχία, επειδή είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τους Κανονισμούς και τις Οδηγίες των Οργάνων της Ένωσης και να συμμορφώνονται με τις Αποφάσεις των Δικαστηρίων της. Η εκχώρηση μέρους της εθνικής κυριαρχίας είναι πραγματικό γεγονός, όμως αυτή γίνεται με την συναίνεση του κάθε κράτους μέλους προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της Ένωσης. Άλλωστε πως αλλιώς θα μπορούσαν τα 27 κράτη μέλη να συγκροτήσουν την Ένωση αν δεν ίσχυαν κοινοί κανόνες για όλους.

Το μεταναστευτικό ζήτημα αποτελεί το ισχυρότερο επιχείρημα στην ρητορική όλων των ακροδεξιών κομμάτων. Οι περιφερειακές πολεμικές συγκρούσεις και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, σε συνδυασμό με την φτώχεια που επικρατεί στις χώρες της αφρικανικής ηπείρου, είναι γεγονός ότι έχουν αυξήσει σε ανησυχητικό βαθμό τις ροές μεταναστών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το φαινόμενο της μαζικής παράνομης μετανάστευσης δεν είναι μόνο ευρωπαϊκό, αλλά το συναντάμε σε αρκετές ανεπτυγμένες χώρες του πλανήτη, όπως στις ΗΠΑ, στον Καναδά και στην Αυστραλία.

Φυσικά δεν είναι λύση να υψώνουμε φράχτες, να πνίγουμε ανθρώπους στην θάλασσα ή να τους πυροβολούμε στα χερσαία σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οφείλουμε να αναζητήσουμε άλλες πρακτικές σε παγκόσμιο επίπεδο, για τον περιορισμό του φαινομένου της παράνομης μετανάστευσης, στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των υπόλοιπων Διεθνών Οργανισμών.

Ο τρίτος πυλώνας της αντιευρωπαϊκής σκέψης είναι η διαφθορά των προσώπων που συμμετέχουν στην λήψη των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαφθορά είναι η κατάχρηση της πολιτικής δύναμης ή της Θέσης Ευθύνης για ίδιον όφελος και δεν αποτελεί φυσικά ευρωπαϊκό φαινόμενο, αλλά το συναντάμε σε όλες τις χώρες του κόσμου σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Το φαινόμενο αυτό αν και δεν μπορεί να εκλείψει, είναι απαραίτητο να περιορισθεί, με την αύξηση των ελέγχων και την

επιβολή αυστηρότερων ποινών στους παραβάτες, κατά πρώτο λόγο επειδή συμβάλει στην αύξηση της κοινωνικής αδικίας και κατά δεύτερο για να σταματήσει να αποτελεί επιχείρημα των ευρωσκεπτικιστών.

Όσον αφορά την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα λέγαμε ότι αποτελεί σταθμό στην ιστορία της Ένωσης και σημαντική ένδειξη των αρνητικών επιπτώσεων της ανόδου των ευρωσκεπτικιστών. Η αποχώρηση κράτους μέλους από την Ένωση έμοιαζε απίθανη τις προηγούμενες δεκαετίες και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το σχετικό άρθρο που ρυθμίζει την διαδικασία αποχώρησης κράτους μέλους, εισήχθη για πρώτη φορά με την Συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007.

Οι Βρετανοί πολίτες θεωρώντας ότι, δεν επωφελούνται αρκετά και κατ' αναλογία από την οικονομική ανάπτυξη της Ένωσης, ότι συνεισφέρουν υπέρογκα ποσά στον Ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, ότι πλήττονται από την μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ και ότι χάνεται σιγά-σιγά το μεγαλείο της Γηραιάς Αλβιόνας, ψήφισαν την 23 Ιουνίου 2016 την αποχώρηση της χώρας τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από την 31-12-2020 και μετά το ΗΒ βρίσκεται εκτός της Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία έπαψε να ισχύει στο εσωτερικό του. Έχουν περάσει σχεδόν τέσσερα χρόνια από το BREXIT και παρόλα αυτά τα θετικά αποτελέσματα που προσδοκούσαν οι Βρετανοί στον οικονομικό τομέα δεν έχουν ακόμα φανεί στον ορίζοντα. Αντίθετα η κατάσταση χειροτερεύει συνεχώς στον τομέα της μετανάστευσης, του πληθωρισμού και της ανεργίας. Η κυβέρνηση των Συντηρητικών του Σούνακ υπέστη συντριπτική ήττα στις πρόσφατες εθνικές εκλογές και η νέα κυβέρνηση των Εργατικών του Στάρμερ δεν φαίνεται να μπορεί να εξασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους για την ομαλοποίηση της οικονομικής ζωής της χώρας. Περιμένουμε να δούμε στα επόμενα χρόνια, αν οι Βρετανοί επέλεξαν σωστά ή παρασύρθηκαν από την λαϊκίστικη ρητορική του Ναϊτζελ Φάρατζ και της παρέας του σε ένα ολέθριο σφάλμα.

5.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το τέταρτο κεφάλαιο της Διπλωματικής εργασίας περιέχει τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου της Στατιστικής Έρευνας σε νέους 17 έως 28 ετών, καθώς και σχολιασμό – αιτιολογήσεις αυτών των απαντήσεων.

Παρουσιάζονται οι απόψεις των νέων ανθρώπων για την μέχρι σήμερα πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι προσδοκίες τους για την μελλοντική της εξέλιξη.

Όσον αφορά το παρελθόν οι νέοι πιστεύουν ότι, η χώρα μας έχει ευνοηθεί σημαντικά από την ένταξή της στην Ένωση σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής των πολιτών, στον τομέα των Εθνικών θεμάτων, της προώθησης μιας δίκαιης κοινωνίας και στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας. Αναλύοντας τις απαντήσεις, σχηματίζεται η εντύπωση ότι οι νέοι δεν γνωρίζουν τον πραγματικό λόγο δημιουργίας της Ένωσης, που δεν είναι άλλος από την διατήρηση της ειρήνης μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών, αλλά βλέπουν την Ένωση περισσότερο ως μια Οικονομική Διακρατική Συμφωνία, που δεν περιορίζεται στον οικονομικό τομέα, αλλά περιλαμβάνει και άλλους τομείς της καθημερινής ζωής των πολιτών των κρατών μελών. Εστιάζουν πολύ στα Οικονομικά Προγράμματα Σύγκλισης και τις οικονομικές ενισχύσεις που λαμβάνει η χώρα μας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και τις ευκαιρίες που προσφέρονται για εκπαίδευση και εργασία σε κάποια άλλη Ευρωπαϊκή χώρα.

Στην ερώτηση "αν η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση έχει προχωρήσει αρκετά ή ότι πρέπει να προχωρήσει και άλλο", απάντησαν σε ποσοστό 78% ότι επιθυμούν "να προχωρήσει και άλλο" παρουσιάζοντας μία ισχυρή φιλοευρωπαϊκή τάση. Παρόλα αυτά θεωρούμε ότι, οι συμμετέχοντες στην έρευνα παρεμήνευσαν τον όρο "Ολοκλήρωση" και του έδωσαν την έννοια της Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης ή της μεγαλύτερης προσέγγισης μεταξύ των Ευρωπαϊκών λαών ή ακόμα και της καλύτερης οργάνωσης και λειτουργίας των Ευρωπαϊκών Θεσμών. Καταλήγουμε σε αυτό το συμπέρασμα γιατί σε προηγούμενη ερώτηση έχουν εκφραστεί "κατά" της δημιουργίας μιας "Ευρωπαϊκής Κυβέρνησης" που θα αντικαθιστούσε τις Εθνικές Κυβερνήσεις των κρατών μελών.

Άρα ενώ γνωρίζουν ότι έχει εκχωρηθεί μέρος της Εθνικής κυριαρχίας στα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αντάλλαγμα οικονομικά και όχι μόνο οφέλη, εντούτοις δεν είναι διατεθειμένοι να προχωρήσουν στην Πλήρη Οικονομική Ολοκλήρωση, που θα σήμαινε την δημιουργία ενός Ενιαίου Ευρωπαϊκού Κράτους. Επιθυμούν να διατηρηθεί το καθεστώς που ισχύει σήμερα, το οποίο τους επιτρέπει να υιοθετούν την Ελληνική ή την Ευρωπαϊκή τους ταυτότητα κατά το δοκούν.

Στο πρώτο μέρος του βασικού ερωτήματος που εξετάσαμε, εάν δηλαδή επικρατεί στους νέους η τάση προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, η απάντηση είναι μάλλον αρνητική.

Από την άλλη μεριά, προσπαθώντας να μετρήσουμε πόσο έχουν επηρεαστεί από το δόγμα του ευρωσκεπτικισμού, παρατηρήσαμε ότι οι νέοι αναγνωρίζουν τις ελλείψεις και τα προβλήματα που υπάρχουν στην λειτουργία των Οργάνων της Ένωσης.

Ελλείψεις σχετικά με την διαμόρφωση μιας ισχυρής Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας, που θα έδινε καλύτερες προοπτικές εξεύρεσης λύσεων στις περιφερειακές πολεμικές συγκρούσεις (Ουκρανία, Παλαιστίνη, Συρία κλπ), αλλά και ελλείψεις όσον αφορά την διαχείριση των Οικονομικών κρίσεων και των κρίσεων Δημόσιου Χρέους που αντιμετωπίζουν κυρίως τα κράτη της νότιας Ευρώπης. Γνωρίζουν επίσης ότι οι ισχυρές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπτύσσονται με μεγαλύτερους ρυθμούς και εις βάρος των μικρότερων χωρών.

Έχουν γενικά μια πλήρη εικόνα των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών της Ένωσης, παρόλα αυτά δεν μπορούμε να πούμε ότι εντάσσονται στο στρατόπεδο των ευρωσκεπτικιστών. Μπορούμε λοιπόν με βεβαιότητα να πούμε ότι ο ευρωσκεπτικισμός δεν είναι η τάση που επικρατεί στην νέα γενιά της χώρας μας.

Ποια είναι τελικά σήμερα η κυρίαρχη τάση στις τάξεις των νέων ανθρώπων; Αφού όπως είδαμε δεν είναι ούτε υπέρ της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, ούτε ασπάζονται τις απόψεις των ευρωσκεπτικιστών.

Θεωρώ ότι οι νέοι σήμερα είναι αρκετά ρεαλιστές και εκτιμούν σωστά την τρέχουσα κατάσταση της Ένωσης, καθώς και τις γεωπολιτικές αλλαγές που συντελούνται στις περιοχές γύρω από αυτήν. Πιστεύουν ότι είναι πολύ νωρίς για να γίνει το επόμενο βήμα προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και προτείνουν ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των Ευρωπαϊκών κρατών και εξάλειψη των δυσλειτουργιών των οργάνων της Ένωσης.

Παράλληλα δεν είναι διατεθειμένοι να κάνουν βήματα πίσω, ούτε να στηρίξουν την αποχώρηση της Ελλάδας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρασυρμένοι από την λαϊκίστικη ρητορική των ευρωσκεπτικιστών, αλλά επιθυμούν να μείνουν προσηλωμένοι στο Ευρωπαϊκό Όραμα.-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση ή Ευρωσκεπτικισμός; Ποια τάση επικρατεί στην νέα γενιά της χώρας μας;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ηλικία

17 - 20	21 - 24	25 - 28
---------	---------	---------

2) Επίπεδο Εκπαίδευσης

Απόφοιτος Γυμνασίου
Μαθητής Λυκείου
Απόφοιτος Λυκείου
Φοιτητής ΑΕΙ
Πτυχιούχος ΑΕΙ
Κάτοχος Μεταπτυχιακού
Άλλο

3) Φύλο

Άνδρας
Γυναίκα
Άλλο

4) Ευνοεί οποιαδήποτε χώρα η ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Καθόλου	Λίγο	Ούτε ευνοεί - Ούτε ζημιώνει	Πολύ	Πάρα Πολύ
---------	------	--------------------------------	------	-----------

5) Η Ελλάδα ευνοήθηκε συνολικά από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Καθόλου	Λίγο	Ούτε ευνοήθηκε - Ούτε ζημιώθηκε	Πολύ	Πάρα Πολύ
---------	------	---------------------------------------	------	-----------

6) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Οικονομικής Ανάπτυξης και ευημερίας;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη - Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	-------------------------------------	-----------	----------------

7) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα των Εθνικών Θεμάτων;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη - Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	-------------------------------------	-----------	----------------

8) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της κουλτούρας και του πολιτισμού;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη – Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	----------------------------------	-----------	----------------

9) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Κρατικής οργάνωσης και της Δημόσιας Διοίκησης;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη – Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	----------------------------------	-----------	----------------

10) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Προώθησης μιας δίκαιης κοινωνίας;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη – Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	----------------------------------	-----------	----------------

11) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι κερδισμένη ή ζημιωμένη από την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση **στον τομέα της Περιβαλλοντικής προστασίας;**

Πολύ κερδισμένη	Κερδισμένη	Ούτε κερδισμένη – Ούτε ζημιωμένη	Ζημιωμένη	Πολύ ζημιωμένη
-----------------	------------	----------------------------------	-----------	----------------

12) Συνολικά από την συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα λέγατε ότι;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επωφεληθεί περισσότερο.
Η Ελλάδα έχει επωφεληθεί περισσότερο.
Και η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ένωση επωφελήθηκαν.
Ούτε η Ελλάδα ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν επωφεληθεί.
ΔΞ/ΔΑ

13) Ποιο από τα παρακάτω αγαθά πιστεύετε ότι προσδοκά μία χώρα από την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Οικονομική ανάπτυξη
Ειρήνη μεταξύ των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Καλύτερη ποιότητα ζωής των πολιτών
Ελεύθερη μετακίνηση των αγαθών και των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

14) Πιστεύετε ότι η συμμετοχή μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει στους νέους της χώρας αυτής περισσότερες ευκαιρίες στον επαγγελματικό και οικονομικό τομέα;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

15) Πόσο πιθανό θεωρείτε να εργαστείτε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

16) Πιστεύετε ότι οι Θεσμοί και τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν την Δημοκρατική νομιμοποίηση να αποφασίζουν για τα σημαντικότερα θέματα που αφορούν την ζωή των Ελλήνων πολιτών.

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

17) Πιστεύετε ότι μία "Ευρωπαϊκή Κυβέρνηση" θα ήταν ικανή να αντικαταστήσει τις Εθνικές Κυβερνήσεις των Κρατών Μελών;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

18) Πιστεύετε ότι η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει προχωρήσει πάρα πολύ ή ότι πρέπει να προχωρήσει και άλλο;

Έχει προχωρήσει πάρα πολύ.
Η ΕΕ έχει σήμερα την καλύτερή της μορφή.
Πρέπει να προχωρήσει και άλλο.

19) Πόσο ικανοποιημένος(η) είστε από την λειτουργία της Δημοκρατίας και της Δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα Πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

20) Είστε ικανοποιημένος(η) από τον τρόπο που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις γεωπολιτικές κρίσεις όπως για παράδειγμα τον πόλεμο στην Ουκρανία ή τον πόλεμο στην Παλαιστίνη;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

21) Είστε ικανοποιημένος(η) από τον τρόπο που η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει τις οικονομικές κρίσεις όπως για παράδειγμα το πρόβλημα της χώρας μας την προηγούμενη δεκαετία;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

22) Σας προβληματίζει η εκχώρηση μέρους της Εθνικής Κυριαρχίας της Ελλάδας υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

23) Πιστεύετε ότι οι ισχυρότερες οικονομικά χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωφελούνται πολύ περισσότερο από την συμμετοχή τους στην Ένωση σε σχέση με τις υπόλοιπες;

Καθόλου	Λίγο	ΔΞ/ΔΑ	Αρκετά	Πάρα πολύ
---------	------	-------	--------	-----------

24) Ποια πιστεύετε πως θα είναι η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα επόμενα δέκα χρόνια;

Θα συνεχίσει να υπάρχει με την μορφή που έχει σήμερα.
Θα γίνει μια πιο ενωμένη ομοσπονδία κρατών.
Θα διασπαστεί με κάποιες χώρες να αποχωρούν.
Θα διαλυθεί.
ΔΞ/ΔΑ

25) Πιστεύετε πως μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια, η Ελλάδα θα εξακολουθεί να είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Σίγουρα ναι	Μάλλον ναι	Μάλλον όχι	Σίγουρα όχι	ΔΞ/ΔΑ
-------------	------------	------------	-------------	-------

26) Αν γίνονταν δημοψήφισμα για την παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τι θα ψηφίζατε;

Παραμονή
Αποχώρηση
Δεν θα ψηφίζα
Δεν ξέρω
Δεν απαντώ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Γ. Αργυρός/Α. Δεδούλη-Λαζαράκη (2018). Ευρωπαϊκή Ένωση και το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Οικονομίας. Εκδόσεις Σάκκουλα.
- 2) Ι. Βαβούρας σε συνεργασία με Χ. Βαβούρα (2019). Οικονομική Πολιτική, Τρίτη συμπληρωμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση.
- 3) Σ. Βασιλοπούλου (2020) «Ακροδεξιά κόμματα και Ευρωσκεπτικισμός», Εκδόσεις Επίκεντρο.
- 4) Γ. Γεραπετρίτης, ΕΚΠΑ Αθήνα 2018 «Ευρωπαϊκή Ένωση και εθνική κυριαρχία: Συναιρώντας τα αδύνατα;», . Αυγέρη - Συνταγματική ταυτότητα.pdf (uoa.gr)]
- 5) Περιοδικό «Διεθνής & Ευρωπαϊκή Πολιτική», Τεύχος 50, Χειμώνας 2021-2022.
- 6) Γ. Καρυώτης, Χ. Λαμπρινάκου, Ι. Μακρόπουλος, Β. Τσαγκρώνη, Λ. Ρόρη, Δ. Σκλεπάρης, Δ. Τσαρούχας. (2022). διαΝΕΟσις. Νεολαία και Ευρωπαϊκή Ένωση: Στάσεις, προσδιοριστικοί παράγοντες και διαγενεακές δυνάμεις.
- 7) ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ, Για το μέλλον της Ευρώπης. – Προβληματισμοί και σενάρια για την ΕΕ των 27 έως το 2025. COM (2017) 2025 final.
- 8) Ε. Σαχπεκίδου (2013). Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Εκδόσεις Σάκκουλα.
- 9) Δημήτρης Τσιόδρας (2024), «Ευρωπαϊκή Ενοποίηση. Οι περιπέτειες ενός οράματος», Εκδόσεις Μίνωας.
- 10) Δ. Χρυσόχου (2003). Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, εκδόσεις Παπαζήση.
- 11) Δ. Χρυσόχου (2006). Δοκίμιο για την Διεθνή Θεωρία: Νέες Μορφές Κυριαρχίας και Συναρχίας, εκδόσεις Παπαζήση.
- 12) Anderson C. J. and Kaltenthaler, K.C. (1996) The Dynamics of Public Opinion toward European Integration, 1973-93, European Journal of International Relations, 2(2), 175–199
- 13) Armingeon, K. and Ceka, B. (2013) The loss of trust in the European Union during the great recession since 2007: The role of heuristics from the national political system, European Union Politics, 15(1): 82-107.
- 14) Boin, A., 't Hart, P., & McConnell, A. (2009) Crisis exploitation: political and policy impacts of framing contests. Journal of European public policy, 16(1), 81-106.

- 15) Parker, O. and Tsarouhas, D. (2018) Crisis in the Eurozone Periphery: the political economies of Greece, Portugal, Spain and Ireland. London and New York: Palgrave.
- 16) Petithomme, M. (2008). Is there a European identity? National attitudes and social identification toward the European Union, *Journal of Identity and Migration Studies*, 2(1): 15-36.
- 17) Taylor Paul (2010), «Το αβέβαιο μέλλον της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης», Εκδόσεις Κριτική.
- 18) Verhofstadt (2016), δήλωση του μετέπειτα μέλους της Ομάδας Εργασίας στη "Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης".
- 19) https://www.dianeosis.org/research/tpe_2020/ . "Τι Πιστεύουν Οι Έλληνες".
- 20) Επίσημη Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 21) Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me-more/html/maastricht_treaty.el.html
- 22) (Οικονομική και Νομισματική Ένωση - Consilium (europa.eu))
- 23) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, <https://www.europarl.europa.eu/topics/el/article/20190612STO54307/ola-osa-chreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-zoni-sengken#-----5>
- 24) Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Euroskepticism>
- 25) Acta Politica, Varieties of Euroscepticism and Populist Mobilization: Transforming Attitudes from Mild Euroscepticism to Harsh Eurocynicism, Andre Krouwel and Koen Abts, Vrije Universiteit Amsterdam, 2007: [Varieties-of-Euroscepticism-and-Populist-Mobilization-Transforming-Attitudes-from-Mild-Euroscepticism-to-Harsh-Eurocynicism.pdf \(researchgate.net\)](#)
- 26) (https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/06-12-2023-geography-of-discontent-regional-development-traps-lead-to-less-support-for-european-integration-and-values_en)
- 27) EUR-Lex, Access to European Union Law, [EUR-Lex - 12016E288 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
- 28) Kate Smith, Πρέσβειρα του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ελλάδα, Καθημερινή, [Αποψη: Πώς φτάσαμε στο Brexit, μύθοι και αλήθειες | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ \(kathimerini.gr\)](#)
- 29) House of Commons Library, [Brexit timeline: events leading to the UK's exit from the European Union \(parliament.uk\)](#)

- 30) [Brexit: Causes and Consequences NOTES 159 GHILÈS ANG.pdf \(cidob.org\)](#)]
- 31) [Mapped: Europe's rapidly rising right – POLITICO](#), 24/5/2024].
- 32) Chathamhouse, [How will gains by the far right affect the European Parliament and EU? | Chatham House – International Affairs Think Tank](#), 11 June 2024.
- 33) Sofia Vasilopoulou “Issues around EU Integration driving success of far-right parties in western Europe”, , King’s College London, 3/1/2023 [Issues around EU integration driving success of far-right parties in western Europe | King's College London \(kcl.ac.uk\)](#)]